

Załącznik do Uchwały nr ...
Rady Miejskiej w Mszanie Dolnej z dnia ...

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA MSZANA DOLNA NA LATA 2020-2027

Mszana Dolna / Kraków 2020 r.

SPIS TREŚCI

1.	WPROWADZENIE	4
1.1	PODSTAWOWE INFORMACJE O REWITALIZACJI	4
1.2	ROLA REWITALIZACJI Z POLITYCE ROZWOJOWEJ GMINY	5
2.	METODYKA PRAC	7
2.1	OPIS PROCESU WYPRACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI.....	7
2.2	METODYKA PRAC – WYZNACZENIE OBSZARU REWITALIZACJI.....	8
2.3	METODYKA PRAC – PRZYGOTOWANIE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI....	14
3.	CHARAKTERYSTYKA I DIAGNOZA MIASTA MSZANA DOLNA.....	16
3.1	CHARAKTERYSTYKA MIASTA MSZANA DOLNA	16
3.2	KLUCZOWE CZYNNIKI WPŁYWAJĄCE NA WYZNACZENIU OBSZARU REWITALIZACJI	17
4.	OBSZAR REWITALIZACJI W MIEŚCIE MSZANA DOLNA	27
4.1	PODSTAWOWE INFORMACJE O OBSZARZE REWITALIZACJI.....	27
4.2	OPIS PODOBSZARÓW REWITALIZACJI	30
4.3	POGŁĘBIONA DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI	35
5.	WIZJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ	41
6.	OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH	43
6.1	LISTA PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH WEDŁUG STRUKTURY CELÓW	43
6.3	OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ PODSTAWOWYCH	51
7.	HARMONOGRAM REALIZACJI ORAZ RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA.....	66
8.	ROZMIESZCZENIE ORAZ KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH	67
8.1	ROZMIESZCZENIE PRZESTRZENNE PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH I KIERUNKI ZMIAN FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNYCH	67
8.2	KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA	68
8.3	KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA.....	68
8.4	KOMPLEMENTARNOŚĆ MIĘDZYOKRESOWA	69
9.	SYSTEM ZARZĄDZANIA I WDRAŻANIA PROGRAMU	72
10.	SYSTEM MONITOROWANIA, OCENY I AKTUALIZACJI PROGRAMU	74
10.1	SYSTEM MONITOROWANIA GPR.....	74
10.2	INSTYTUCJE/OSOBY ODPOWIEDZIALNE ZA PROWADZENIE MONITORINGU	74
10.3	REALIZACJA MONITORINGU	75
10.4	WSKAŹNIKI REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI	76
10.5	OCENA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI	77
11.	PARTNERSTWO I PARTYCYPACJA NA RZECZ PLANOWANIA I REALIZACJI GPR	77
12.	OPIS POWIĄZAŃ GPR Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI GMINY ORAZ KONIECZNE ZMIANY PRAWNE.....	83
13.	ZAŁĄCZNIKI	89
14.	SPIS TABEL I RYSUNKÓW	89

Opracowanie:

Zespół ds. Doradztwa i Rozwoju

FRDL Małopolski Instytut Samorządu Terytorialnego i Administracji

Zespół:

Dawid Hoinkis

Błażej Kmieć

Wojciech Odzimek

Maria Piątkowska

1. WPROWADZENIE

1.1 PODSTAWOWE INFORMACJE O REWITALIZACJI

Gminny Program Rewitalizacja Miasta Mszana Dolna na lata 2020-2027 został opracowany zgodnie z Wytycznymi Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020 z dnia 6 sierpnia 2016 r. oraz Ustawą z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, Dz. U. 2015 poz. 1777. Poniżej przywołano kluczowe definicje pochodzące z tych dokumentów, odnoszące się do procesu przygotowania i wdrażania Gminnych Programów Rewitalizacji.

REWITALIZACJA stanowi „proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji. [...] Obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic.”¹

STAN KRYZYSOWY to „stan spowodowany koncentracją negatywnych zjawisk społecznych (w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym), współwystępujących z negatywnymi zjawiskami w co najmniej jednej z następujących sfer:

- a. gospodarczej (...),
- b. środowiskowej (...)
- c. przestrzenno-funkcjonalnej (...),
- d. technicznej (...).

Skalę negatywnych zjawisk odzwierciedlają mierniki rozwoju opisujące powyższe sfery, które wskazują na niski poziom rozwoju lub dokumentują silną dynamikę spadku poziomu rozwoju, w odniesieniu do wartości dla całej gminy”.²

OBSZAR ZDEGRADOWANY to „obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym, który można wyznaczyć jako obszar zdegradowany, gdy łącznie występują następujące 2 zjawiska: (1) koncentracja negatywnych zjawisk społecznych oraz (2) co najmniej jedno ze zjawisk kryzysowych w sferze gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej czy technicznej”.³

Praktyczny komentarz do ustawy o rewitalizacji podaje w tym kontekście:

„Podstawą wyznaczenia obszaru zdegradowanego jest stwierdzenie, że występują na nim negatywne zjawiska społeczne. Bez ujawnienia występowania tych zjawisk nie można stwierdzić, czy obszar ten stanowi obszar zdegradowany w rozumieniu ustawy. Czym są negatywne zjawiska społeczne? Ustawa nie wymienia ich w sposób wyczerpujący, wskazując jedynie przykładowe sfery społeczne, których zła kondycja powinna być brana pod uwagę w toku analiz. Należą do nich: bezrobocie, ubóstwo, przestępczość, niski poziom edukacji lub

¹ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, Dz. U. 2015 poz. 1777.

² Wytyczne Ministra Rozwoju w zakresie rewitalizacji w programach operacyjnych na lata 2014-2020, z dnia 6 sierpnia 2016 r. – Rozdział 3 Kwestie definicyjne, wyjaśnienie pojęć.

³ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, Dz. U. 2015 poz. 1777.

kapitału społecznego, niewystarczający poziom uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym. (...) Stwierdzenie występowania negatywnych zjawisk społecznych jest niezbędnym, ale nie jedynym warunkiem delimitacji obszaru zdegradowanego. Obok zjawisk społecznych muszą bowiem jednocześnie występować negatywne zjawiska co najmniej jednej dodatkowej sfery.”⁴

OBSZAR REWITALIZACJI to obszar „obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, (...), na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację (...).”⁵

PARTYCYPACJA SPOŁECZNA obejmuje „przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział interesariuszy, w tym poprzez uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz w pracach Komitetu Rewitalizacji (...)”.⁶

1.2 ROLA REWITALIZACJI Z POLITYCE ROZWOJOWEJ GMINY

Rewitalizacja jest zbiorem działań interwencyjnych zaplanowanych w celu rozwiązywania zidentyfikowanych problemów społecznych i skorelowanych z nimi problemów w co najmniej jednej z pozostałych sfer (gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej lub środowiskowej). W ramach rewitalizacji, zaplanowane i zrealizowane powinny zostać inwestycje oraz przedsięwzięcia „miękkie”, dedykowane tym mieszkańcom, którzy w sposób szczególny potrzebują wsparcia.

Rewitalizacja stanowi dla samorządów istotne wyzwanie, ponieważ skierowana jest ona na obszary zdegradowane, znajdujące się w stanie kryzysowym, którym przywrócenie pierwotnej - lub wykreowanie nowej - funkcji, jest niezwykle trudne. Interwencja w tych obszarach, wiąże się też z potrzebą rozwiązania szeregu społecznych problemów, których przyczyny najpierw należy prawidłowo i trafnie zdiagnozować. Rewitalizacja ma w pierwszej kolejności służyć poprawie jakości życia mieszkańców. Aspekt społeczny rewitalizacji jest kluczowy i nadrzędny wobec wszystkich pozostałych.

Rewitalizację określają zatem następujące cechy:

- Jej cele zogniskowane są na sferze społecznej. Warto jednak nadmienić, że warunki życia zarówno jednostki, jak i całych lokalnych społeczności, są silnie skorelowane z pozostałymi sferami (gospodarczą, przestrzenno-funkcjonalną, techniczną i środowiskową).
- Ma charakter kompleksowych, wzajemnie wzmacniających się i uzupełniających działań, których celem jest wyprowadzenie obszarów zdegradowanych ze stanu kryzysowego.
- Musi być realizowana we współpracy różnych partnerów lokalnych: sektora publicznego, lokalnych przedsiębiorców oraz mieszkańców i przedstawicieli sektora pozarządowego. Wszyscy oni są interesariuszami procesu rewitalizacji.
- Zakłada optymalne wykorzystanie endogenicznych uwarunkowań oraz wzmacnianie lokalnych potencjałów.
- Jest procesem wieloletnim, wymagającym współpracy wielu grup interesariuszy.

⁴ Ustawa o rewitalizacji. Praktyczny komentarz, Ministerstwo Infrastruktury i Budownictwa Departament Polityki Przestrzennej, Warszawa 2016

⁵ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, Dz. U. 2015 poz. 1777.

⁶ ibidem

Tym samym rewitalizacja musi być procesem zaplanowanym w długim horyzoncie czasowym i z uwzględnieniem wielu płaszczyzn życia oraz wielu grup interesariuszy, który jednocześnie skoncentrowany zostanie na precyzyjnie określonych obszarach zdegradowanych.

2. METODYKA PRAC

2.1 OPIS PROCESU WYPACOWANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

Prace nad Gminnym Programem Rewitalizacji Miasta Mszana Dolna na lata 2020-2027 podzielone zostały na dwa etapy:

I ETAP – WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I REWITALIZACJI – obejmował:

- analizę problemów społecznych, występujących na terenie miasta i skorelowanych z nimi problemów w pozostałych 4 sferach w układzie przestrzennym (zidentyfikowane problemy zaprezentowane zostały na mapach) i – w konsekwencji – wyznaczenie obszaru zdegradowanego,
- zawężenie obszaru zdegradowanego w oparciu o analizy przestrzenne (weryfikowalne wskaźniki) i konsultacje z interesariuszami procesu i – w konsekwencji – wyznaczenie obszaru rewitalizacji,
- zweryfikowanie obszaru rewitalizacji pod kątem zasięgu (maksimum 20% powierzchni miasta, na których zamieszkuje nie więcej niż 30% mieszkańców miasta),
- podzielenie obszaru rewitalizacji na podobszary, nieposiadające ze sobą wspólnych granic.

II ETAP – OPRACOWANIE PROGRAMU REWITALIZACJI – obejmował:

- określenie – przy udziale interesariuszy – celów i działań, które stanowią odpowiedź na zidentyfikowane problemy społeczne i zdefiniowaną wizję rozwoju,
- opracowanie listy przedsięwzięć inwestycyjnych (które mogą być finansowane np. w ramach RPO WM) oraz tzw. projektów miękkich, których odbiorcami są różne grupy mieszkańców (które mogą być finansowane z komponentów RPO WM finansowanych w ramach EFS i innych źródeł zewnętrznych oraz budżetu gminy),
- określenie wskaźników realizacji, jako miar sukcesu GPR,
- opracowanie systemu wdrażania i monitoringu GPR oraz mechanizmów włączania interesariuszy w ten proces.

Zastosowana metodyka, opiera się na partnerstwie i szerokiej współpracy międzysektorowej, które stanowią skuteczny model pracy nad planowaniem rozwoju wspólnoty samorządowej. W pracach nad GPR wykorzystana została metoda partycypacyjno-ekspercka. Dokument przygotowany został przy wykorzystaniu wiedzy i umiejętności ekspertów FRDL MISTiA, ale równocześnie – dla osiągnięcia założonych efektów w pełni – konieczny był udział interesariuszy reprezentujących różne środowiska gminy. Przedstawiciele miasta Mszana Dolna najęli najlepiej znają potrzeby swoich środowisk. Jednocześnie, GPR ma służyć jako dokument użyteczny dla mieszkańców i podmiotów lokalnych.

Zastosowana metodyka prac nad GPR opierała się w szczególności na:

- eksperckim opracowaniu dokumentów diagnostycznych – w oparciu o wiedzę i doświadczenie ekspertów FRDL MISTiA oraz
- partycypacyjnej i partnerskiej pracy nad planem działań rewitalizacyjnych, prowadzonej pod kierunkiem ekspertów doświadczonych w zakresie metod partycypacyjnych.

Metoda ta, promowana w dokumentach i wytycznych wspólnotowych i krajowych, była wielokrotnie i z dużym powodzeniem stosowana w wielu wcześniejszych realizacjach.

Cały proces przygotowania GPR odbywał się przy aktywnym zaangażowaniu władz i pracowników Urzędu Miasta Mszana Dolna oraz mieszkańców, przedsiębiorców i organizacji pozarządowych. Udział tych grup przy tworzeniu GPR powinien przełożyć się na udział przy jego wdrażaniu. Istnieje bowiem szansa, że aktywni uczestnicy procesu, będą czuć się odpowiedzialni za jego dalsze losy. Wyraźną budującą przesłanką odpowiedzialności w tej kluczowej kwestii, jest liczny i aktywny udział mieszkańców na spotkaniach konsultacyjnych czy warsztatach wydobywczych w czasie prac nad GPR.

2.2 METODYKA PRAC – WYZNACZENIE OBSZARU REWITALIZACJI

W celu wyznaczenia na terenie miasta Mszana Dolna obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji przeprowadzony został proces opracowania diagnozy miasta. Obejmowała ona analizę danych pochodzących ze statystyki publicznej, a także sporządzenie analiz przestrzennych, obrazujących rozkład problemów (społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych) i koncentracji zjawisk kryzysowych, występujących na terenie miasta.

STATYSTYKA I BENCHMARKING

Dla precyzyjnego zobrazowania sytuacji miasta, zdecydowana większość danych, zebranych w ramach analizy statystycznej, została poddana badaniu w dwóch płaszczyznach. Z jednej strony w układzie dynamicznym (na przestrzeni lat) - jako analiza podstawowych trendów rozwojowych. Z drugiej strony w układzie porównawczym – dane statystyczne obrazujące stan miasta Mszana Dolna zestawiono z wartościami średnimi dla województwa małopolskiego i powiatu limanowskiego, a także z danymi dotyczącymi pięciu innych gmin, tworzących tzw. grupę porównawczą:

- z powiatu limanowskiego: Limanowa,
- z powiatu nowosądeckiego: Grybów,
- z powiatu nowotarskiego: Rabka-Zdrój,
- z powiatu suskiego: Jordanów, Sucha Beskidzka.

Tabela 1. Zestawienie podstawowych danych dla jednostek grupy porównawczej – stan na koniec 2018 roku

Nazwa gminy	Typ gminy	Liczba mieszkańców	Powierzchnia [km ²]	Gęstość zaludnienia [os/km ²]	Dochody budżetu [zł]	Dochody na mieszkańca [zł]
Limanowa	miejska	15 158	19	811	91 473 436	6 052,23
Mszana Dolna	miejska	7 948	27	293	33 338 721	4 183,55
Grybów	miejska	6 038	17	356	28 658 322	4 719,75
Rabka-Zdrój	miejsko-wiejska	17 092	69	247	69 569 413	4 043,79
Jordanów	miejska	5 373	21	255	24 617 905	4 610,09

Sucha Beskidzka	miejska	9 165	28	331	46 905 211	5 090,09
----------------------------	---------	-------	----	-----	------------	----------

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych BDL GUS

Gminy dobrano tak, aby ich główne charakterystyki były porównywalne z analogicznymi dla miasta Mszana Dolna. Prawdopodobne jest, że procesy rozwojowe w wybranych do porównania gminach przebiegają w zbliżonym kierunku, a mieszkańcy i władze samorządowe stają przed podobnymi wyzwaniami. W diagnozie posłużono się możliwie najbardziej aktualnymi danymi statystyki publicznej. Prezentowane dane dotyczą okresu lat 2014-2018 lub 2013-2017, w zależności od dostępności danych w momencie rozpoczęcia badania.

ANALIZY PRZESTRZENNE

Analizy bazujące na danych statystyki publicznej uzupełnione zostały poprzez sporządzenie **analiz przestrzennych**, obrazujących rozkład problemów (społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych) wewnątrz miasta oraz wskazujących na miejsca szczególnej koncentracji zjawisk kryzysowych. Miasto zostało podzielone na **32 obszary referencyjne** według analogicznej charakterystyki mieszkańców oraz zagospodarowania terenu. Ze względu na specyfikę zadania, taki podział – nie administracyjny – pozwala na uchwycenie kluczowych zjawisk zachodzących w mieście. Pogrupowanie przestrzeni, które zmagać się mogą z podobnymi problemami, pozwoli na dokładniejszą identyfikację granic obszarów zdegradowanych.

Jednocześnie w strukturze obszarowej miasta Mszana Dolna nie występuje żaden pomocniczy, formalny podział terytorialny (np. osiedla) z wyodrębnionymi granicami. Natomiast dokonany podział na 32 obszary referencyjne uwzględnia tradycyjny, funkcjonujący w świadomości mieszkańców podział na poszczególne części miasta, a więc oddaje on punkt postrzegania przestrzeni miejskiej przez jej użytkowników. Podział ten został dokonany, przedyskutowany i sprawdzony w ramach spotkań Komitetu Rewitalizacji.

Do przygotowania analiz przestrzennych, wykorzystane zostały dane dostarczone przez Urząd Miasta Mszana Dolna oraz jednostki miejskie. Zebrane dane obrazowały jakość życia oraz dotyczyły problemów w ujęciu: społecznym, gospodarczym, przestrzenno-funkcjonalnym, technicznym oraz środowiskowym. Należy zaznaczyć, że analizy przestrzenne zjawisk kryzysowych opracowane zostały jedynie dla tych problemów i negatywnych aspektów funkcjonowania miasta Mszana Dolna, dla których istniała możliwość zebrania danych na odpowiednim poziomie agregacji. Tym samym, nie wszystkie zjawiska analizowane z wykorzystaniem danych statystycznych, dało się przedstawić bezpośrednio w układzie przestrzennym miasta.

Zgodnie z Ustawą o rewitalizacji, wyznaczenie obszaru rewitalizacji powinno być przeprowadzone w dwóch krokach.

W pierwszym, określony powinien zostać **obszar zdegradowany**: „obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk **społecznych**, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, niskiego poziomu edukacji lub kapitału

społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- 1) **gospodarczych** – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw, lub
- 2) **środowiskowych** – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- 3) **przestrzenno-funkcjonalnych** – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- 4) **technicznych** – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz нефункционowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności i ochrony środowiska⁷.

W kolejnym kroku wyznaczany jest **obszar rewitalizacji** „obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechujący się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk [...], na którym z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego gmina zamierza prowadzić rewitalizację”⁸. Należy podkreślić, że Ustawa o rewitalizacji nie definiuje jednoznacznie pojęć „koncentracji” i „szczególnej koncentracji” negatywnych zjawisk. W związku z powyższym, w przypadku pojęcia „koncentracji” (odnoszącego się do analizy wskaźników na potrzeby wyznaczenia obszarów zdegradowanych) przyjęto, że koncentracja oznacza występowanie wskaźników o wartościach przekraczających 60%.

Zatem obszarem zdegradowanym, w myśl Ustawy o rewitalizacji, będzie obszar, dla którego:

- **wskaźnik syntetyczny społeczny** (odzwierciedlony za pomocą mierzalnych wskaźników cząstkowych) przekracza 60%, oraz;
- **przynajmniej jeden inny wskaźnik syntetyczny** (gospodarczy, środowiskowy, przestrzenno-funkcjonalny lub techniczny) przekracza 60%.

Obszar rewitalizacji zostanie wyselekcjonowany zgodnie z definicją przedmiotowej Ustawy, zatem obejmie część obszaru zdegradowanego. Przewiduje się wykluczenie danego obszaru zdegradowanego z obszaru rewitalizacji, w przypadku:

- braku szczególnego znaczenia dla rozwoju lokalnego, lub;
- braku przewidywanych działań rewitalizacyjnych.

Ponadto, zgodnie z art. 10 pkt. 2 przedmiotowej Ustawy, zostanie zapewnione w wyborze obszarów iż: „**obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy**”⁹.

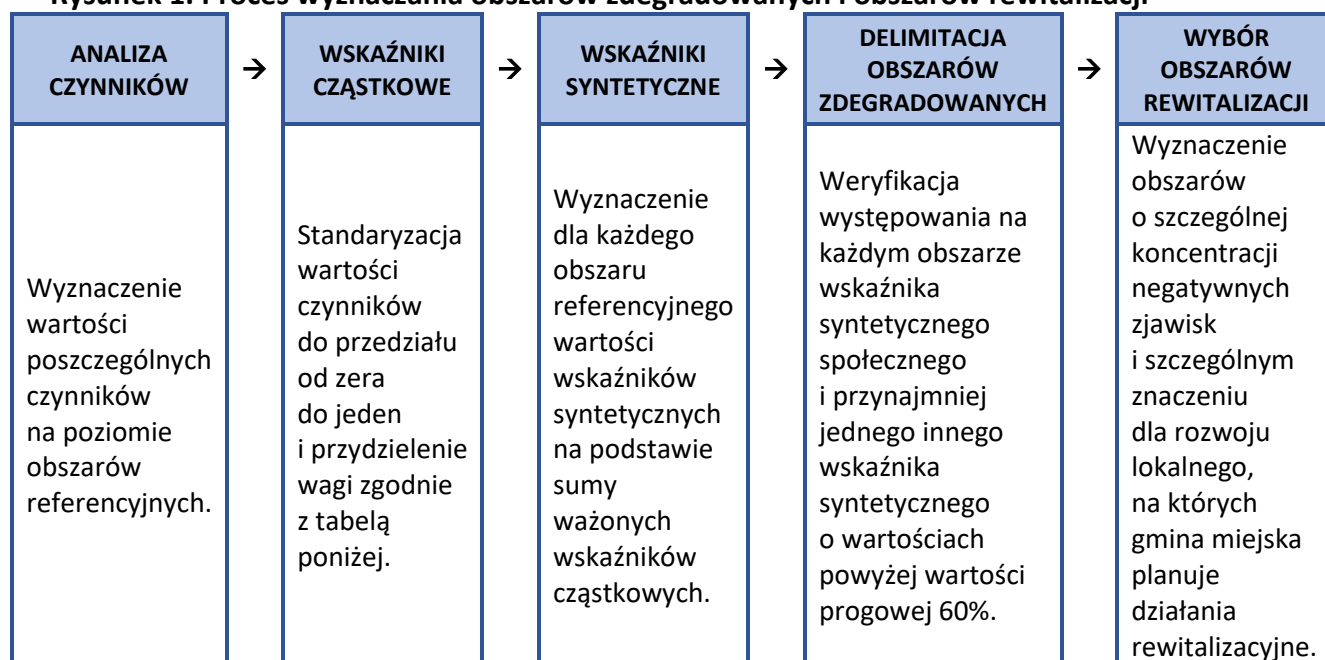
⁷ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, Dz.U. 2015 poz. 1777

⁸ Ibidem.

⁹ Ibidem.

Wyznaczenie obszarów zdegradowanych i rewitalizacji przeprowadzono zgodnie z poniższym schematem:

Rysunek 1. Proces wyznaczania obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji

Jak przedstawiono na schemacie powyżej, kluczowym kryterium wyznaczenia obszarów zdegradowanych są wskaźniki syntetyczne. Ich wyznaczenie wymaga kalkulacji ważonej sumy wskaźników cząstkowych. W tabeli poniżej przedstawiono zakres analizowanych wskaźników cząstkowych wraz z przypisanymi im wagami dla wyznaczenia wskaźników syntetycznych.

Tabela 2. Analizowane wskaźniki cząstkowe

WSKAŹNIK SYNTETYCZNY	WSKAŹNIK CZĄSTKOWY	WAGA
Spółeczny	Liczba wykroczeń w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	25%
	Udział bezrobotnych w liczbie mieszkańców	25%
	Liczba osób korzystających z pomocy MOPS z powodu ubóstwa w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	25%
	Liczba osób korzystających z pomocy MOPS z powodu niepełnosprawności w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	20%
	Liczba stowarzyszeń w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	5%
Gospodarczy	Liczba przedsiębiorstw	50%
	Liczba przedsiębiorstw w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	50%
Przestrzenno-funkcyjny	Odległość do szkół podstawowych (w metrach)	15%
	Odległość do przedszkoli (w metrach)	15%

	Odległość do bibliotek (w metrach)	15%
	Występowanie zabytków	40%
	Odległość do obiektów sportu i rekreacji (w metrach)	15%
Techniczny	Powierzchnia instalacji solarnych (w metrach kwadratowych)	33%
	Brak dostępu do wodociągu gminnego	33%
	Brak dostępu do kanalizacji gminnej	33%
Środowiskowy	Stężenie pyłu PM10	66%
	Powierzchnie dachowe z azbestem (w metrach kwadratowych) w przeliczeniu na 1000 mieszkańców	33%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych przekazanych przez Miasto Mszana Dolna

Wartości wag zostały przypisane przy uwzględnieniu wywiadów indywidualnych z jednostkami udostępniającymi dane przestrzenne i wniosków płynących z konsultacji społecznych, przeprowadzonych z mieszkańcami miasta podczas opracowywania analiz.

Wskaźniki syntetyczne zostały określone na podstawie zunitaryzowanej wartości wskaźników cząstkowych. Proces przekształcenia wskaźników cząstkowych został opisany poniżej.

Jako dolną i górną granicę wyznaczono kolejno 10 i 90 percentyl. Ma to na celu wyłączenie wpływu obserwacji, które drastycznie odstają od normy populacji. Zatem wartościom poniżej 10 percentyla przypisana jest wartość 0, a wartościom powyżej 90 percentyla, wartość 1. Wartościom w przedziale między 10 a 90 percentylem przypisano wartości według formuły.

- a) Dla wskaźników, których wysoka wartość oznacza występowanie zjawisk kryzysowych:
- b) Dla wskaźników, których niska wartość oznacza występowanie zjawisk kryzysowych:

$$w_i = \frac{x_i - p10}{p90 - p10}$$

$$w_i = 1 - \frac{x_i - p10}{p90 - p10}$$

gdzie:

w_i – oznacza wartość zunitaryzowaną wskaźnika cząstkowego dla obszaru referencyjnego i .

x_i – oznacza wartość przed przekształceniem wskaźnika cząstkowego dla obszaru referencyjnego i .

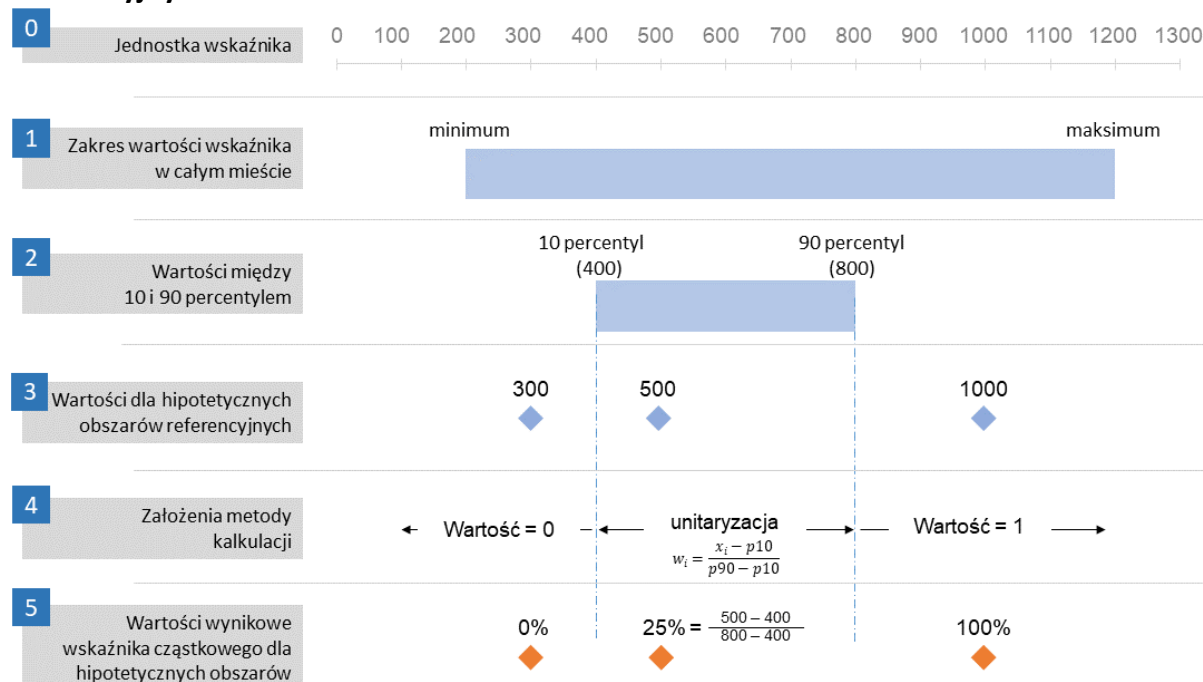
$p10$ – oznacza wartość 10 percentyla przed przekształceniem wskaźnika cząstkowego.

$p90$ – oznacza wartość 90 percentyla przed przekształceniem wskaźnika cząstkowego.

Poniższy rysunek przedstawia przekształcenia wartości dla hipotetycznego wskaźnika cząstkowego.

Założenia:

- Koncentracja problemu występuje przy wyższych wartościach wskaźnika cząstkowego;
- Przedział wartości wskaźnika cząstkowego wynosi od 200 do 1200;
- Wartość 10 percentyla wynosi 400;
- Wartość 90 percentyla wynosi 800;
- Wartości obszarów referencyjnych dla hipotetycznego wskaźnika wynoszą 300, 500 i 1000.

Rysunek 2. Hipotetyczna unitaryzacja wskaźnika cząstkowego dla trzech obszarów referencyjnych

Źródło: opracowanie własne

Stosując tę metodę, wyznaczono zunitaryzowane wartości dla wszystkich wskaźników cząstkowych, w każdym obszarze referencyjnym.

Następnie, uwzględniając przypisane im wagi, wyliczone zostały wskaźniki syntetyczne (społeczny, gospodarczy, przestrzenno-funkcjonalny, techniczny oraz środowiskowy) dla wszystkich obszarów referencyjnych. Ze względu na wyznaczanie wartości wskaźników syntetycznych jako sumy ważonej wskaźników cząstkowych, zakresy przyjmowanych wartości nie obejmowały całego przedziału od 0% do 100%. W celu zachowania porównywalności, wskaźniki syntetyczne zostały zunitaryzowane („rozszerzone” do przedziałów 0% - 100% zakładając, że najniższa wyznaczona wartość odpowiada 0%, a najwyższa 100%).

Ostatnim etapem było porównanie wartości wskaźników syntetycznych dla poszczególnych obszarów referencyjnych względem wartości progowej 60%. W przypadku, kiedy obszar referencyjny przekroczył wartość progową dla wskaźnika syntetycznego społecznego i co najmniej jeszcze jednego wskaźnika syntetycznego, uznawany został za obszar zdegradowany. Na jego podstawie oraz wytycznych Ustawy o rewitalizacji wybrany został obszar rewitalizacji.

Przeprowadzone analizy przestrzenne pozwoliły na wyznaczenie obszarów koncentracji problemów społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych na terenie miasta Mszana Dolna.

PARTYCYPACJA - BADANIA SPOŁECZNE I WARSZTATY DIAGNOSTYCZNE

Diagnoza obejmowała przeprowadzenie sondażu społecznego wśród mieszkańców miasta Mszana Dolna, dotyczącego problemów, potrzeb i oczekiwań społecznych w kontekście planowanych działań rewitalizacyjnych. Badanie przeprowadzone zostało na przełomie lipca i sierpnia 2019 r. Rozdystrybuowane zostały zarówno ankiety tradycyjne, jak i elektroniczne. W sumie, analizie poddane zostały 242 ankiety.

Odbyły się też dwa warsztaty diagnostyczne w Urzędzie Miasta Mszana Dolna – 1 i 2 sierpnia 2019 r. Jeden z warsztatów realizowany był w godzinach przedpołudniowych, a drugi w godzinach popołudniowych, aby każdy zainteresowany miał szansę uczestnictwa. Łącznie wzięło w nich udział 27 osób. Program warsztatów obejmował: przedstawienie istoty, celów, zasad prowadzenia rewitalizacji, prezentację kluczowych wniosków z diagnozy społeczno-gospodarczej miasta, bazującej na statystyce publicznej, wstępnych wniosków z analiz przestrzennych, a przede wszystkim pracę warsztatową z mieszkańcami, mającą na celu wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji (identyfikacja problemów społecznych, gospodarczych, środowiskowych, funkcjonalnych i infrastrukturalnych oraz potencjałów, nakreślenie wizji rozwoju miasta, w tym wskazanie przez mieszkańców obszarów o szczególnym znaczeniu dla zaspokojenia ich potrzeb.

W dniach 13 sierpnia – 13 września 2019 r., odbyły się również konsultacje projektu *Uchwały Rady Miejskiej w Mszanie Dolnej w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Miasta Mszana Dolna* oraz projektu *Uchwały Rady Miejskiej w Mszanie Dolnej w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji dla Miasta Mszana Dolna*. W ramach konsultacji, przeprowadzono cztery spotkania konsultacyjne z interesariuszami rewitalizacji – w dniach 27 i 29 sierpnia 2019 r.

Najważniejsze wnioski płynące z przeprowadzonych spotkań zostały zaprezentowane w raportach z warsztatów oraz wykorzystane w pogłębionej analizie podobszarów rewitalizacji oraz identyfikacji kluczowych problemów / wyzwań dla obszaru rewitalizacji.

2.3 METODYKA PRAC – PRZYGOTOWANIE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

W ramach drugiego etapu prac nad GPR, przeprowadzono badanie społeczne mające na celu pogłębienie diagnozy w zakresie problemów występujących na terenie miasta oraz - przede wszystkim - identyfikację i hierarchizację propozycji przedsięwzięć (zadań) rewitalizacyjnych. Ankieta realizowana była w podziale na podobszary rewitalizacji, z uwzględnieniem dwóch form umożliwiających jak najpełniejszy udział różnych grup wiekowych mieszkańców (ankieta elektroniczna oraz tradycyjna). Badanie zostało zrealizowane na przełomie października i listopada 2019 r., a wnioski zostały uwzględnione podczas prac nad planowanymi przedsięwzięciami w ramach GPR, w tym w pracach Komitetu Rewitalizacji.

Przeprowadzono również dwa warsztaty wydobywcze, skierowane do mieszkańców, dotyczące prac nad przygotowaniem przedsięwzięć rewitalizacyjnych w odpowiedzi na zdiagnozowane problemy. Spotkania te odbyły się 13 oraz 26 listopada 2019 roku.

Najważniejsze wnioski płynące z przeprowadzonych spotkań zostały zaprezentowane w raportach z warsztatów oraz wykorzystane w:

- ✓ pogłębionej analizie podobszarów rewitalizacji,
- ✓ identyfikacji kluczowych problemów / wyzwań dla obszaru rewitalizacji,
- ✓ identyfikacji i określeniu przedsięwzięć mających stanowić odpowiedź na zidentyfikowane problemy (wyzwania).

Dodatkowo, w dniach 6 grudnia 2019 r. oraz 4 marca i 22 maja 2020 r. odbyły się spotkania Komitetu Rewitalizacji, podczas których ostatecznie zdefiniowano cele, przedsięwzięcia rewitalizacyjne, wskaźniki (jako miary sukcesu programu), sposób monitorowania postępów w realizacji GPR oraz włączania interesariuszy w proces realizacji programu, a także opracowano założenia dotyczące procesu konsultacji społecznych projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Mszana Dolna na lata 2020-2027.

W dniach 6 czerwca - 6 lipca 2020 r. odbyły się konsultacje społeczne projektu *Uchwały Rady Miejskiej w Mszanie Dolnej w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Mszana Dolna na lata 2020-2027*. Formy konsultacji objęły:

- ✓ zbieranie pisemnych i elektronicznych uwag mieszkańców (poprzez specjalny formularz zgłoszeniowy),
- ✓ przeprowadzenie ankiety skierowanej do mieszkańców Miasta Mszana Dolna,
- ✓ spotkanie konsultacyjne, które z uwagi na sytuację epidemiologiczną zorganizowane zostało w formie wideokonferencji, 17 czerwca 2020 r.

3. CHARAKTERYSTYKA I DIAGNOZA MIASTA MSZANA DOLNA

3.1 CHARAKTERYSTYKA MIASTA MSZANA DOLNA

Miasto Mszana Dolna to gmina miejska, leżąca w południowej części województwa małopolskiego, w powiecie limanowskim. Zajmuje powierzchnię 27 km². Na 31.12.2018 roku, w mieście zameldowanych było 7 948 osób¹⁰.

Rysunek 3. Mszana Dolna oraz jej położenie w powiecie limanowskim

Źródło: <https://mszana-dolna.eu>

Źródło: <http://www.rdr.ilimanowa.pl/>

Mszana Dolna leży w zachodniej części Beskidu Wyspowego w zlewisku rzeki Raby, 50 km na południe od Krakowa, 50 km na północ od Zakopanego i 12 km na północny wschód od Rabki-Zdrój. Kotlina, w której miasto jest położone, otoczona jest szczytami Beskidu Wyspowego: Lubogoszcz, Czarny Dział, Grunwald, Luboń Wielki oraz Szczebel. Przez miejscowość przechodzi ważny szlak komunikacyjny, droga krajowa nr 28 – zwana także trasą karpacką – relacji Zator-Medyka, która jest alternatywą transportową dla drogi międzynarodowej A4 przez południową i południowo-wschodnią Polskę. Powoduje to duże nasilenie ruchu tranzytowego na tej arterii, łączącego się z dużym ruchem lokalnym. Ponadto przez teren miasta przechodzi uczęszczana droga wojewódzka nr 968, która stanowi istotne połączenie Krakowa z południową częścią powiatu nowosądeckiego (uzdrowiska, Beskid Sądecki, Gorce itp.). Skrzyżowanie tych dwóch tras stanowi newralgiczny obszar przestrzeni miejskiej (centrum miasta, natężenie ruchu lokalnego i tranzytowego, zagrożenia dla bezpieczeństwa, zatory drogowe itp.). Część DK 28 (od Rabki-Zdrój do Mszany Dolnej) oraz drogi wojewódzkiej nr 968 (od Mszany Dolnej do Lubnia) jest bardzo często wykorzystywana przez kierowców jako alternatywa objazdowa zatłoczonej „Zakopianki” – szczególnie w okresie jej przebudowy i ograniczeń w ruchu lub podczas kolizji drogowych.

¹⁰ Odnotowano rozbieżność w liczbie ludności miasta w zależności od źródła danych. Zgodnie z rejestrem PESEL, zarejestrowanych na pobyt stały lub czasowy było w mieście w 2018 roku 8146 osób – tę wartość zastosowano każdorazowo w analizach przestrzennych. Aby umożliwić przeprowadzenie analizy porównawczej i dynamicznej, opartej na danych statystycznych, korzystano każdorazowo z danych BDL GUS, zgodnie z którymi na terenie miasta zamieszkiwało w 2018 roku 7 948 osób.

Koncentracja ludności występuje głównie w centralnej części miasta oraz wzdłuż wymienionych arterii drogowych. Szczególnie wysoki poziom zaludnienia odnotowano w obszarach: Os. Tysiąclecia, Os. Krakowska, oraz Słomka – północ. Jest to spowodowane historycznym procesem kształtowania miasta oraz, w efekcie, większą dostępnością usług w centrum, która skłania mieszkańców do zamieszkania w pobliżu. Wysoki poziom zaludnienia osiągnęły też centralno-wschodnie obszary. Wyniki analizy sugerują atrakcyjność lokalizacyjną centralnej oraz północno-wschodniej części miasta dla mieszkańców.

Obiekty wpisane do rejestru zabytków nieruchomości województwa małopolskiego, znajdujące się na terenie miasta, to cmentarz żydowski, park podworski, kościół parafialny pod wezwaniem św. Michała Archanioła oraz kwatera wojenna nr 363 z czasów I wojny światowej.

3.2 KLUCZOWE CZYNNIKI WPŁYWAJĄCE NA WYZNACZENIU OBSZARU REWITALIZACJI

Szczegółowy dokument diagnozy stanowi załącznik nr 1 do Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Mszana Dolna na lata 2020-2027. Poniżej opisano kluczowe czynniki, na podstawie których dokonano wyznaczenia obszaru zdegradowanego i – w konsekwencji – rewitalizacji.

CZYNNIKI SPOŁECZNE

- ✓ Miasto Mszana Dolna charakteryzuje **dodatni przyrost naturalny**. Jego wskaźnik w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców w 2018 roku równy był 1,4‰, co stanowiło wartość bliską średniej wojewódzkiej (1,6‰), jednak odbiegało od średniej dla powiatu limanowskiego, która wyniosła 5,2‰.
- ✓ Średnie **saldo migracji** dla miasta Mszana Dolna z lat 2014-2018¹¹ w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców wyniosło -0,50‰, co było wskaźnikiem lepszym niż średnia powiatowa (-0,90‰) lecz dużo niższym od średniej wojewódzkiej (1,20‰). Należy jednak zaznaczyć, że saldo migracji w ciągu ostatnich lat było bardzo zmienne, osiągając naprzemiennie dodatnie i ujemne wartości. Istotnym wyzwaniem na najbliższe lata pozostaje zatem wzmacnianie atrakcyjności osadniczej miasta i doskonalenie jakości życia mieszkańców, aby zahamować potencjalny odpływ ludności, w szczególności osób młodych.
- ✓ W 2014 roku osoby w wieku przedprodukcyjnym stanowiły 21,5% ogółu ludności, podczas gdy w 2018 roku wskaźnik ten wyniósł 20,3%. W strukturze ludnościowej miasta, rośnie natomiast udział osób w wieku poprodukcyjnym – w 2014 roku grupa ta stanowiła 17,5% populacji miasta, podczas gdy w roku 2018 było to 19,2%. Nieznaczny spadek notuje się w udziale w populacji miasta osób w wieku produkcyjnym – z 61,0% w 2014 roku do 60,5% w 2018 roku. Opisane zmiany świadczą o **postępującym procesie starzenia się społeczeństwa**, którego dynamika w przypadku miasta Mszana Dolna, w porównaniu z sytuacją wielu samorządów w kraju, nie jest jednak najgorsza, proces postępuje bowiem powoli i zmiany procentowe nie są duże (w szczególności dzięki korzystnym wskaźnikom przyrostu naturalnego). Z drugiej strony należy wziąć pod uwagę bardziej pesymistyczny scenariusz, gdyż w przypadku tych terenów woj. małopolskiego (m.in. powiat limanowski) odpływ osób młodych i w wieku produkcyjnym, bez odnotowania tego w rejestrach ewidencyjnych jest bardzo duży (migracja w celach edukacyjnych i zarobkowych). W związku z powyższym zmiany w strukturze ludności miasta stanowią wyzwanie dla nowej polityki rozwoju, w szczególności w zakresie wzmacniania atrakcyjności osadniczej

¹¹ Dane obejmują jedynie informacje z rejestrów, nie wykazując migracji osób, które nie zgłaszają tego faktu w urzędzie. Stąd skala zjawiska może być nawet większa, co zgłaszali mieszkańcy w trakcie warsztatów diagnostycznych.

i dostosowywania systemu świadczenia usług publicznych, które mogłyby stać się w dłuższej perspektywie czasu bodźcem z jednej strony do poprawy wskaźników demograficznych, a z drugiej do powrotów na teren miasta.

- ✓ Dodatkowym wskaźnikiem obrazującym wyzwania demograficzne danego obszaru jest **wskaźnik obciążenia demograficznego** tj. liczba ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym. Dynamika tych zmian w porównywanych jednostkach jest zróżnicowana, jednak tendencja jest wspólna i wskazuje na rosnące obciążenie, co oznacza potencjalne problemy na rynku pracy, związane z brakiem dostępności wystarczającej siły roboczej, jak i konieczność zapewnienia sprawnego systemu opieki nad seniorami.
- ✓ Odsetek osób objętych **pomocą społeczną** w liczbie ludności ogółem w mieście Mszana Dolna w 2017 roku był równy 5,8%, co oznacza spadek w stosunku do roku 2014, kiedy odsetek ten wynosił 7,4%. Tendencje te są zbieżne ze średnią dla województwa małopolskiego, gdzie odsetek osób korzystających z pomocy spadł w tym okresie z 6,8% do 5,1%. Należy jednak zauważyć że wpływ na te spadki (w niemal każdej jednostce) miało wdrożenie programu społecznego „500+”, który podniósł dochody części rodzin, eliminując je równocześnie z kwalifikowania się do innych instrumentów wsparcia, oferowanych przez system pomocy społecznej.
- ✓ Mimo spadku liczby beneficjentów pomocy społecznej w mieście, wzrosła liczba mieszkańców przypadających na 1 pracownika socjalnego zatrudnionego w ośrodku pomocy społecznej – z 1972 w 2014 r. do 2661 osób w 2017 r.
- ✓ Według danych Internetowego Obserwatora Statystyk Społecznych, najczęstszym **powodem udzielenia pomocy społecznej** w mieście Mszana Dolna w 2017 roku było ubóstwo (68,4% podopiecznych MOPS), kolejnym istotnym problemem jest bezradność w sprawach opiekuńczo wychowawczych, w myśl ustawy rozumiana dwójako: jako problemy wychowawcze, ale również nieumiejętne sprawowanie opieki nad dziećmi (w 2017 roku po pomoc z tego tytułu zgłosiło się w gminie aż 50,8% osób korzystających ze wsparcia pomocy społecznej). Trzecim najczęstszym powodem udzielania pomocy społecznej w mieście jest długotrwała lub ciężka choroba (49,7% korzystających). Mimo relatywnie korzystnych wskaźników dotyczących bezrobocia w mieście Mszana Dolna, wciąż ponad 40% beneficjentów pomocy społecznej, korzysta z niej właśnie z tego powodu. Odnotowano też spory odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu niepełnosprawności (33,3% beneficjentów).
- ✓ Miasto na pomoc społeczną wydało w 2018 roku 1,26 mln złotych z budżetu, co stanowiło 3,5% ogółu wydatków miasta w tym roku. Był to najniższy zaobserwowany w ostatnich latach udział wydatków przeznaczonych na pomoc społeczną. Wydatki na pomoc społeczną stanowią każdorazowo wyzwanie dla budżetu miasta, co wskazywać może na konieczność zastosowania bardziej efektywnych form wsparcia, w szczególności aktywizujących osoby zagrożone i dotknięte wykluczeniem, wynikającym z długookresowego korzystania z pomocy społecznej.
- ✓ Największa **koncentracja osób objętych wsparciem MOPS** z powodu ubóstwa w przeliczeniu na 1000 mieszkańców jest w obszarze Morgi. Wysokie wyniki osiągnęły centralne tereny, takie jak: Centrum oraz Dwór i folwark, a także pojedyncze obszary na pozostałym terenie miasta.
- ✓ Analiza przestrzenna problemu **niepełnosprawności** ukazała podobne rozmieszczenie koncentracji do wyników analizy mieszkańców korzystających z pomocy MOPS z powodu ubóstwa. Zatem nasilenie problemu występuje w centralnych terenach:

- Centrum, Dwór i folwark, Rynek. Jednak najwyższy wynik zaobserwowany został w Leśna - Północ.
- ✓ Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Limanowej, liczba mieszkańców miasta Mszana Dolna zarejestrowanych jako **bezrobotne** w ostatnich latach znacznie spadła (spadek o 47,2% w stosunku do roku bazowego – 2014). Niemniej jednak, w 2018 roku udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w mieście Mszana Dolna wynosił 5,8%.
 - ✓ Grupę stanowiącą wysoki odsetek wszystkich zarejestrowanych bezrobotnych stanowią w mieście Mszana Dolna osoby pozostające bez zatrudnienia **powyżej 12 miesięcy** (58,9% zarejestrowanych). Jest to wysoki odsetek, wskazujący na konieczność skierowania do tych osób odpowiednich instrumentów wsparcia, zwłaszcza dlatego, że osoby należące do tej grupy aktywizuje się najtrudniej i wymaga to największych nakładów. Należy zwrócić uwagę, że odsetek osób do 30 r.ż. pozostający bez pracy (27,5%) jest znacznie niższy od średniej dla powiatu limanowskiego (37,4%).
 - ✓ Podczas warsztatów diagnostycznych, mieszkańcy zwracali ponadto uwagę na problem występowania tzw. „szarej strefy” i pracy „na czarno” przy jednoczesnym korzystaniu z pomocy społecznej. Dodatkowo, dużym problemem, zdaniem mieszkańców, jest emigracja zarobkowa (zwłaszcza osób młodych) spowodowana brakiem perspektyw, powodująca odpływ kapitału ludzkiego z terenu miasta. Tereny miasta, jak i całego powiatu limanowskiego są tradycyjnym obszarem emigracji zarobkowej (od lat 80. i 90. ubiegłego wieku), szczególnie do Austrii. Coraz więcej mieszkańców miasta Mszana Dolna korzysta z **opieki nad dziećmi do lat 3** – odsetek dzieci objętych opieką w żłobkach wyniósł w 2018 roku 15,1%, przy czym zmiana w stosunku do roku bazowego wyniosła 10,4%. Jest to wynik poczynionych przez miasto inwestycji infrastrukturalnych. Średnia dynamika zmian, zarówno dla powiatu limanowskiego, jak i województwa małopolskiego, jest niższa i wynosi odpowiednio 5,2% oraz 5,5%.
 - ✓ Liczba dzieci w wieku 3-6 lat objętych **wychowaniem przedszkolnym** również rośnie – w 2013 roku stanowiły one 88,3% dzieci w tym wieku, podczas gdy w 2017 roku – 120,1%. Jest to wskaźnik znacząco wyższy od średniego zarówno dla województwa małopolskiego (89,7%), jak i powiatu limanowskiego (79,6%). Co więcej, oznacza to, że oferta przedszkolna w mieście Mszana Dolna jest atrakcyjna również dla mieszkańców ościennych gmin, w tym gminy Mszana Dolna. Dane wskazują zatem na duży popyt na miejsca w przedszkolach i placówkach oferujących inne formy wychowania przedszkolnego, takich jak punkty przedszkolne lub zespoły wychowania przedszkolnego.
 - ✓ Od 2012 roku w **szkołach podstawowych** obserwowany jest wzrost liczby uczniów (z 621 w 2012 roku do 710 uczniów w 2017 roku), natomiast w przypadku szkół gimnazjalnych obserwowalny jest widoczny spadek (z 390 w 2012 roku do 233 w 2017). Podobna tendencja jest widoczna również w powiecie limanowskim.
 - ✓ W ostatnich latach wdrożono reformę systemu oświaty, w tym zlikwidowano gimnazja i utworzono 8-klasowe szkoły podstawowe. Zaimplementowanie założeń reformy oświaty powodować będzie najprawdopodobniej konieczność przemodelowania/dostosowania do obecnych warunków gminnego systemu oświaty (w tym infrastruktury oświatowej), celem podnoszenia jego efektywności kosztowej i wzmacniania jakości nauczania.
 - ✓ W mieście Mszana Dolna odnotowano w 2019 roku relatywnie niski średni wynik z **egzaminu po szkole podstawowej**. Średni wynik z języka polskiego wyniósł 59,0%, przy średniej dla województwa małopolskiego – 67,0% oraz dla powiatu limanowskiego – 65,0%.

- Średni wynik z matematyki wyniósł 44,0%, przy średniej dla województwa małopolskiego – 50,0% oraz dla powiatu limanowskiego – 47,0%.
- ✓ Dużo lepsze wyniki uzyskali uczniowie szkół gimnazjalnych z terenu miasta Mszana Dolna. Średni wynik z **egzaminu gimnazjalnego** wyniósł w 2019 roku – dla części humanistycznej 61,5%, dla części matematyczno-przyrodniczej 48,5%. Wyniki te są nieco niższe od średniej wojewódzkiej i powiatowej dla części humanistycznej (województwa małopolskie – 63,1%, powiat limanowski – 61,5%) lecz jednocześnie wyższe dla części matematyczno-przyrodniczej (województwa małopolskie – 48,1%, powiat limanowski – 46,5%).
 - ✓ Wskaźnik rozwoju podmiotów **trzeciego sektora** w mieście Mszana Dolna, wyrażony liczbą fundacji, stowarzyszeń i innych organizacji społecznych w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców (2,14‰ w 2018 roku), jest niższy od wartości średniej w województwie małopolskim (3,73‰) oraz średniej powiatowej (2,58‰). Co więcej, w analizowanym okresie liczba zarejestrowanych fundacji i stowarzyszeń oraz organizacji społecznych spadła.
 - ✓ Według analizy przestrzennej, koncentracja **stowarzyszeń** znajduje się w centralnej części miasta. Oznacza to wyraźną różnicę w aktywności społecznej w porównaniu do rejonów peryferyjnych, gdzie stowarzyszenia nie występują. Najwyższe wyniki przeliczenia stowarzyszeń na 1000 mieszkańców osiągnęły kolejno obszary: Dwór i folwark, Rynek oraz Piłsudskiego – Ścibory. Stowarzyszenia występują jedynie w dziewięciu obszarach referencyjnych.
 - ✓ Mieszkańcy miasta, którzy byli uczestnikami warsztatów diagnostycznych również zidentyfikowali **słabą aktywność społeczną** jako poważny problem. Wskazali oni dodatkowo na brak przestrzeni i oferty wsparcia dla organizacji pozarządowych, w tym przede wszystkim tych, które kierowałyby swoją ofertę do osób starszych oraz z niepełnosprawnościami.
 - ✓ Analiza poziomu **frekwencji** na terenie miasta Mszana Dolna w wyborach parlamentarnych w 2015 roku (55,8%) wskazuje, że była ona wyższa od średniej powiatowej (54,6%) oraz od średniej dla województwa małopolskiego (54,9%) i średniej ogólnopolskiej (50,9%). Analizując dane o frekwencji wyborczej należy mieć jednak na uwadze, że wybory parlamentarne uważane są najbardziej zdominowane przez partie polityczne, a decyzje wyborcze zależą w dużej mierze od sympatii w stosunku do głównych członków i liderów partyjnych. Z punktu widzenia interesów lokalnej społeczności, bardziej istotne powinny być wybory samorządowe, co przejawia się w bliskości przestrzennej i społecznej spraw i osób, których dotyczą. W przypadku miasta Mszana Dolna stan frekwencji w wyborach samorządowych był podobny do średniej powiatowej i wojewódzkiej, z tą różnicą, że lokalne zaangażowanie w wybory (55,7%) było znacznie wyższe od ogólnokrajowego (48,8%).
 - ✓ Wyniki analizy przestrzennej ukazują, że najwięcej **wykroczeń** występuje w centralnej części miasta oraz w pojedynczych obszarach na północy i południu. Najgorzej sytuacja wygląda w Centrum, dla którego odnotowano aż 87,8 wykroczeń w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Wynik jest o około 66% większy od kolejnego obszaru z koncentracją liczby wykroczeń. Może to być związane z koncentracją ludności (w tym również turystów i gości), a także z ilością działalności w centralnej części miasta. Natomiast wysoka koncentracja problemu na linii Marki – Bołodony i Os. Krakowska prawdopodobnie spowodowana jest obecnością drogi międzymiastowej oraz ilością wykroczeń drogowych.
 - ✓ Analiza przestrzenna wykazała najwyższą koncentrację **problemów społecznych** kolejno w: Centrum, Łysok – Orkana i Lachówka – Leśniaki – Sutory. Wysokie wartości osiągnęły

obszary przyległe, zlokalizowane w centralnej części miasta, oraz tereny na południowych obrzeżach.

CZYNNIKI GOSPODARCZE

- ✓ Według stanu na koniec 2018 roku, na terenie miasta Mszana Dolna działało 890 **podmiotów gospodarczych** (stanowiły one 8,4% podmiotów zarejestrowanych w powiecie limanowskim). W stosunku do roku bazowego (2014), liczba ta zwiększyła się o 77 podmiotów.
- ✓ Liczba podmiotów gospodarczych w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców wynosiła 112 podmiotów, osiągając wartość zbliżoną do średniej wojewódzkiej (115 podmiotów na 1 tys. mieszkańców) oraz wyższą od średniej powiatowej (81 podmiotów/1 tys. mieszkańców). Liczba podmiotów gospodarczych może potwierdzać opinie mieszkańców dotyczące bardziej nasilonego zjawiska „pracy na czarno”.
- ✓ Pod względem liczby nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym (osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą) miasto Mszana Dolna osiąga średni wynik – w 2018 roku zarejestrowano 93 nowe podmioty.
- ✓ Zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności, najwięcej podmiotów gospodarczych w mieście Mszana Dolna w 2018 roku funkcjonowało w następujących sekcjach:
 - sekcja G – handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (26%),
 - sekcja F – budownictwo (17%),
 - sekcja C – przetwórstwo przemysłowe (11%),
 - sekcja M – działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (8%),
 - sekcje S i T – pozostała działalność usługowa (7%),
 - sekcja Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna (7%),
- ✓ Największa koncentracja **przedsiębiorstw** zlokalizowana jest w przyległych, centralnych obszarach referencyjnych. Widoczna jest tendencja malejąca kumulacji działalności wraz ze wzrostem dystansu od centralnych partii miasta, co jest zjawiskiem o tyle negatywnym, że wymusza dojazdy mieszkańców do pracy i wzmożony ruch na drogach (co jest niezgodne z obecnymi trendami urbanistycznymi, które skłaniają się do tworzenia obszarów o zróżnicowanych i wymieszanych funkcjach), co w efekcie prowadzi do spadku przemieszczania się ludności oraz aktywizacji tych terenów.
- ✓ Po przeliczeniu liczby przedsiębiorstw na 1000 mieszkańców, analiza przestrzenna ukazała koncentrację zjawiska na obszarach peryferyjnych miasta. Oznacza to nieadekwatną liczbę firm w stosunku do ludności zamieszkujących okolicę. To zjawisko może pogłębiać problem gospodarczy w centralnych rejonach miasta poprzez przyciąganie potencjalnej siły roboczej z obrzeży. Średnia dla 32 obszarów wynosi około 76,5. Ponad połowa obszarów osiągnęła wynik poniżej średniej.
- ✓ Zdaniem mieszkańców miasta Mszana Dolna, niewykorzystanym potencjałem w zakresie rozwoju gospodarczego miasta, są jego **walory turystyczne i rekreacyjne**. Brak odpowiedniej informacji turystycznej, bazy noclegowej i gastronomicznej oraz przemyślanej promocji powoduje brak zainteresowania turystów i tym samym zwiększanie przewag konkurencyjnych sąsiednich gmin o podobnym charakterze. Mieszkańcy zwrócili również uwagę, że czynnikami wpływającymi na obecny stan lokalnej gospodarki są:
 - niski poziom przedsiębiorczości wśród mieszkańców,
 - brak nowych inwestycji gospodarczych (prywatnych inwestorów),

- brak wsparcia w tworzeniu i rozwijaniu własnej działalności gospodarczej,
 - brak wystarczającej ilości miejsc pracy,
 - niskie płace.
- ✓ Analiza przestrzenna ukazała najwyższą koncentrację problemów gospodarczych kolejno w: Os. Tysiąclecia, Os. Krakowska oraz Słomka – północ. Sugeruje to nierównomierny rozwój miasta, który generuje problemy w prawidłowym funkcjonowaniu centralnych części Mszany Dolnej poprzez wzrost liczby mieszkańców w godzinach pracy oraz korki na drogach w ciągu dnia.

CZYNNIKI PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNE

- ✓ O dostępności kultury w skali lokalnej decyduje m.in. ilość **instytucji kultury** (definiowane na potrzeby analizy jako domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice) oraz liczba mieszkańców przypadająca na jedną taką placówkę. Na jedną publiczną instytucję kultury w mieście Mszana Dolna w 2018 roku przypadało 7 948 mieszkańców, podczas gdy średnio w powiecie było to 16 440 osób, a w Małopolsce 7 441 osób.
- ✓ W styczniu 2020 rozpoczęły się prace związane z przebudową Miejskiej Biblioteki w Mszanie Dolnej w Centrum Wiedzy, Kultury oraz Życia Społecznego. Realizowana inwestycja opiewa na ponad 3 mln zł.
- ✓ Potencjał instytucji kultury nie jest jednak wciąż do końca wykorzystany. Obrazuje to wskaźnik dotyczący liczby imprez w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców. W mieście Mszana Dolna wyniósł od w 2018 roku 2, kiedy w Grybowie, Rabce Zdrój i Suchej Beskidzkiej był on znacznie wyższy (odpowiednio 6, 10 oraz 8). Co więcej, średnia dla województwa małopolskiego wyniosła również 8. Dodatkowo przeanalizowano wskaźnik pokazujący liczbę uczestników imprez na 1 tys. mieszkańców – w Mszanie Dolnej wyniosła ona 2 320, podczas gdy średnia dla powiatu limanowskiego wyniosła 644, a średnia dla województwa – 1 195.
- ✓ Mieszkańcy miasta zwracali uwagę na problem niewystarczającej **oferty kulturalnej** także podczas warsztatu diagnostycznego. Ogromnym problemem w tym zakresie jest obecnie praktyczny brak przestrzeni (odpowiedniego lokalu) do działalności Miejskiego Ośrodka Kultury – determinuje to jego ograniczoną działalność oraz skąpą ofertę (uzależnioną częstokroć od możliwości technicznych i lokalowych). Dlatego kluczowym zadaniem, którego realizacja może potencjalnie przynieść największą poprawę w tym zakresie, jest ukończenie inwestycji dotyczącej budowy siedziby Miejskiego Ośrodka Kultury.
- ✓ W 2018 roku w mieście odnotowano jeden z wyższych wskaźników dotyczących czytelników bibliotek publicznych w przeliczeniu na 1 tys. mieszkańców, również powyżej średniej powiatowej oraz wojewódzkiej.
- ✓ Według analizy przestrzennej, koncentracja problemu znajduje się na peryferyjnych obszarach referencyjnych miasta. Największy dystans do **bibliotek** mają kolejno mieszkańcy obszarów: Mocarze, Marki – Bołdony i Krupciówka – Wójty. W centralnych częściach stopień koncentracji problemu jest znacznie niższy. Średni dystans do bibliotek wynosi około 920 metrów. Mieszkańcy rejonu Mocarze mają do przebycia ponad trzykrotnie większą odległość.
- ✓ **Zabytki** występują jedynie w czterech obszarach referencyjnych, które zlokalizowane są w centralnej części Mszany Dolnej. Występowanie zabytków może przyczyniać się do wzrostu aktywności w obszarze (co w przypadku Mszany Dolnej dotyczy tylko w nieznacznym stopniu Dworu i folwarku), natomiast stanowi zazwyczaj także istotne

obciążenie dla budżetu miasta oraz ograniczać elastyczność w zmianach wykorzystania terenu.

- ✓ W przypadku odległości do **przedszkoli**, kumulacja problemu znajduje się także na obrzeżach miasta. Największy dystans do przebycia mają kolejno mieszkańcy obszarów: Słomka – północ, Mocarze i Podlesie. W centralnych obszarach problem niemal nie występuje. Średni dystans do przedszkoli wynosi około 725 metrów. Mieszkańcy Słomki – północ mają ponad trzykrotnie dłuższą drogę do przebycia. Mieszkańcy zwracają również uwagę na zły stan techniczny budynków publicznych przedszkoli.
- ✓ Analiza przestrzenna ukazała koncentrację **szkół** w obszarze centralnym miasta. Największy dystans do szkół podstawowych mają mieszkańcy obszarów peryferyjnych. W najgorszej sytuacji są kolejno obszary: Mocarze, Słomka – północ i Marki – Bołdony. Średnia odległość do szkół podstawowych wynosi około 995 metrów.
- ✓ Analiza przestrzenna ukazała koncentrację problemu w obszarach peryferyjnych północno – wschodnich oraz południowych. W porównaniu do szkół podstawowych, przedszkoli oraz bibliotek, obiekty sportu i rekreacji wydają się być bardziej równomiernie rozłożone na terenie miasta. Jednak mieszkańcy Słomki – północ, którzy mają największą koncentrację problemu, muszą przebyć trasę ponad trzykrotnie dłuższą niż średnia (około 864 metrów) dla obszarów referencyjnych.
- ✓ W odczuciu mieszkańców, **baza sportowo-rekreacyjna** jest zdecydowanie niewystarczająca. Zwracają oni również uwagę na zły stan stadionu miejskiego. Ponadto, brakuje w mieście oferty dla młodzieży oraz rodzin z dziećmi, w tym placów zabaw.
- ✓ Obecnie realizowane jest zadanie pn. „Przebudowa kompleksu lekkoatletycznego w Mszanie Dolnej – wariant 400 m treningowy”. Prace obejmą m.in. przebudowę bieżni 400 m z czterema pasami i poszerzeniem terenu do biegu na 110 m przez płotki, z budową nowych stanowisk lekkoatletycznych (rozbiegi do rzutów – kulą, dyskiem, oszczepem, młotem, do skoków – w dal, wzwyż), oraz budowę boiska wielofunkcyjnego i kortu tenisowego na górnej płycie stadionu wraz z przebudową istniejących elementów siłowni zewnętrznej z wykonaniem pochylni dla osób niepełnosprawnych – łączącą górną część stadionu z dolną.
- ✓ W zakresie dostępności podstawowych usług ochrony zdrowia przeanalizowano wskaźnik liczby ludności przypadającej na 1 aptekę oraz liczby placówek ambulatoryjnej opieki zdrowotnej na 10 tys. ludności. Mszana Dolna posiada najlepszą dostępność aptek ze wszystkich jednostek grupy porównawczej – na 1 aptekę przypadają 994 osoby, podczas gdy średnia dla powiatu limanowskiego jest dużo wyższa i wynosi 3 288 osób.
- ✓ Również dostępność placówek **ambulatoryjnej opieki zdrowotnej** jest korzystna – na 10 tys. mieszkańców przypada w mieście 10 placówek. Większa ilość placówek znajduje się jedynie w Limanowej i Suchej Beskidzkiej. Wskaźnik dla miasta Mszana Dolna jest również wyższy od średniej powiatowej oraz wojewódzkiej. Mimo to, podczas warsztatów diagnostycznych, mieszkańcy wskazali niską dostępność usług ochrony zdrowia jako jeden z głównych problemów miasta. Zwrócili tutaj uwagę szczególnie na brak usług dedykowanych osobom starszym oraz osobom z niepełnosprawnościami. Wynika z tego, że zapotrzebowanie lokalnej społeczności dotyczy przede wszystkim opieki specjalistycznej.
- ✓ Z uwagi na niską dostępność danych statystyki publicznej, ważnym elementem diagnozy problemowej sfery przestrzenno-funkcjonalnej były badania społeczne i warsztaty diagnostyczne, podczas których mieszkańcy zidentyfikowali kluczowe ich zdaniem problemy. Należą do nich:

- zatory komunikacyjne (korki), w szczególności na głównych szlakach (m.in. droga krajowa 28, ul. Krakowska, Starowiejska, Spadochroniarzy, droga wojewódzka nr 968),
 - brak miejsc parkingowych, w szczególności w centrum miasta, powodujące zajmowanie przez kierowców miejsca na chodnikach i utrudnianie ruchu pieszych (w tym osób z niepełnosprawnościami),
 - zły stan infrastruktury drogowej, braki w zakresie oświetlenia,
 - brak ścieżek rowerowych, w tym wzdłuż rzek, które stanowiłyby alternatywę dla ruchu samochodowego, jednocześnie pozwalając na użytkowanie rowerów w celach rekreacyjnych,
 - bariery architektoniczne m.in. dla osób z niepełnosprawnościami, rodziców z dziećmi - szczególnie w centrum miasta,
 - rozdzielenie miasta przez rzeki oraz brak przepraw powodujący brak spójności komunikacyjno-przestrzennej miasta,
 - brak toalet publicznych, w szczególności w centrum miasta,
 - brak małej infrastruktury (ławki, kosze, miejsca rekreacji i wypoczynku), w szczególności w centrum oraz wzdłuż rzek,
 - niezagospodarowany park miejski,
 - brak monitoringu wizyjnego oraz kumulacja niekorzystnych zdarzeń w okolicach rzek, w tym na plaży miejskiej (m.in. picie alkoholu, akty wandalizmu, zaśmiecanie).
- ✓ Kumulacja problemów przestrzenno-funkcjonalnych znajduje się w obszarach peryferyjnych, szczególnie na południu miasta. Sytuacja w centralnych częściach nie jest istotnym zagrożeniem poza obszarami: Łabuzy, Dwór i folwark oraz Rynek. Może to być spowodowane koncentracją obiektów usług publicznych w centralnych partiach miasta, co zmniejsza dostępność dla mieszkańców z obrzeży.

CZYNNIKI ŚRODOWISKOWE

- ✓ 59,6% ogółu mieszkańców miasta korzystało w 2018 roku z **oczyszczalni ścieków**, co było wynikiem znacznie wyższym od średniej powiatowej (39,5%), jednak niższym od średniej wojewódzkiej (66,6%). Należy pamiętać, że odpowiednia infrastruktura w tym zakresie wpływa pozytywnie na stan środowiska naturalnego, jednocześnie dobrze wpływając na atrakcyjność osadniczą i turystyczną.
- ✓ Zdaniem mieszkańców, do kluczowych problemów środowiskowych, występujących na terenie miasta należą:
- nieefektywne zarządzanie gospodarką odpadami (dzikie wysypiska, zanieczyszczone trawniki),
 - wylewanie nieczystości do rowów, rzek, potoków,
 - niewystarczająca świadomość ekologiczna mieszkańców,
 - zaniedbana przestrzeń miejska (estetyka, ład architektoniczny miasta), w tym małej architektury (np. ławki, kioski, alejki, kosze na śmieci),
 - zanieczyszczenie powietrza (spalanie opału niskiej jakości lub śmieci).
- ✓ Wyższa koncentracja **pyłu PM10** jest odnotowywana w centralnych częściach miasta i ma tendencję malejącą wraz z rosnącym dystansem od centrum. Sugeruje to najzdrowsze powietrze na obszarach peryferii. Wysoki poziom problemu w centrum może być spowodowany wysoką aktywnością gospodarczą i dojazdami do prowadzonych działalności, która przekłada się na zwiększenie spalania paliw.

- ✓ Analiza przestrzenna ukazała największą obecność **dachów pokrytych azbestem** na peryferyjnych obszarach miasta. Problem niemalże nie występuje w centrum. Sugeruje to nierównomierną aktywność w zakresie podejmowania działań modernizacyjnych oraz zróżnicowane podejście do działań pro-środowiskowych, a być może również różnice w statusie majątkowym mieszkańców. Najwyższy stopień koncentracji powierzchni dachowych z azbestem odnotowany został w obszarze Leśna – Północ.
- ✓ Analiza przestrzenna wykazała największą koncentrację problemów środowiskowych w pasie centralnym, szczególnie dla obszarów: Piłsudskiego – Ścibory, Łobuzy, Dwór i folwark, Centrum oraz Rynek.

CZYNNIKI TECHNICZNE

- ✓ W okresie objętym analizą odnotowano w mieście Mszana Dolna niższe niż średnia dla powiatu limanowskiego oraz województwa małopolskiego tempo rozwoju **mieszkalnictwa** (przyrost zasobów mieszkaniowych na poziomie 2,6%). Wskaźnik przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania (91,6 m²) jest wyższy od średniej dla województwa, lecz nieznacznie niższy od średniej powiatowej (92,9m²). Wskaźnik przeciętnej powierzchni użytkowej na 1 mieszkańca wynosi zaś 27,1 m² co jest wynikiem wyższym niż średnia powiatowa, lecz niższym niż wojewódzka.
- ✓ Poziom rozwoju usług z zakresu infrastruktury komunalnej i technicznej stanowi determinantę atrakcyjności osadniczej i inwestycyjnej miasta, wpływając na warunki życia, pracy i wypoczynku oraz lokowania inwestycji. Wskazuje również na poziom świadomości ekologicznej i zaawansowania ochrony środowiska naturalnego. Stan gospodarki komunalnej zdiagnozowano poprzez zbadanie odsetka mieszkańców, którzy mają zapewniony dostęp do podstawowych sieci komunalnych – wodociągu, kanalizacji i sieci gazowej.
- ✓ Wskaźniki zaopatrzenia w podstawowe instalacje techniczno-sanitarne kształtują się różnie w zależności od rodzaju instalacji. Niezwykle istotny w tym kontekście jest słaby dostęp do **sieci wodociągowej** - w 2017 roku, posiadała go ponad połowa mieszkańców miasta (54%), co oznacza wynik niższy niż średnia wojewódzka (82%), jednak wyższy od średniej powiatowej (52%). Na terenie miasta oprócz wodociągów miejskich „Adamczykowy” i „Szklanówka” działa Spółka Wodna „Stawisko”, której wodociąg ciągnie się od początku Mszany Dolnej (jadąc od strony Krakowa, czyli od Kasinki Małej) do Posterunku Energetycznego, wzdłuż ulicy Starowiejskiej. Poza tym działa szereg nieoficjalnych spółek i sieci wodociągowych, m.in. wzdłuż ulic Słoneczna, Józefa Marka, Ludwika Mroza, osiedlach położonych wydłuż ul Słomka, które są zasilane z okolicznych gór: Lubogoszcz, Czarny Dział, Adamczykowa. Tym samym szacuje się, że dostęp do wodociągu ma około 70 - 80% mieszkańców, co teoretycznie jest wskaźnikiem porównywalnym ze średnią regionalną i wyższym niż średnia powiatowa, ale dla samego miasta oznacza sytuację bardzo niekorzystną, ponieważ lokalne wodociągi nie realizują profesjonalnych badań wody, są zagrożone na wypadek suszy, powodują niechęć mieszkańców do włączenia się do systemu miejskiego i realizowania opłat itp.
- ✓ Uchwała nr VI/67/15 Sejmiku Województwa Małopolskiego z dnia 23 lutego 2015 r. określiła obszar i granice aglomeracji Mszana Dolna miasto. Aglomeracja obejmuje następujące miejscowości: miasto Mszana Dolna oraz na terenie gminy Mszana Dolna miejscowości: Łostówka, Łętowe - część i Mszana Górna - część. Tym samym możliwości pozyskania przez miasto środków zewnętrznych na inwestycje związane z rozwojem sieci

fcyjnej są ograniczone, ponieważ z jednej strony nie kwalifikuje się ona do konkursów dedykowanych miastom, a z drugiej strony gmina Mszana Dolna, przy akceptacji miasta, wykonała już podobne inwestycje na swoim terenie.

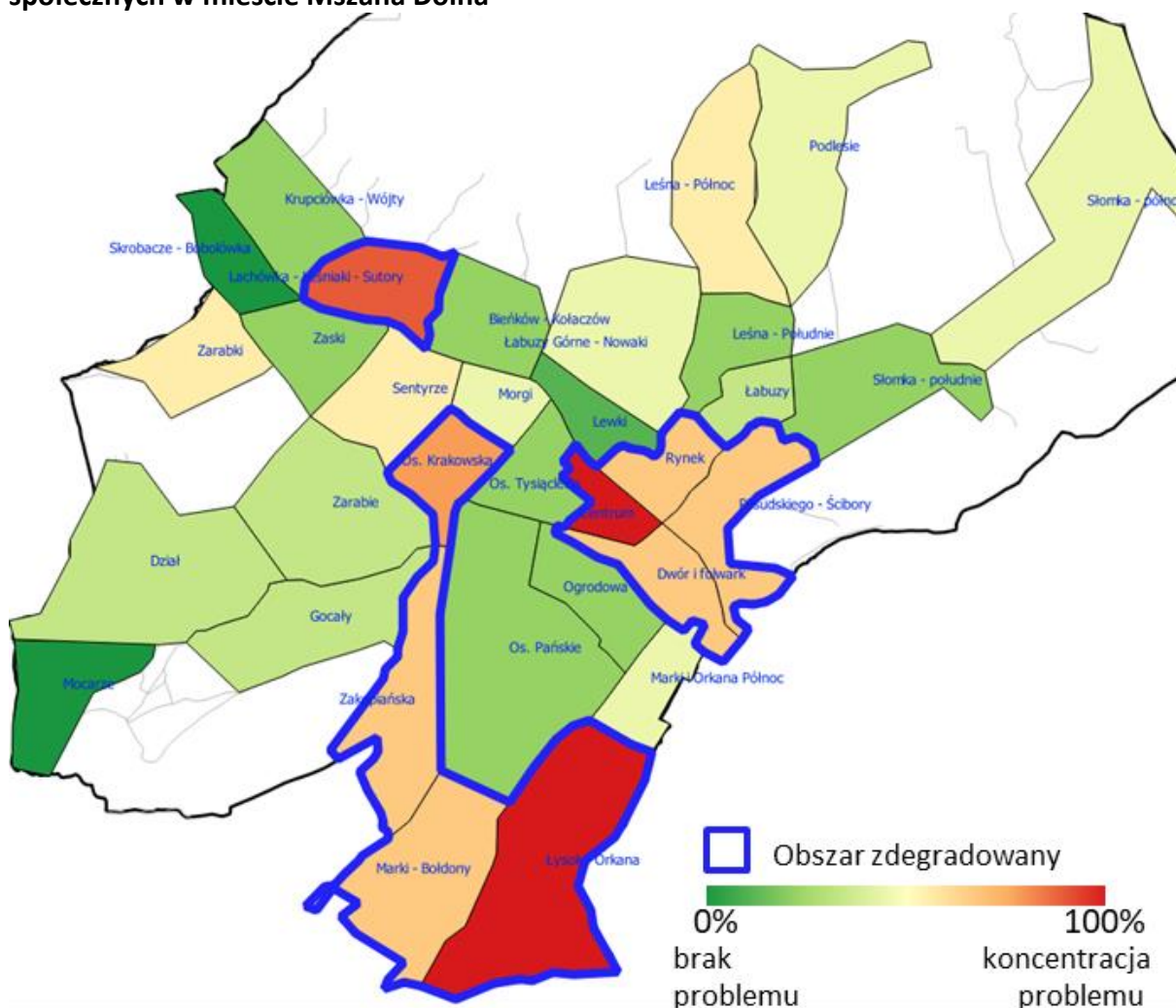
- ✓ Dostępność **kanalizacji** (62% mieszkańców) jest na poziomie zbliżonym do średniej wojewódzkiej (63%) i dużo wyższym niż średnia powiatowa (36%).
- ✓ Poziomą dostępność **sieci gazowej** (75% mieszkańców) można uznać za satysfakcjonującą, zwłaszcza w porównaniu do średniej wojewódzkiej (62%) i powiatowej (51%).
- ✓ Według analizy przestrzennej, problemy braku dostępu do wodociągu oraz kanalizacji gminnej skoncentrowane są w zachodniej części peryferyjnych obszarów referencyjnych. Sytuacja może się przełożyć na brak zainteresowania zamieszkaniem w zachodnich obszarach oraz przeludnieniem w centralnych. Dodatkowo, istnieje ryzyko wyczerpania zasobów wód w źródłach prywatnych, czego efektem może być problem braku zaopatrzenia w wodę pitną.
- ✓ Na braki w sieci kanalizacyjnej i wodociągowej zwracali również uwagę mieszkańcy miasta, którzy wzięli udział w warsztatach diagnostycznych, wskazując je jako główny problem występujący w miejscu ich zamieszkania. Mieszkańcy podnosili ponadto problem istnienia nielegalnie zakładanych przyłączy i instalacji. Zwracali również uwagę na ograniczone zasoby wody, które w niektórych częściach miasta, powodują czasowe przerwy w jej dostawie.
- ✓ Na terenie miasta funkcjonuje 8 lokali socjalnych, nie ma mieszkań komunalnych. Jednocześnie na terenie miasta powstają nowe osiedla blokowe, które pokrywają zapotrzebowanie społeczne na lokale mieszkaniowe.
- ✓ Wśród innych problemów technicznych, występujących na terenie miasta, mieszkańcy wymieniali ponadto:
 - brak mieszkań komunalnych/ chronionych,
 - zły stan techniczny obiektów użyteczności publicznej,
 - niszczące budynki/pustostany,
 - brak dostępu do szybkich łącz internetowych,
 - zły stan infrastruktury drogowej.
- ✓ W ramach analizy problemów technicznych zbadano ponadto występowanie i powierzchnię **instalacji solarnych** na terenie miasta – będących jednym z najczęściej stosowanych rozwiązań w zakresie zarówno ochrony powietrza jak i produkcji tzw. zielonej energii.
- ✓ Powierzchnia instalacji solarnych występuje w największej liczbie w centralnych oraz północno-wschodnich obszarach referencyjnych. Problem braku aktywności mieszkańców w zakresie ochrony środowiska i zmniejszenia zużycia energii skumulowany jest na południowych i zachodnich peryferiach, oraz w trzech obszarach w części centralnej. Najgorszy wynik odnotowano w południowo-zachodnim rejonie miasta, gdzie instalacje solarne w ogóle nie występują. Jest to negatywne zjawisko, ponieważ ukazuje niską świadomość ekologiczną mieszkańców poprzez ich niską aktywność w tym zakresie.
- ✓ Analiza przestrzenna ukazała koncentrację na zachodnich peryferiach miasta oraz dwóch obszarach na północy. Najwyższa wartość wystąpiła w południowych i zachodnich rejonach miasta. Sugeruje to niższą jakość życia na obrzeżach oraz nierównomierną rozbudowę i wyposażenie miasta w infrastrukturę techniczną, gdzie regiony oddalone od centrum nie mają dostępu do kanalizacji lub wodociągu gminnego. Problem w centrum oraz we wschodnich obszarach jest znacznie mniejszy.

4. OBSZAR REWITALIZACJI W MIEŚCIE MSZANA DOLNA

4.1 PODSTAWOWE INFORMACJE O OBSZARZE REWITALIZACJI

Przeprowadzone analizy przestrzenne pozwoliły **na wyznaczenie obszarów koncentracji problemów na terenie miasta Mszana Dolna**. Jako obszary zdegradowane przyjęto część obszarów spełniających ustawowe kryterium koncentracji zjawisk społecznych (min. 2) i jednego z pozostałych grup wymienionych w zapisach ustawy. Zgodnie z założoną metodyką, przy selekcji decydowały wyniki wskaźników syntetycznych, które przekraczały wartość progową.

Rysunek 4. Wyznaczony obszar zdegradowany na tle wskaźnika koncentracji problemów społecznych w mieście Mszana Dolna

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Mszana Dolna

Do wyznaczenia obszaru rewitalizacji posłużyły dane z analizy przestrzennej oraz selekcji obszaru zdegradowanego. Mając na uwadze definicję obszarów rewitalizacji, obszary o najwyższej wartości wskaźnika syntetycznego zostały zweryfikowane z interesariuszami pod kątem istotności dla rozwoju lokalnego oraz planowania działań rewitalizacyjnych.

Obszary zostały wyłączane i zastępowane innymi, o ile:

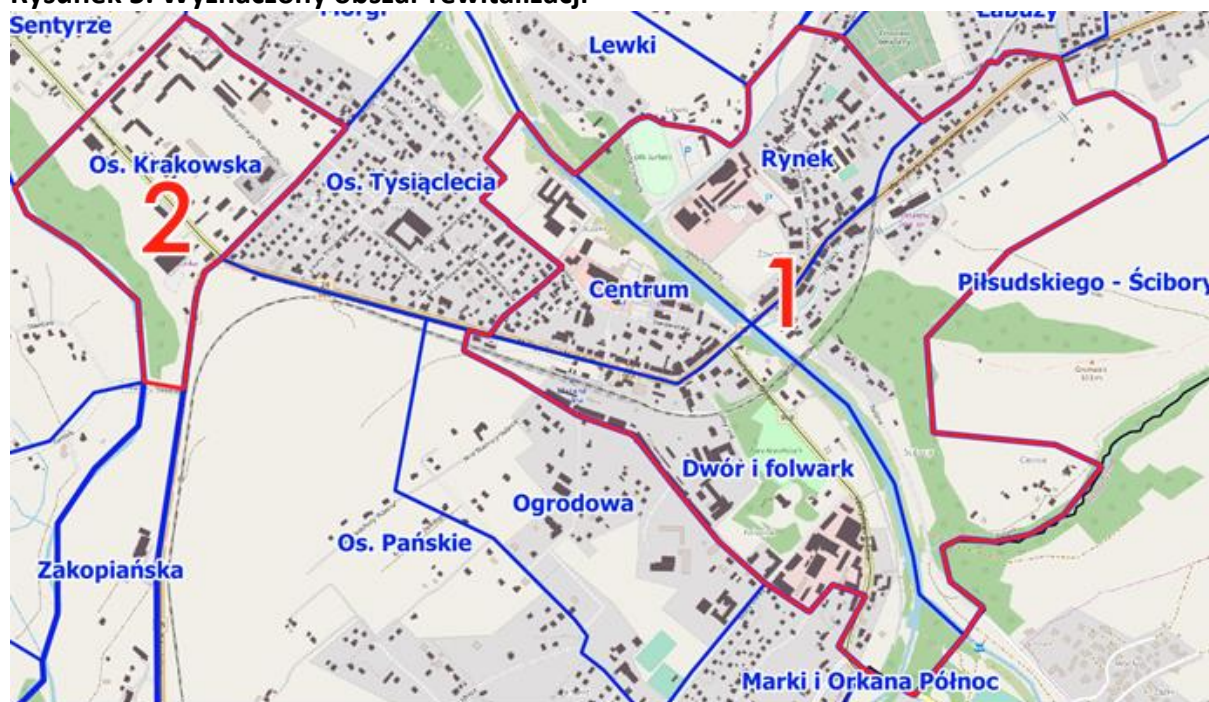
- spełniały one kryteria obszaru zdegradowanego;
- miały one istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego;
- przewidziano na nich działania rewitalizacyjne;
- ich włączenie nie spowoduje przekroczenia progu 30% mieszkańców gminy i 20% powierzchni gminy w obszarze rewitalizacji.

Zgodnie z Ustawą o rewitalizacji, spośród obszaru zdegradowanego, wybrano obszar rewitalizacji, który cechuje szczególna koncentracja problemów oraz istotne znaczenie dla rozwoju Mszany Dolnej.

Obszar rewitalizacji został podzielony na dwa podobszary, na terenie których miasto planuje działania rewitalizacyjne:

Podobszar rewitalizacji 1	Podobszar rewitalizacji 2
Centrum Piłsudskiego – Ścibory Rynek Dwór i folwark	Os. Krakowska

Rysunek 5. Wyznaczony obszar rewitalizacji

 Obszar rewitalizacji

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Mszana Dolna

Podobszary rewitalizacji 1 i 2 zostały wybrane ze względu na ich strategiczną lokalizację oraz wartość wskaźników zaprezentowanych w tabeli nr 3.

Tabela 3. Parametry podobszarów rewitalizacji na tle miasta

Numer	Lokalizacja	Wskaźnik syntetyczny					Liczba mieszkańców	Pow. (ha)
		SPOŁ	GOSP	PRZ-FUN	TECH	ŚROD		
Podobszar 1	Centrum	100%	52%	9%	30%	84%	319	15,8
	Rynek	67%	52%	71%	22%	84%	327	23,3
	Dwór i folwark	63%	42%	76%	32%	89%	130	30,0
	Piłsudskiego - Ścibory	68%	38%	10%	40%	100%	338	41,3
Podobszar 2	Os. Krakowska	71%	95%	10%	23%	39%	761	25,7
RAZEM	Obszar rewitalizacji	74%	66%	25%	28%	69%	1 875	136,1
	Miasto	46%	62%	44%	33%	51%	8 146	2 710
	OR jako % miasta	-	-	-	-	-	23%	5%

łącznie w obszarze rewitalizacji mieszka 1 875 mieszkańców (23% wszystkich mieszkańców miasta), a obszar ten zajmuje 136,1 ha (5% całkowitej powierzchni miasta). Obszar rewitalizacji stanowi mniej niż 20% powierzchni miasta i zamieszkuje go mniej niż 30% mieszkańców Mszany Dolnej. Oznacza to, że wybrany obszar rewitalizacji jest zgodny z Ustawą o rewitalizacji.

Poprzez wyznaczenie obszarów rewitalizacji w niedalekiej odległości od siebie, uwzględniając dużą koncentrację ludności oraz dogodne położenie komunikacyjne, zmaksymalizowana zostanie liczba mieszkańców, którzy mogą odczuć pozytywne efekty rewitalizacji. Dodatkowo, w obu obszarach rewitalizacji miasto posiada narzędzia oraz środki do prowadzenia działań rewitalizacyjnych.

Obszar rewitalizacji 1 położony jest w samym centrum Mszany Dolnej, co czyni go jednym z kluczowych terenów dla aktywności gospodarczej oraz społecznej miasta. Ze względu na koncentrację usług publicznych, rejon codziennie przyciąga znaczące liczby osób. Przekłada się to na skalę rozprzestrzenienia pozytywnych efektów, które oddziałują na wszystkich odwiedzających obszar. Opisane parametry podkreślają istotną pozycję terenu dla rozwoju miasta. Dodatkowo, cztery obszary referencyjne tworzące obszar rewitalizacji 1 są przyległe do siebie, co ułatwi prowadzenie działań rewitalizacyjnych.

Obszar rewitalizacji 2, w którego skład wchodzi Osiedle Krakowska, położony jest na zachód od centralnej części miasta. Rewitalizacja na tym terenie pozwoli na rozprzestrzenienie się pozytywnych efektów działań na peryferyjne obszary zachodnie. Taka lokalizacja powoduje, iż teren ten jest szczególnie istotny dla rozwoju Mszany Dolnej.

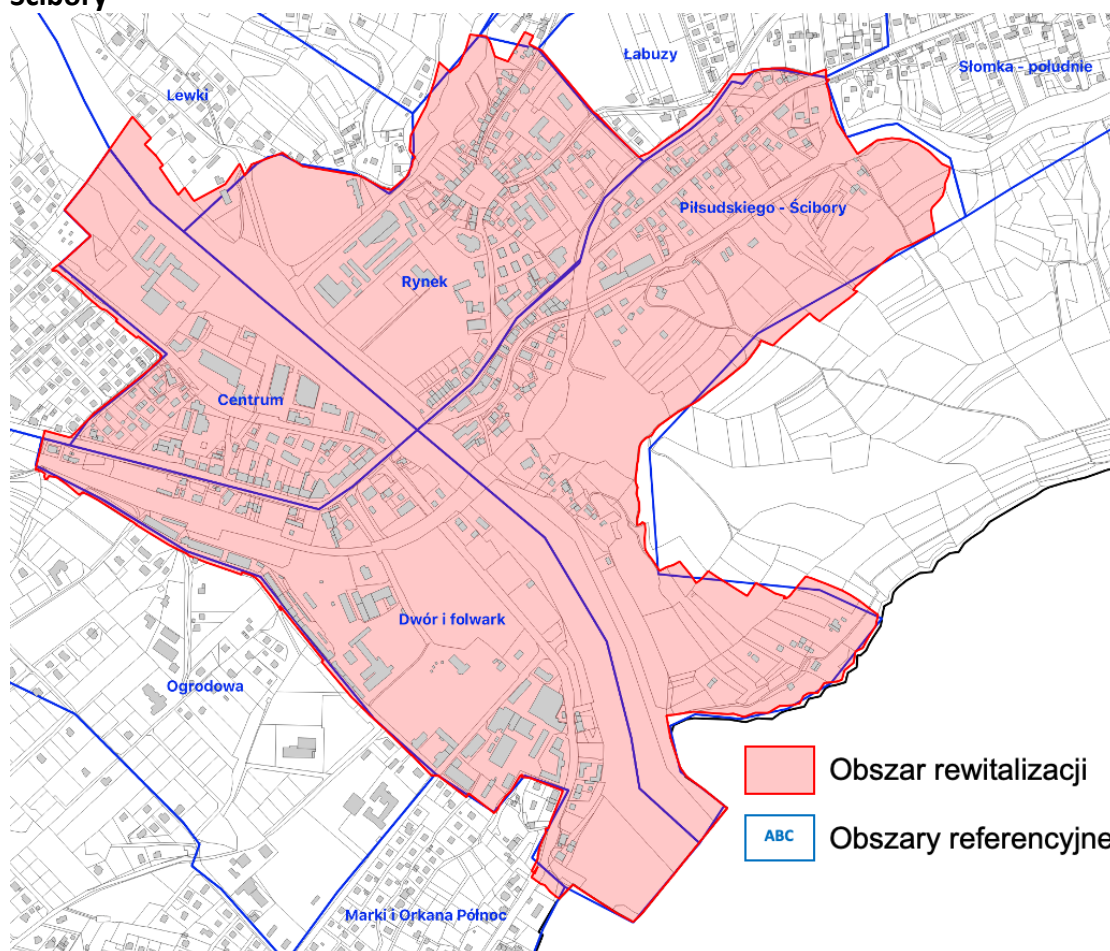
Dokument diagnozy potwierdzającej spełnienie przez obszar zdegradowany i rewitalizacji przesłanek ich wyznaczenia stanowi załącznik nr 1 do Gminnego Programu Rewitalizacji

Miasta Mszana Dolna na lata 2020-2027. Granice obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w mieście Mszana Dolna przyjęte zostały Uchwałą Nr XIV/107/2019 Rady Miejskiej w Mszanie Dolnej z dnia 25 września 2019 r. w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Miasta Mszana Dolna.

4.2 OPIS PODOBSZARÓW REWITALIZACJI

PODOBSZAR REWITALIZACJI 1

Rysunek 6. Podobszar rewitalizacji 1: Centrum, Rynek, Dwór i Folwark, Piłsudskiego-Ścibory

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Mszana Dolna

Podobszar rewitalizacji 1 położony jest w samym centrum Mszany Dolnej i obejmuje obszary referencyjne: Centrum, Rynek, Dwór i folwark oraz Piłsudskiego – Ścibory. Jest to teren kluczowy dla aktywności gospodarczej oraz społecznej miasta. Skupia on zdecydowaną większość usług komercyjnych, handlu (sklepy, targ miejski), drobnej produkcji, a także przecinają go najważniejsze arterie komunikacyjne (DK 28, droga wojewódzka 968, linia kolejowa - nieczynna) oraz rzeka Mszanka - bardzo istotna z punktu widzenia przestrzennego, rekreacyjno-turystycznego i komunikacyjnego. Ponadto, ze względu na koncentrację usług publicznych, rejon codziennie przyciąga znaczące liczby osób. Obszar ten pełni istotną rolę w rozwoju miasta, bowiem przekłada się na skalę rozprzestrzenienia pozytywnych efektów podjętych interwencji. Obszar obejmuje 110,4 ha i zamieszkuje go 1 114 osób.

Cały podobszar rewitalizacji 1 posiada dwie wyraźne osie dzielące go umownie na wymienione cztery obszary referencyjne (patrz Rysunek nr 5):

- pierwszą osią jest rzeka Mszanka, przebiegająca centralnie przez podobszar rewitalizacji 1 z kierunku południowo-wschodniego na północny-zachód. Oddziela ona od siebie obszary referencyjne - na jej wschodnim (prawym) brzegu zlokalizowane są obszary referencyjne Rynek oraz Piłsudskiego-Ścibory, a na zachodnim (lewym) obszary referencyjne Centrum oraz Dwór i folwark;
- drugą osią jest droga krajowa nr 28, również przebiegająca centralnie przez podobszar rewitalizacji 1, z kierunku zachodniego na północny-wschód (ciąg ulic na terenie podobszaru rewitalizacji 1: Kolbego-Piłsudskiego), która dzieli ten podobszar rewitalizacji na umowne obszary referencyjne położone po północnej stronie tej arterii komunikacyjnej (Centrum i Rynek) oraz po stronie południowej (Dwór i folwark oraz Piłsudskiego-Ścibory).

Poszczególne obszary referencyjne podobszaru rewitalizacji 1 pełnią określone funkcje i charakteryzują się następującymi cechami:

1.1 Obszar referencyjny CENTRUM rozciąga się wzdłuż zachodniego brzegu Mszanki, począwszy od mostu (ul. Piłsudskiego), wzdłuż rzeki w kierunku północno-zachodnim do wysokości ul. Tolińskiego, następnie ulicą Starowiejską w kierunku południowo-wschodnim do ul. Krasieńskiego, tą ulicą w kierunku ul. Kolbego (DK28) i z powrotem do mostu nad Mszanką. Obszar ten pełni szereg bardzo istotnych funkcji, przyciągając różnorodne grupy mieszkańców z terenu całego miasta. Z punktu widzenia rewitalizacji, zlokalizowane na nim są m.in.:

- liczne działalności gospodarcze z branży handlowej (rozmaite sklepy i butiki), gastronomicznej (restauracje, punkty gastronomiczne), stacja paliw i warsztaty samochodowe, apteki i inne drobne obiekty usługowe i handlowe;
- zagęszczenie wielkopowierzchniowych obiektów handlowych (Centrum Handlowe Galeria Mszana Dolna, Tesco, Galeria Handlowa Echo Centrum, Biedronka);
- Dworzec Autobusowy Mszana Dolna;
- liczne banki i bankomaty;
- instytucje publiczne: MOPS oraz Zespół Szkół Techniczno-Informatycznych z halą sportową;
- lewobrzeżne bulwary rzeki Mszanki o dużym potencjale rekreacyjnym i przyrodniczym, początek kilku szlaków turystycznych w okoliczne góry Beskidu Wyspowego (szlak czarny i żółty) oraz przechodzący szlak czerwony,
- budowany przez prywatnego przedsiębiorcę budynek mieszkalny wielorodzinny z lokalami usługowymi;
- kamienice i jednorodzinne domy mieszkalne (319 mieszkańców – ok. 4% mieszkańców miasta).

Tak duże nagromadzenie różnorodnych funkcji (usługowych, finansowych, handlowych, komunikacyjnych, edukacyjnych, pomocy społecznej, rekreacyjno-turystycznych) powoduje bardzo duże nagromadzenie mieszkańców miasta, a także okolicznych gmin i gości. Jest również przyczyną wielu problemów (wskazanych w diagnozie), determinujących zaliczenie tego obszaru do obszarów kryzysowych, a w konsekwencji do obszaru rewitalizacji, jako część podobszaru rewitalizacji 1.

1.2 Obszar referencyjny DWÓR I FOLWARK rozciąga się wzdłuż zachodniego brzegu rzeki Mszanki, podobnie jak omówiony obszar Centrum, jednak jest od niego oddzielony drogą krajową nr 28 (ciąg ulic Kolbego-Piłsudskiego). Rozciąga się od mostu nad rzeką Mszanką (ul. Piłsudskiego), wzdłuż rzeki w kierunku południowo-wschodnim do granic miasta, następnie na niewielkim odcinku wzdłuż granicy miasta i ulicy Orkana do ul. Ogrodowej i wzdłuż tej ulicy do ul. Kolbego (DK28) i z powrotem do mostu na Mszance. Obszar ten pełni cztery zasadnicze funkcje:

- przemysłowo-usługową – zlokalizowane są tu drobne i średnie zakłady produkcyjne oraz usługowe, a teren ten w górzystym ukształtowaniu terenu miasta jest największym zwartym obszarem produkcyjno-przemysłowym w Mszanie Dolnej, przez który przebiega nieczynna obecnie linia kolejowa relacji Rabka-Chabówka – Limanowa oraz zlokalizowany jest Dworzec Kolejowy Mszana Dolna (nieczynny) i bocznicą kolejową;
- rekreacyjno-turystyczną – zlokalizowany jest tu dawny folwark, pełniący obecnie funkcję centrum gastronomiczno-noclegowo-kulturalnego o skali ponadlokalnej (restauracja, hotel, koncerty, wystawy, galerie) – tzw. Folwark Stara Winiarnia (kapitał prywatny). Ponadto na tym obszarze położony jest dawny Dwór Krasińskich i Park Rodziny Krasińskich - budynek dawnego dworu stoi w otoczeniu wspaniałego parku dworskiego z zabytkowym starodrzewem, przed II wojną światową dwór został przebudowany na angielski "cottage", co całkowicie zmieniło jego wygląd, pierwotnie nawiązujący stylem do typowych polskich dworków; po wojnie mieściła się tu szkoła rolnicza, a obecnie jest siedzibą Młodzieżowego Zakładu Wychowawczego. Przez ten teren przebiega czarny szlak turystyczny. Mimo iż tereny rekreacyjne sąsiadują na tym obszarze z terenami przemysłowymi, to są one dość wyraźnie oddzielone od siebie (ulicami Fabryczną, Ogrodową, Marka i linią kolejową).
- handlową – zlokalizowany jest tu przede wszystkim duży targ miejski z parkingami, a także sklepy i punkty usługowe – głównie wzdłuż ul. Kolberga (DK28) oraz ul. Orkana (droga wojewódzka nr 968);
- administracyjną – na terenie tym zlokalizowane są takie obiekty jak Sąd Rejonowy, kancelarie prawnicze i notariackie, przedszkole oraz poczta.

Obszar ten posiada bardzo znikomą funkcję mieszkalną – tylko 130 mieszkańców (ok. 1,6% mieszkańców miasta). Jednak wymienione wyżej funkcje sprzyjają dużemu nagromadzeniu mieszkańców miasta – podobnie jak w sąsiednim obszarze referencyjnym Centrum.

1.3 Obszar referencyjny PIŁSUDSKIEGO-ŚCIBORY rozciąga się wzdłuż wschodniego brzegu Mszanki, po drugiej stronie rzeki względem obszaru referencyjnego Dwór i folwark. Jest to obszar o bardzo dużym potencjale rekreacyjno-turystycznym. Rozciąga się począwszy od mostu nad Mszanką (ul. Piłsudskiego), wzdłuż rzeki w kierunku południowo-wschodnim do granicy miasta, następnie wzdłuż Potoku Ściborów (dalej granica miasta) do stoków wzgórza Grunwald, a następnie równoległe do potoku Słomka do ul. Piłsudskiego za Biblioteką Miejską, a następnie wzdłuż ul. Piłsudskiego (DK28) z powrotem do mostu nad Mszanką. Obszar referencyjny posiada silną funkcję i potencjał rekreacyjno-turystyczny:

- bulwary rzeki Mszanki, którymi biegnie ul. Zielona oraz atrakcyjne krajobrazy na dolinę rzeki i miasto;
- Wzgórze Grunwald (513 m.n.p.m) w kierunku którego prowadzi ścieżka spacerowa na punkt widokowy na miasto, Kotlinę Mszańską i okoliczne szczyty Beskidu Wyspewego;
- obiekty noclegowe oraz gastronomiczne (pensjonaty, w tym z basenami, restauracje, punkty gastronomiczne);
- przez obszar przebiegają szlaki turystyczne (zielony, żółty).

Ponadto obszar pełni istotną funkcję administracyjną – zlokalizowany tu jest na granicy obszaru (przy ul. Piłsudskiego) Urząd Miasta Mszana Dolna oraz Biblioteka Miejska, a także posterunek policji. Dość istotna jest funkcja mieszkalna – głównie zabudowa jednorodzinna – 338 mieszkańców (ok. 4,3% mieszkańców miasta).

1.4 Obszar referencyjny RYNEK rozciąga się wzdłuż wschodniego brzegu Mszanki, podobnie jak wcześniejszy obszar Piłsudskiego-Ścibory, jednak jest od niego oddzielony drogą krajową nr 28 (ul. Piłsudskiego). Rozciąga się od mostu nad rzeką Mszanką wzdłuż ul. Piłsudskiego w kierunku północno-wschodnim do przejazdu kolejowego, następnie do ul. ks. J. Stabrawy, następnie przecina dolinę potoku Szklanówka do ul. Słonecznej i wzdłuż niej do rzeki Mszanki, obejmując po drodze stadion miejski, a następnie wzdłuż rzeki z powrotem do mostu na Mszance. Obszar ten jest bardzo zróżnicowany funkcjonalnie:

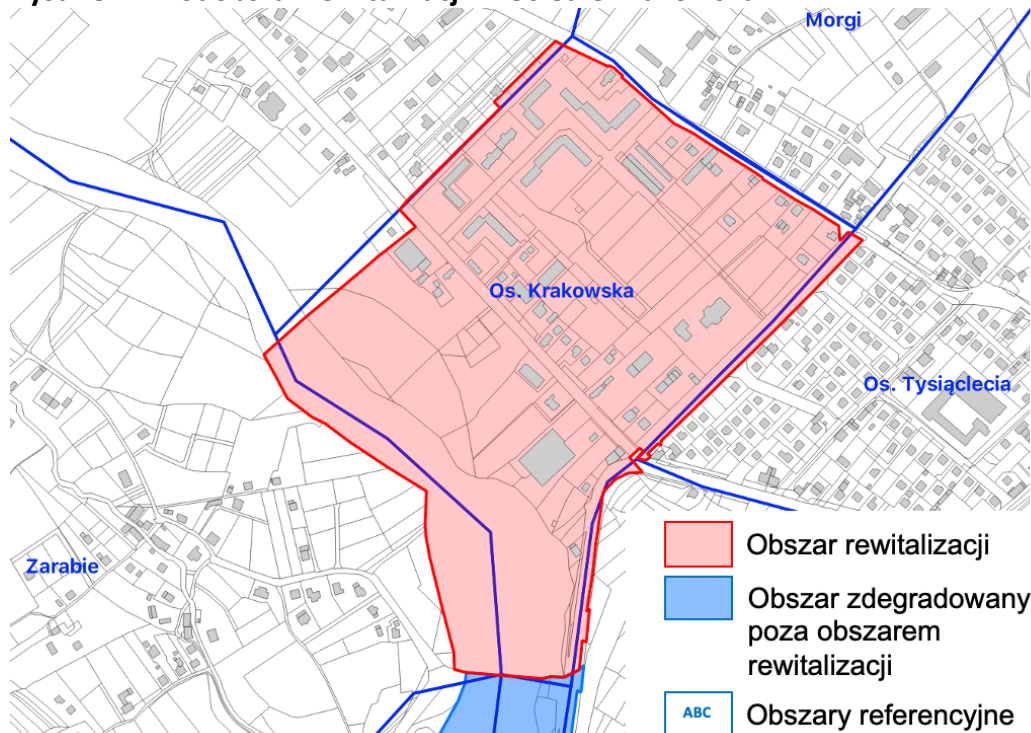
- na jego obszarze zlokalizowanych jest wiele instytucji publicznych, świadczących różne usługi społeczne – Miejski Ośrodek Kultury z nieczynnym kinem Luboń (działający obecnie w bardzo ograniczonym zakresie ze względu na ograniczenia lokalizacyjne i budowę nowej siedziby), Urząd Gminy Mszana Dolna, szkoła podstawowa i przedszkole, ośrodek zdrowia, OSP, stadion KS Turbacz, a także zabytkowy kościół parafialny pw. Św. Michała Archanioła;
- obszar posiada potencjał rekreacyjno-turystyczny – podobnie jak pozostałe obszary referencyjne – oparty na walorach rzeki Mszanki (bulwary, krajobrazy, fauna i flora), ale także w postaci stadionu sportowego (z planem przekształcenia na nowoczesny stadion lekkoatletyczny);
- zlokalizowany jest tu Rynek miasta Mszana Dolna, jednak już dawno utracił on swoje funkcje handlowe, usługowe czy rekreacyjne – obecnie pełni bardziej rolę mieszkalną i nie jest przestrzenią miejską często uczęszczaną przez mieszkańców;

Ponadto obszar posiada częściowo funkcję mieszkalną – 329 mieszkańców (ok. 4,1% mieszkańców miasta) i częściowo znajdują się tu również obiekty handlowo-usługowe (wzdłuż ul. Piłsudskiego oraz Jana Pawła II).

Nagromadzenie usług społecznych na tym obszarze referencyjnym, a jednocześnie „odcięcie go od innych ważnych obszarów referencyjnych (rzeką Mszanką, DK28) powoduje iż jest to teren lokalizacji wielu zadań rewitalizacyjnych – zarówno wzmacniających jakość i dostępność tych usług, jak i dostępność całego terenu dla mieszkańców.

PODOBSZAR REWITALIZACJI 2

Rysunek 7. Podobszar rewitalizacji 2: Osiedle Krakowska

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Mszana Dolna

Podobszar rewitalizacji 2 (Osiedle Krakowska) położony jest na zachód od centralnej części miasta i obejmuje obszar referencyjny osiedla Krakowska. Teren ten jest istotny dla rozwoju miasta, ponieważ umożliwia rozprzestrzenianie się pozytywnych efektów podejmowanych działań na peryferyjne obszary zachodnie. Obszar obejmuje 25,7 ha i zamieszkuje go 761 osób. Podobszar rewitalizacji 2 rozciąga się w widłach Raby i Mszanki, na wjeździe do miasta od strony Krakowa (droga wojewódzka nr 968). Na tym terenie znajduje się również skrzyżowanie DK28 z drogą wojewódzką 968, tworząc drogę objazdową dla odcinka zakopianki od Rabki do Lubnia. Powoduje to duże natężenie ruchu tranzytowego i lokalnego oraz zagrożenia bezpieczeństwa drogowego. Granice podobszaru rewitalizacji 2 rozciągają się od skrzyżowania DK28 z drogą wojewódzką nr 968 oraz ul. Kopernika, wzdłuż tej ulicy do ul. Starowiejskiej, następnie wzdłuż tej ul. do osiedla Sentyrze, a następnie w kierunku południowo-zachodnim do rzeki Raby i wzdłuż niej do ul. Zarabie i ul. Zakopiańskiej (DK28), a następnie z powrotem do skrzyżowania DK28 z drogą wojewódzką nr 968.

Obszar ten pełni w zasadzie dwie główne funkcje:

- handlowo-usługową – zlokalizowane są tu duże sklepy branży spożywczej, przemysłowej i budowlanej – m.in. Centrum Handlowe Krakowska, Biedronka; ponadto duże skrzyżowanie i duży ruch tranzytowy sprzyja lokalizacji stacji paliw i innych punktów usługowo-handlowych;
- mieszkaniową – na obszarze tym znajduje się zarówno zabudowa wielorodzinna, jak i jednorodzinna – na obszarze zamieszkuje 761 mieszkańców (ok. 9,6% mieszkańców miasta).

Mimo położenia w widłach Raby i Mszanki, podobszar rewitalizacji 2 raczej nie posiada łatwych do wykorzystania walorów rekreacyjno-turystycznych. Brak mu też funkcji administracyjnych,

czy społecznych. Za to posiada ważną funkcję mieszkaniową - duże zagęszczenie mieszkańców, głównie w zabudowie wielorodzinnej (bloki mieszkalne) predysponują go do wyciągania z sytuacji kryzysowej.

4.3 POGŁĘBIONA DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI

Szczegółowa analiza obszaru rewitalizacji wskazała całe spektrum problemów w sferze społecznej oraz w pozostałych analizowanych sferach, które mocno wpływają na jakość życia mieszkańców. Aby skutecznie określić przedsięwzięcia rewitalizacyjne, które zapewnią kompleksowość podejścia do zidentyfikowanych wyzwań dla całego obszaru rewitalizacji, dokonano pogłębionej diagnozy problemów. Szczególne znaczenie w tym procesie miały spotkania z mieszkańcami i przeprowadzenie badania ankietowego, w którym mogli oni wskazać te negatywne zjawiska, których zniwelowanie powinno stanowić, ich zdaniem, priorytet w przedsięwzięciach rewitalizacyjnych. Poniżej opisano zidentyfikowane kluczowe wyzwania dla obszaru rewitalizacji, których rozwiązanie może przyczynić się do dokonania faktycznych zmian zarówno w warstwie społecznej, jak i pozostałych. Jest to szczególnie istotne w kontekście konieczności podjęcia skoordynowanych, kompleksowych działań, które będą komplementarne i zapewnią efekt synergii. Wnioski opisane poniżej, są pochodną analiz, na które złożyły się:

- wyniki procesów partycypacji społecznej tj. badań ankietowych i warsztatów z mieszkańcami (skrót: PAR),
- dane z analiz przestrzennych, obrazujące koncentrację/natężenie poszczególnych zjawisk oraz dane statystyki publicznej, pozwalające zidentyfikować trendy obserwowane w obrębie danych zjawisk, w odniesieniu do ostatnich kilku lat oraz średniej dla powiatu oraz regionu (skrót: ANA).

OBSZAR I: PROBLEMY SPOŁECZNE			
PROBLEM	WYZWANIE	DZIAŁANIE (PRZEDSIĘWZIĘCIE) UKIERUNKOWANE NA ROZWIĄZANIE PROBLEMU	ŹRÓDŁO
<ul style="list-style-type: none"> • Malejący przyrost naturalny. • Ujemne saldo migracji. • Emigracja zarobkowa, spowodowana brakiem atrakcyjnych miejsc pracy i niskimi płacami. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wzmacnianie atrakcyjności osadniczej miasta i doskonalenie jakości życia mieszkańców, aby zahamować potencjalny odpływ ludności. • Stwarzanie warunków do rozwoju gospodarczego i tworzenia atrakcyjnych miejsc pracy. 	<ul style="list-style-type: none"> • PU.14 EDUKACJA NA PLUS • PU.15 PRZEDSIĘBIORCZY MIESZKAŃCY • PU.17 REWITALIZACYJNY PAKIET DLA RYNKU PRACY 	ANA PAR
<ul style="list-style-type: none"> • Starzenie się społeczeństwa i rosnące obciążenie demograficzne (niekorzystny stosunek osób starszych do osób w wieku produkcyjnym). 	<ul style="list-style-type: none"> • Dostosowanie systemu świadczenia usług publicznych, zapewnienie sprawnego systemu opieki nad seniorami. • Wsparcie lokalnej gospodarki w przypadku problemów na rynku pracy, związanych z brakiem dostępności wystarczającej siły roboczej. 	<ul style="list-style-type: none"> • PU.1 REWITALIZACYJNY PAKIET SPOŁECZNY • PU.3 SAMORZĄD DLA TRZECIEGO SEKTORA • PU.4 AKTYWNY OBYWATEL • PP.4 REWITALIZACJA PARKU W ZAKRESIE PRZYJAZNEGO MIEJSCA • PU.8 PRZYJAZNA I INKLUZYWNA PRZESTRZEŃ MIEJSKA 	ANA

		<ul style="list-style-type: none"> • PU.9 CZAS WOLNY CZASEM INTEGRACJI 	
<ul style="list-style-type: none"> • Wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (problemy wychowawcze oraz nieumiejętne sprawowanie opieki nad dziećmi) oraz długotrwałej lub ciężkiej choroby. 	<ul style="list-style-type: none"> • Weryfikacja i wzmocnienie systemu wsparcia dla osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji. • Stwarzanie mechanizmów zapobiegania zagrożeniom wykluczenia społecznego. 	<ul style="list-style-type: none"> • PU.1 REWITALIZACYJNY PAKIET SPOŁECZNY • PU.2 W SPOŁECZNOŚCI SIŁA 	ANA
<ul style="list-style-type: none"> • Wysoki odsetek osób pozostających bez zatrudnienia powyżej 12 miesięcy, wśród osób bezrobotnych. • Występowanie tzw. „szarej strefy” i pracy „na czarno” przy jednoczesnym korzystaniu z pomocy społecznej. 	<ul style="list-style-type: none"> • Weryfikacja i wypracowanie odpowiednich instrumentów wsparcia dla osób długotrwale bezrobotnych. • Tworzenie systemu przeciwdziałającego nasilaniu się zjawiska wyuczzonej bezradności i zależności od pomocy społecznej. 	<ul style="list-style-type: none"> • PU.1 REWITALIZACYJNY PAKIET SPOŁECZNY • PU.15 PRZEDSIĘBIORCZY MIESZKAŃCY • PU.17 REWITALIZACYJNY PAKIET DLA RYNKU PRACY 	ANA PAR
<ul style="list-style-type: none"> • Największa w skali miasta liczba wykroczeń, związana z koncentracją ludności oraz działalnością, jak również obecnością drogi międzymiastowej i związanych z tym wykroczeń drogowych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zapewnienie bezpieczeństwa drogowego oraz bezpieczeństwa w miejscach publicznych. 	<ul style="list-style-type: none"> • PU.10 BEZPIECZNI W RUCHU DROGOWYM 	ANA
<ul style="list-style-type: none"> • Rosnąca liczba uczniów w szkołach podstawowych i wdrażana reforma systemu oświaty zakładająca likwidację gimnazjów. • Relatywnie niskie wyniki z egzaminu po szkole podstawowej. 	<ul style="list-style-type: none"> • Przemodelowanie i dostosowanie gminnego systemu oświaty (w tym infrastruktury oświatowej) do nowych warunków, celem podnoszenia jego efektywności kosztowej i wzmacniania jakości nauczania. 	<ul style="list-style-type: none"> • PU.14 EDUKACJA NA PLUS 	ANA
<ul style="list-style-type: none"> • Mała oraz spadająca liczba działających fundacji, stowarzyszeń i innych organizacji społecznych. • Słaba aktywność społeczna. • Brak przestrzeni i oferty wsparcia dla organizacji pozarządowych, w tym przede wszystkim tych, które kierowałyby swoją ofertą do osób starszych oraz z niepełnosprawnościami. 	<ul style="list-style-type: none"> • Stwarzanie odpowiednich warunków dla funkcjonowania organizacji pozarządowych, jako przejawu sprawnego funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego. • Pobudzanie aktywności obywatelskiej mieszkańców miasta. 	<ul style="list-style-type: none"> • PU.3 SAMORZĄD DLA TRZECIEGO SEKTORA • PU.4 AKTYWNY OBYWATEL 	ANA PAR

OBSZAR II: PROBLEMY GOSPODARCZE			
PROBLEM	WYZWANIE	DZIAŁANIE (PRZEDSIĘWZIĘCIE) UKIERUNKOWANE NA ROZWIĄZANIE PROBLEMU	ŹRÓDŁO
<ul style="list-style-type: none"> Niewykorzystany potencjał rozwoju gospodarczego miasta w postaci jego walorów turystycznych. Brak odpowiedniej informacji turystycznej, bazy noclegowej i gastronomicznej oraz przemysłanej promocji powoduje brak zainteresowania turystów i tym samym zwiększanie przewag konkurencyjnych sąsiednich miast o podobnym charakterze. 	<ul style="list-style-type: none"> Stworzenie korzystnych warunków dla powstawania nowych działalności gospodarczych i rozwijania oferty turystycznej miasta. Podniesienie atrakcyjności miasta jako destynacji turystycznej oraz stworzenie ciekawej oferty spędzania czasu wolnego dla przyjezdnych w oparciu o walory miasta. 	<ul style="list-style-type: none"> PP.3 ŚCIEŻKI ROWEROWE PU.14 PRZEDSIĘBIORCZY MIESZKAŃCY PU.16 ATRAKCYJNA OFERTA TURYSTYCZNA 	PAR
<ul style="list-style-type: none"> Brak wystarczającej ilości miejsc pracy i niskie płace. Zjawisko pracy „na czarno”. Brak nowych inwestycji gospodarczych (prywatnych inwestorów). Niski poziom przedsiębiorczości wśród mieszkańców. Brak wsparcia w tworzeniu i rozwijaniu własnej działalności gospodarczej. 	<ul style="list-style-type: none"> Stwarzanie systemu zachęt dla podejmowania własnej działalności gospodarczej przez mieszkańców obszaru rewitalizacji. Wspieranie innowacyjnych pomysłów na działalność gospodarczą i tworzenie atrakcyjnych miejsc pracy, zwłaszcza dla młodych ludzi; zorganizowanie systemu wsparcia i doradztwa dla absolwentów szkół średnich. 	<ul style="list-style-type: none"> PU.14 EDUKACJA NA PLUS PU.15 PRZEDSIĘBIORCZY MIESZKAŃCY 	PAR
OBSZAR III: PROBLEMY ŚRODOWISKOWE			
PROBLEM	WYZWANIE	DZIAŁANIE (PRZEDSIĘWZIĘCIE) UKIERUNKOWANE NA ROZWIĄZANIE PROBLEMU	ŹRÓDŁO
<ul style="list-style-type: none"> Zanieczyszczenie powietrza, w szczególności w centrum, spowodowane spalaniem opału niskiej jakości lub śmieci oraz natężeniem ruchu samochodowego. 	<ul style="list-style-type: none"> Edukacja ekologiczna mieszkańców, zwłaszcza w zakresie materiałów używanych do opału i klasy używanych urządzeń. Podejmowanie działań na rzecz ochrony środowiska naturalnego i poprawienia jakości powietrza. 	<ul style="list-style-type: none"> PU.13 ZIELONA MSZANA DOLNA 	ANA PAR
<ul style="list-style-type: none"> Nieefektywne zarządzanie gospodarką odpadami (dzikie wysypiska, zanieczyszczone trawniki). Niska świadomość ekologiczna mieszkańców, przejawiająca się m.in. w procederze wylewania nieczystości do rowów, rzek, potoków. 	<ul style="list-style-type: none"> Edukacja ekologiczna mieszkańców. Stworzenie efektywnego systemu monitorowania stanu środowiska naturalnego na terenie miasta. Likwidacja dzikich wysypisk śmieci. Aktywizowanie społeczności lokalnej w sposób wyzwalający 	<ul style="list-style-type: none"> PU.13 ZIELONA MSZANA DOLNA 	PAR

	poczucie współodpowiedzialności za miejsce zamieszkania.		
<ul style="list-style-type: none"> Zaniedbana przestrzeń miejska (estetyka, ład architektoniczny miasta), w tym małej architektury (np. ławki, kioski, alejki, kosze na śmieci). 	<ul style="list-style-type: none"> Podnoszenie jakości przestrzeni miejskiej oraz dostosowanie jej do potrzeb osób z różnych grup, w tym rodziców z dziećmi czy osób o ograniczonej mobilności. 	<ul style="list-style-type: none"> PP.2 KŁADKI ŁĄCZĄCE MIASTO (PIESZO-ROWEROWE) PP.4 REWITALIZACJA PARKU W ZAKRESIE PRZYJAZNEGO MIEJSCA PP.5 ZAGOSPODAROWANIE BULWARÓW RZECZNYCH – UL. ZIELONA PU.8 PRZYJAZNA I INKLUZYWNA PRZESTRZEŃ MIEJSKA PU.9 CZAS WOLNY CZASEM INTEGRACJI 	PAR
OBSZAR IV: PROBLEMY PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNE			
PROBLEM	WYZWANIE	DZIAŁANIE (PRZEDSIĘWZIĘCIE) UKIERUNKOWANE NA ROZWIĄZANIE PROBLEMU	ŹRÓDŁO
<ul style="list-style-type: none"> Niska dostępność usług ochrony zdrowia, w tym przede wszystkim brak usług dedykowanych osobom starszym oraz osobom z niepełnosprawnościami. 	<ul style="list-style-type: none"> Podnoszenie dostępności opieki specjalistycznej. 	<ul style="list-style-type: none"> PU.12 NOWA MOBILNOŚĆ 	PAR
<ul style="list-style-type: none"> Zatory komunikacyjne (korki), w szczególności na głównych szlakach (m.in. droga krajowa 28, ul. Krakowska, Starowiejska, Spadochroniarzy). 	<ul style="list-style-type: none"> Podejmowanie działań zmierzających do odciążenia głównych szlaków komunikacyjnych w mieście. 	<ul style="list-style-type: none"> PU.10 BEZPIECZNI W RUCHU DROGOWYM PU.12 NOWA MOBILNOŚĆ 	PAR
<ul style="list-style-type: none"> Brak miejsc parkingowych, w szczególności w centrum miasta, powodujące zajmowanie przez kierowców miejsca na chodnikach i utrudnianie ruchu pieszych (w tym osób z niepełnosprawnościami). 	<ul style="list-style-type: none"> Zwiększenie dostępności miejsc parkingowych. Podejmowanie działań na rzecz zmiany zachowań mobilnościowych mieszkańców, poprzez promowanie przemieszczania się rowerem lub pieszo. 	<ul style="list-style-type: none"> PU.10 BEZPIECZNI W RUCHU DROGOWYM PU.12 NOWA MOBILNOŚĆ 	PAR
<ul style="list-style-type: none"> Zły stan infrastruktury drogowej. Braki w zakresie oświetlenia. 	<ul style="list-style-type: none"> Zwiększenie bezpieczeństwa komunikacyjnego mieszkańców. 	<ul style="list-style-type: none"> PU.10 BEZPIECZNI W RUCHU DROGOWYM 	PAR
<ul style="list-style-type: none"> Brak ścieżek rowerowych, w tym wzdłuż rzek, które stanowiłyby alternatywę dla ruchu samochodowego, jednocześnie pozwalając na użytkowanie rowerów w celach rekreacyjnych. 	<ul style="list-style-type: none"> Tworzenie nowych ciągów pieszych i pieszo-rowerowych. 	<ul style="list-style-type: none"> PP.2 KŁADKI ŁĄCZĄCE MIASTO (PIESZO-ROWEROWE) PP.3 ŚCIEŻKI ROWEROWE 	PAR
<ul style="list-style-type: none"> Bariery architektoniczne m.in. dla osób z niepełnosprawnościami, 	<ul style="list-style-type: none"> Inwestycje w infrastrukturę miejską sprzyjającą społecznej interakcji i bezpiecznemu poruszaniu 	<ul style="list-style-type: none"> PP.4 REWITALIZACJA PARKU W ZAKRESIE PRZYJAZNEGO MIEJSCA 	PAR

<p>rodziców z dziećmi - szczególnie w centrum miasta.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Brak małej infrastruktury (ławki, kosze, miejsca rekreacji i wypoczynku), w szczególności w centrum oraz wzdłuż rzek. • Brak toalet publicznych, w szczególności w centrum miasta. 	<p>się w miejscach publicznych.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • PP.5 ZAGOSPODAROWANIE BULWARÓW RZECZNYCH – UL. ZIELONA • PU.8 PRZYJAZNA I INKLUZYWNA PRZESTRZEŃ MIEJSKA 	
<ul style="list-style-type: none"> • Rozdzielenie miasta przez rzeki oraz brak przepraw powodujący brak spójności komunikacyjno-przestrzennej miasta. 	<ul style="list-style-type: none"> • Podejmowanie działań na rzecz ułatwienia komunikacji pomiędzy oddzielnymi częściami miasta. 	<ul style="list-style-type: none"> • PP.2 KŁADKI ŁĄCZĄCE MIASTO (PIESZO-ROWEROWE) 	PAR
<ul style="list-style-type: none"> • Brak monitoringu wizyjnego oraz kumulacja niekorzystnych zdarzeń w okolicach rzek, w tym na plaży miejskiej (m.in. picie alkoholu, akty wandalizmu, zaśmiecanie). 	<ul style="list-style-type: none"> • Podniesienie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców w miejscach publicznych. 	<ul style="list-style-type: none"> • PP.5 ZAGOSPODAROWANIE BULWARÓW RZECZNYCH – UL. ZIELONA 	PAR
<ul style="list-style-type: none"> • Zły stan techniczny budynków publicznych przedszkoli. 	<ul style="list-style-type: none"> • Podnoszenie jakości infrastruktury wychowawczo-oświatowej. 	<ul style="list-style-type: none"> • PU.10 DOSTĘPNE I ESTETYCZNE BUDYNKI PUBLICZNE 	PAR
<ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczająca baza sportowo-rekreacyjna. • Zły stan stadionu miejskiego. • Niezagospodarowany park miejski. 	<ul style="list-style-type: none"> • Stworzenie przyjaznej przestrzeni do aktywnego spędzania czasu wolnego i rekreacji, sprzyjającej integracji mieszkańców. 	<ul style="list-style-type: none"> • PP.4 REWITALIZACJA PARKU W ZAKRESIE PRZYJAZNEGO MIEJSCA • PP.5 ZAGOSPODAROWANIE BULWARÓW RZECZNYCH – UL. ZIELONA • PU.8 PRZYJAZNA I INKLUZYWNA PRZESTRZEŃ MIEJSKA • PU.9 CZAS WOLNY CZASEM INTEGRACJI 	PAR
<ul style="list-style-type: none"> • Niewystarczająca oferta kulturalna. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie warunków i rozwój infrastruktury sprzyjającej tworzeniu zdywersyfikowanej oferty kulturalnej. 	<ul style="list-style-type: none"> • PP.1 CENTRUM KULTURY I TRADYCJI GÓRALI ZAGÓRZAŃSKICH • PU.7 KULTURA CZASU WOLNEGO 	PAR
<ul style="list-style-type: none"> • Brak oferty spędzania czasu wolnego dla młodzieży oraz rodzin z dziećmi, w tym placów zabaw. 	<ul style="list-style-type: none"> • Wykorzystanie potencjału istniejącej infrastruktury oraz tworzenie nowej, sprzyjającej rozwojowi oferty spędzania czasu wolnego dla różnych grup wiekowych. 	<ul style="list-style-type: none"> • PP.1 CENTRUM KULTURY I TRADYCJI GÓRALI ZAGÓRZAŃSKICH • PP.3 ŚCIEŻKI ROWEROWE • PU.5 AKTYWNA INTEGRACJA • PU.7 KULTURA CZASU WOLNEGO 	PAR
OBSZAR V: PROBLEMY TECHNICZNE			
PROBLEM	WYZWANIE	DZIAŁANIE (PRZEDSIĘWZIĘCIE) UKIERUNKOWANE NA ROZWIĄZANIE PROBLEMU	ŹRÓDŁO
<ul style="list-style-type: none"> • Stosunkowo niskie tempo rozwoju mieszkalnictwa (przyrost zasobów mieszkaniowych). • Brak mieszkań socjalnych, komunalnych i chronionych. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tworzenie mieszkań socjalnych, komunalnych i chronionych, w tym w partnerstwie z sąsiednimi samorządami. 	<ul style="list-style-type: none"> • PU.1 REWITALIZACYJNY PAKIET SPOŁECZNY 	ANA PAR

<ul style="list-style-type: none"> • Nierówny dostęp do sieci wodociągowej. • Nierówny dostęp do kanalizacji. • Występujący proceder nielegalnie zakładanych przyłączy i instalacji. • Okresowy problem z zaopatrzeniem w wodę pitną (czasowe przerwy w dostawie). 	<ul style="list-style-type: none"> • Realizacja inwestycji mających na celu zapewnienie równego dostępu do infrastruktury technicznej. 	<ul style="list-style-type: none"> • PU.13 ZIELONA MSZANA DOLNA 	<p>ANA PAR</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Zły stan techniczny obiektów użyteczności publicznej. • Występowanie pustostanów i niszczących budynków. 	<ul style="list-style-type: none"> • Podnoszenie jakości infrastruktury budynków użyteczności publicznej. 	<ul style="list-style-type: none"> • PU.10 DOSTĘPNE I ESTETYCZNE BUDYNKI PUBLICZNE 	<p>PAR</p>

5. WIZJA, CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ

Odpowiedzią na zidentyfikowane problemy i potrzeby, w tym przede wszystkim skumulowane problemy społeczne na wyznaczonym obszarze rewitalizacji, w perspektywie polityki rozwoju miasta, są:

- **wizja** wyprowadzenia obszaru rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz
- **cele** rewitalizacji i kierunki działań.

Wizja rozumiana jest tutaj jako **pożądaný stan** obszaru (obydwa podobszary) po przeprowadzeniu procesu rewitalizacji, czyli jego **efekt** powstały w wyniku osiągnięcia założonych celów.

Wizja obszaru rewitalizacji jest wynikiem z jednej strony udokumentowanych (diagnoza) problemów oraz zgłaszanych i dyskutowanych potrzeb mieszkańców (warsztaty, badania, spotkania, konsultacje), a z drugiej strony znajdujących się na tym terenie potencjałów rozwojowych, które odpowiednio kształtowane i wykorzystywane mogą w określonej przyszłości zaspokoić te potrzeby lub zniwelować problemy.

Zarówno wizja, jak i cele rewitalizacji ukierunkowują działania władz samorządowych oraz partnerów społeczno-gospodarczych i mieszkańców na wdrożenie procesu rewitalizacji i uzyskanie spójności przestrzennej, społecznej i gospodarczej. Wizja rozwojowa wymaga, aby bardziej inkluzywnemu charakterowi rozwoju społeczno-gospodarczego towarzyszyła również zmiana paradygmatu procesów rozwojowych na rzecz większej spójności i równomierności w wymiarze przestrzennym (model oparty na rozwoju zrównoważonym).

Wizja oraz cele rewitalizacji i kierunki działań są rezultatem prac różnych grup mieszkańców miasta Mszana Dolna, realizowanych w procesie budowy Gminnego Programu Rewitalizacji, z wykorzystaniem wielu narzędzi dialogu społecznego i konsultacji.

WIZJA

W 2027 roku obszar rewitalizacji (oba podobszary) stanowi miejsce z własnym, niepowtarzalnym klimatem, dobre do zamieszkania, aktywności społecznej i zawodowej, prowadzenia działalności gospodarczej, o estetycznych, dostępnych i funkcjonalnych przestrzeniach publicznych, oferujące atrakcyjną i rozwijającą ofertę spędzania czasu wolnego, stwarzające różnym grupom mieszkańców szanse na godne życie we wspólnocie miejskiej. Pozytywną dominantę miasta tworzy dostępne i otwarte komunikacyjnie centrum, gdzie świadczone są różnorodne usługi publiczne dla mieszkańców i gości, z dużą koncentracją działalności usługowych i handlowych, eksponujące i zachęcające do korzystania z lokalnych walorów kulturowych i przyrodniczych, będące przez to bazą wypadową do okolicznych atrakcji turystycznych i rekreacyjnych. Wdrożone kierunki działań w obydwu podobszarach rewitalizacji gwarantują równe szanse i wszechstronny rozwój ich mieszkańców, kreują konkurencyjną i wrażliwą gospodarkę, bazującą na aktywności i przedsiębiorczości lokalnej, a także zasobach dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego, kojarzonych z Beskidem Wyspowym oraz żywą kulturą i tradycją Zagórzan. Było to możliwe dzięki podjętym przedsięwzięciom rewitalizacyjnym, m.in. inwestycjom związanym z bazą kultury, tworzeniem miejsc aktywności i integracji, jak parki, place zabaw, bulwary rzeczne, czy wzmocnieniem integralności różnych części miasta poprzez rozwój ścieżek i budowę kładek pieszo-rowerowych. Realizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych opierała się o nowy model rozwoju – rozwój odpowiedzialny, wrażliwy społecznie, wzmocniający gospodarkę, która służy całej społeczności lokalnej, trwale zrównoważony, traktujący przestrzeń jako ważny element współtworzący tożsamość miasta oraz integrację społeczną, zakładający

partnerską współpracę władz samorządowych, przedsiębiorców, organizacji społecznych oraz indywidualnych inicjatyw. W konsekwencji wzrosła jakość życia mieszkańców oraz atrakcyjność osadnicza, turystyczna i gospodarczo-inwestycyjna miasta. Komfort życia mieszkańców budują przede wszystkim stale doskonalone: dostępność komunikacyjna, infrastruktura komunalna i społeczna, dostępność i jakość usług publicznych, czyste środowisko oraz przyjazne miejsca i przestrzenie. Udało się zaktywizować i silniej włączyć w życie miasta wielu mieszkańców, w tym w ramach rozwijających się, jak i nowych działalności gospodarczych, organizacji pozarządowych i inicjatyw nieformalnych, spełniających się przede wszystkim w sferze kultury i ochrony lokalnego dziedzictwa, sportu i rekreacji oraz działalności obywatelskiej.

CEL 1: AKTYWNE I ZAANGAŻOWANE SPOŁECZEŃSTWO O WYSOKIM KAPITALE SPOŁECZNYM

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- 1.1** Wzmocnienie bezpieczeństwa społecznego i zdrowotnego mieszkańców, w tym w kontekście nowych wyzwań strukturalnych i demograficznych
- 1.2** Inkubowanie i stwarzanie warunków dla rozwoju organizacji pozarządowych, inicjatyw indywidualnych i grupowych na rzecz społeczności lokalnej oraz potencjału działających w nich mieszkańców
- 1.3** Wzmocnienie oraz promocja społecznego i gospodarczego wymiaru sportu
- 1.4** Wzmocnienie oraz promocja społecznego i gospodarczego wymiaru kultury i dziedzictwa

CEL 2: BEZPIECZNE ŚRODOWISKO ŻYCIA I FUNKCJONALNA PRZESTRZEŃ PUBLICZNA

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- 2.1** Kreowanie funkcjonalnych i przyjaznych przestrzeni publicznych, sprzyjających powstawaniu i pielęgnacji więzi społecznych, ułatwiających codzienne funkcjonowanie rodzinne i zawodowe
- 2.2** Poprawa dostępności i bezpieczeństwa komunikacyjnego
- 2.3** Skuteczna ochrona środowiska naturalnego i poprawienie jakości powietrza

CEL 3: KONKURENCYJNA I WRAŻLIWA SPOŁECZNIE GOSPODARKA

KIERUNKI DZIAŁAŃ:

- 3.1** Atrakcyjny, skuteczny i dopasowany do dynamicznego rynku pracy oraz współczesnych wyzwań system kształcenia
- 3.2** Kreowanie warunków dla rozwoju biznesu i promocja przedsiębiorczości
- 3.3** Dalsza identyfikacja i rozwój oferty opartej o lokalne zasoby i dziedzictwo przyrodnicze oraz kulturowe, mogące przyczynić się do rozwoju i komercjalizacji usług czasu wolnego
- 3.4** Poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy i minimalizowanie negatywnych skutków bezrobocia

6. OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

6.1 LISTA PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH WEDŁUG STRUKTURY CELÓW

Jako odpowiedź na zidentyfikowane problemy, zaplanowano katalog działań, zgodnych z opisanymi wcześniej celami i kierunkami, mający na celu eliminację lub ograniczenie negatywnych zjawisk powodujących sytuację kryzysową. Adresatami tych działań są mieszkańcy obszaru rewitalizacji. Działania te, mają sprzyjać poprawie włączenia społecznego oraz jakości życia mieszkańców obszaru rewitalizacji. Przedsięwzięcia te zostały zaplanowane z uwzględnieniem istniejących potencjałów, zarówno w kontekście organizacji społecznych i chęci włączenia się w działania rewitalizacyjne mieszkańców, jak również zasoby materialne miasta, mając na uwadze racjonalność długofalową proponowanych rozwiązań.

Zaznaczyć też należy, iż proponowane przedsięwzięcia odnoszą się do realizowanych obecnie przez miasto zadań wynikających m.in. z konkretnych ustaw (np. o pomocy społecznej) i wskazują na rozwiązania, które uzupełniać będą realizowane standardowo działania. Mają stanowić one wartość dodaną lub też zmienić ich formułę w taki sposób, aby lepiej odpowiadały na potrzeby społeczności lokalnej.

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne zostały zaprezentowane w zbiorczej tabeli, jako:

- **PP** tj. przedsięwzięcie podstawowe, których szczegółowa charakterystyka znajduje się w kolejnym podrozdziale;
- **PU** tj. przedsięwzięcie uzupełniające, którego opis znajduje się w tabeli.

W tabeli oznaczono również numer podobszaru rewitalizacji, na terenie którego realizowane będzie przedsięwzięcie. Przy przedsięwzięciach uzupełniających wpisano „COR”, jako że obejmują one swoim zasięgiem cały obszar rewitalizacji.

CEL 1: AKTYWNE I ZAANGAŻOWANE SPOŁECZEŃSTWO O WYSOKIM KAPITALE SPOŁECZNYM			
KIERUNKI	PRZEDSIĘWZIĘCIA	NR	OR
1.1. Wzmocnienie bezpieczeństwa społecznego i zdrowotnego mieszkańców, w tym w kontekście nowych wyzwań strukturalnych i demograficznych	REWITALIZACYJNY PAKIET SPOŁECZNY Uzupełnienie standardowych działań, realizowanych przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, o działania dodatkowe, w tym: <ul style="list-style-type: none"> → Stworzenie bazy adresów mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz przekazanie ich do MOPS i PUP na potrzeby ich bieżącej działalności. Działanie ma na celu zidentyfikowanie w strukturach tych placówek mieszkańców obszarów wymagających szczególnego wsparcia czy systemu preferencji. → Stworzenie systemu preferencji dla mieszkańców obszarów rewitalizowanych, w zakresie dodatkowych możliwości aktywizacyjnych (tworzenie tematycznych organizacji pozarządowych, tworzenie nowych atrakcji turystyczno-rekreacyjnych, modernizacja i renowacja budynków i innej infrastruktury sprzyjającej społecznej aktywizacji). → Wprowadzenie standardu bezpośredniego kontaktu pracowników socjalnych z osobami wykluczonymi oraz promowanie i tworzenie oferty integrującej (włączającej). Zachęcanie mieszkańców do zaangażowania się w proponowane działania, poprzez np. działalność klubu seniora czy świetlicy. 	PU.1	COR

	<p>→ Stworzenie i bieżąca aktualizacja, przez lokalne instytucje kultury lub organizacje pozarządowe, oferty aktywizacyjnej, która przesyłana będzie do MOPS i PUP. Oferta sporządzana będzie w podziale na konkretne grupy wiekowe/społeczne (dla dzieci, dla młodzieży, dla rodzin z dziećmi, dla seniorów). W oparciu o otrzymane dane pracownicy socjalni czy asystenci rodziny, nawiązywać będą bezpośredni kontakt z osobami wykluczonymi/ zagrożonymi wykluczeniem społecznym, zachęcając do zaangażowania się w proponowane działania. Stworzona dodatkowa oferta stanowić będzie istotny element polityki inkluzyjnej miasta.</p> <p>→ Stworzenie bazy adresów przynależnych do obszarów rewitalizacji dla szkół (właściwych dla swoich okręgów). Umożliwi to szkołom zastosowanie systemów preferencji w różnych przedsięwzięciach, w zakresie projektów poprawiających szanse edukacyjne uczniów (np. poprzez zajęcia dodatkowe).</p> <p>→ Stworzenie mieszkania chronionego na terenie Miasta (modernizacja lokalu pozostającego w zasobach Miasta).</p> <p><i>Wszelkie działania opisane powyżej, przeprowadzone zostaną zgodnie z procedurami RODO.</i></p>		
1.2. Inkubowanie i stwarzanie warunków dla rozwoju organizacji pozarządowych, inicjatyw indywidualnych i grupowych na rzecz społeczności lokalnej oraz potencjału działających w nich mieszkańców	<p>W SPOŁECZNOŚCI SIŁA</p> <p>Inicjowanie, promowanie i wspieranie działań zmierzających do powołania podmiotów ekonomii społecznej na terenie miasta, np. podmiotów reintegracyjnych czy spółdzielni socjalnych skupiających osoby z niepełnosprawnościami, długotrwale bezrobotne oraz inne zagrożone marginalizacją lub wykluczeniem społecznym.</p>	PU.2	COR
	<p>SAMORZĄD DLA TRZECIEGO SEKTORA</p> <p>Współpraca z organizacjami oddolnymi i wzmacnianie ich potencjału poprzez:</p> <p>→ świadczenie wsparcia merytorycznego, organizacyjnego, finansowego oraz prawnego-księgowego dla organizacji pozarządowych oraz innych form inicjatyw społecznych,</p> <p>→ utworzenie bazy wiedzy o organizacjach pozarządowych, działających na terenie miasta,</p> <p>→ organizację corocznego święta organizacji pozarządowych połączonego z promowaniem wolontariatu,</p> <p>→ stworzenie centrum wsparcia organizacji pozarządowych i upowszechniania idei wolontariatu wśród mieszkańców,</p> <p>→ udostępnianie lokali miejskich dla organizacji pozarządowych i inicjatyw nieformalnych (np. w nowym budynku Centrum Wiedzy, Kultury oraz Życia Społecznego lub Miejskiego Ośrodka Kultury),</p> <p>→ współpracę z różnymi środowiskami w zakresie utworzenia Stowarzyszenia „Koło Gospodyń Miejskich” oraz zaaranżowanie przestrzeni/kuchni i jej wyposażenie (np. w nowym budynku Centrum Wiedzy, Kultury oraz Życia Społecznego lub Miejskiego Ośrodka Kultury).</p>	PU.3	COR
	<p>AKTYWNY OBYWATEL</p> <p>Podejmowanie działań mających na celu wzmacnianie aktywności obywatelskiej i społecznej mieszkańców miasta, w tym:</p> <p>1. Organizacja kursów i warsztatów o charakterze szkoleniowym i integracyjnym, które skierowane będą do</p>	PU.4	COR

	<p>różnych grup (np. młodzieży, seniorów czy organizacji pozarządowych). Celem tego działania jest wyłonienie ze społeczności lokalnej osób o predyspozycjach lidera lokalnego i stworzenia dla nich możliwości rozwoju i działania na rzecz społeczności. Efektem działania jest powstanie grupy liderów lokalnych, którzy będą stanowić bazę dla inicjowania przedsięwzięć aktywizacyjnych, skierowanych do mieszkańców obszaru rewitalizacji.</p> <p>2. Powołanie Rady Seniorów oraz Rady Młodzieży – ciała o charakterze inicjatywnym, doradczym i konsultacyjnym wobec organów miasta. Działanie ma na celu zaangażowanie mieszkańców w procesy decyzyjne i strategiczne myślenie o rozwoju miasta jako miejsca ich zamieszkania i życiowej aktywności.</p>		
1.3. Wzmocnienie oraz promocja społecznego i gospodarczego wymiaru sportu	<p>ŚCIEŻKI ROWEROWE (szczegóły przedsięwzięcia opisano w podrozdziale 6.2)</p>	PP.3	OR1
	<p>AKTYWNA INTEGRACJA</p> <p>1. Tworzenie nowych przestrzeni dla rozwoju aktywności sportowej mieszkańców i turystów, w tym wytyczanie i budowa:</p> <ul style="list-style-type: none"> → ścieżek rowerowych, → szlaków pieszo-rowerowych, → deptaków, → tras biegowych, → narciarskich tras biegowych, → siłowni zewnętrznych, <p>wraz z towarzyszącą im małą infrastrukturą oraz współpraca z sąsiednimi samorządami w zakresie integracji tras.</p> <p>2. Współpraca z różnymi środowiskami (sportowymi, sponsorskimi) w zakresie powołania klubu lekkoatletycznego.</p> <p>3. Rozwijanie bazy rekreacyjno-sportowej poza budynkami szkół.</p> <p>4. Przygotowanie i realizacja programu „Lokalny trener” polegającego na zapewnieniu w wybranych obiektach (np. w określonych godzinach), dostępności instruktora (trenera, animatora), prowadzącego nieodpłatne zajęcia sportowe i rekreacyjne dostępne dla wszystkich zainteresowanych mieszkańców.</p> <p>5. Wspieranie i rozwój działalności Koła PZW Mszana Dolna Mszanka oraz wędkarstwa muchowego, w tym utworzenie ścieżki edukacyjno-ekologicznej w okolicy plaży miejskiej. Wykorzystanie symbolu ziemi zagórzańskiej, jakim jest pstrąg potokowy.</p> <p>Organizacja miejskich wydarzeń o charakterze sportowym, skierowanych do różnych grup mieszkańców oraz turystów, w tym w partnerstwie z sąsiednimi samorządami.</p>	PU.5	COR
1.4. Wzmocnienie oraz promocja społecznego i gospodarczego wymiaru kultury i dziedzictwa	<p>CENTRUM KULTURY I TRADYCJI GÓRALI ZAGÓRZAŃSKICH (szczegóły przedsięwzięcia opisano w podrozdziale 6.2)</p>	PP.1	OR1
	<p>MSZANA DOLNA JAKO STOLICA ZAGÓRZAN</p> <p>Zachowanie i promowanie dziedzictwa kulturowego obszaru poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> → badanie, dokumentowanie, zachowywanie i upowszechnianie dziedzictwa Zagórzan, → prowadzenie edukacji kulturalnej mieszkańców w każdym wieku, w tym w szczególności poprzez prowadzenie zajęć w szkołach, → powołanie zespołu regionalnego, 	PU.6	COR

	<ul style="list-style-type: none"> → utworzenie muzeum/izby regionalnej (we współpracy z Towarzystwem Ziemi Mszańskiej), → promocję dziedzictwa, np. poprzez wspieranie lokalnych twórców i zespołów, organizację wydarzeń kulturalnych (np. festiwalu lokalnego rękodzieła na placu targowym lub w parku miejskim). 		
	<p>KULTURA CZASU WOLNEGO</p> <p>1. Budowanie atrakcyjnej oferty kulturalnej, skierowanej do różnych grup wiekowych, z wykorzystaniem istniejącej infrastruktury oraz tworzenie nowej, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> → zajęcia muzyczne (chóry, orkiestra dęta), → zajęcia taneczne (w tym wznowienie Turnieju Tańca Towarzyskiego), → zajęcia teatralne, → warsztaty rzemieślnicze. <p>2. Realizacja projektów współpracy w zakresie kultury, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> → współpracy międzynarodowej oraz → współpracy z sąsiednimi gminami (np. organizacja festiwalu zespołów regionalnych, wydarzeń integrujących NGO z różnych gmin, w tym z miasta oraz z gminy Mszana Dolna). 	PU.7	COR
CEL 2: BEZPIECZNE ŚRODOWISKO ŻYCIA I FUNKCJONALNA PRZESTRZEŃ PUBLICZNA			
KIERUNKI	PRZEDSIĘWZIĘCIA	NR	OR
2.1 Kreowanie funkcjonalnych i przyjaznych przestrzeni publicznych, sprzyjających powstawaniu i pielęgnacji więzi społecznych, ułatwiających codzienne funkcjonowanie rodzinne i zawodowe	<p>KŁADKI ŁĄCZĄCE MIASTO (PIESZO-ROWEROWE) (szczegóły przedsięwzięcia opisano w podrozdziale 6.2)</p>	PP.2	OR1
	<p>REWITALIZACJA PARKU W ZAKRESIE PRZYJAZNEGO MIEJSCA (szczegóły przedsięwzięcia opisano w podrozdziale 6.2)</p>	PP.4	OR1
	<p>ZAGOSPODAROWANIE BULWARÓW RZECZNYCH – UL. ZIELONA (szczegóły przedsięwzięcia opisano w podrozdziale 6.2)</p>	PP.5	OR1
	<p>PRZYJAZNA I INKLUZYWNA PRZESTRZEŃ MIEJSKA Projektowanie i organizowanie miejsc przeznaczonych do aktywnego spędzania czasu wolnego oraz integracji społecznej różnych grup mieszkańców, w tym poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> → umieszczanie Infrastruktury sprzyjającej integracji na rynku czy plaży, → tworzenie nowych placów zabaw, → likwidację barier architektonicznych w przestrzeniach publicznych i budynkach użyteczności publicznej (dostosowanie do potrzeb osób starszych lub niesamodzielnych/niepełnosprawnych), w tym instalacja windy w Miejskim Ośrodku Pomocy Społecznej, Szkole Podstawowej nr 1 oraz Zespole Placówek Oświatowych), → budowę toalet miejskich. 	PU.8	COR
	<p>CZAS WOLNY CZASEM INTEGRACJI Rozwój atrakcyjnej oferty czasu wolnego, skierowanej do wszystkich grup mieszkańców, sprzyjającej tworzeniu i wzmacnianiu więzi społecznych i rodzinnych, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> → organizacja warsztatów terapii zajęciowej (np. w nowym budynku Centrum Wiedzy, Kultury oraz Życia Społecznego lub Miejskiego Ośrodka Kultury), → współpraca z Domem Pomocy Społecznej w zakresie organizowania dla jego beneficjentów dodatkowych zajęć aktywizacyjnych, → organizacja Klubu Seniora (np. w nowym budynku Centrum Wiedzy, Kultury oraz Życia Społecznego lub Miejskiego Ośrodka Kultury), 	PU.9	COR

	→ prowadzenie w świetlicy osiedlowej warsztatów/programów dla rodzin, mających na celu wzmacnianie tożsamości i patriotyzmu lokalnego.		
	<p>DOSTĘPNE I ESTETYCZNE BUDYNKI PUBLICZNE</p> <p>Podnoszenie jakości infrastruktury budynków użyteczności publicznej, w tym dostosowanie ich do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.</p> <p>Przedsięwzięcie obejmuje ponadto:</p> <ul style="list-style-type: none"> → kompleksową termomodernizację budynków i instalację odnawialnych źródeł energii; → rozwój infrastruktury i wyposażenia placówek wychowania przedszkolnego oraz szkół podstawowych, ukierunkowane na poprawę warunków nauki, w tym dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi i z niepełnosprawnościami, m.in. opracowanie projektu i budowa nowego przedszkola na 120 miejsc na działce będącej własnością miasta, która przeznaczona jest na cel oświatowy, w sąsiedztwie Zespołu Szkół Ponadgimnazjalnych im. inż. Józefa Marka. 	PU.10	COR
2.2 Poprawa dostępności i bezpieczeństwa komunikacyjnego	<p>BEZPIECZNI W RUCHU DROGOWYM</p> <p>Realizacja działań, mających na celu podniesienie bezpieczeństwa wszystkich uczestników ruchu drogowego, w tym poprzez poprawę jakości infrastruktury drogowej.</p> <p>Działania te obejmować będą m.in.:</p> <ul style="list-style-type: none"> → bieżące remonty/modernizację dróg i chodników, m.in. remont ul. Fabrycznej (naturalny dojazd do parku – zob. PP.4 → uzupełnienie sieci ciągów pieszo-rowerowych, ścieżek rowerowych i chodników oraz sieci dróg, → wyznaczenie i budowę alternatywnych dróg pieszych i rowerowych, nie kolidujących z ruchliwymi drogami, → poprawę oznakowania pionowego i poziomego dróg, → budowę przejść dla pieszych, barier ochronnych, progów zwalniających, wysp, → budowę wiat przystankowych poprawiających komfort użytkownika transportu publicznego, → spowalnianie ruchu w centrum miasta, → wyznaczanie/budowę parkingów lub miejsc parkingowych, m.in. w okolicy parku – zob. PP.4), → tworzenie stref parkingowych, → uzupełnienie i modernizację oświetlenia ulicznego (w tym w kierunku zwiększenia efektywności energetycznej np. poprzez zastosowanie energooszczędnych punktów świetlnych oraz oświetlenia inteligentnego), m.in. wymiana oświetlenia na osiedlu Krakowska, → realizację zajęć edukacyjnych dla dzieci i młodzieży, dotyczących bezpiecznego poruszania się w ruchu drogowym. 	PU.11	COR
	<p>NOWA MOBILNOŚĆ</p> <p>Podjęcie działań mających na celu zwiększenie mobilności mieszkańców wewnątrz i na zewnątrz miasta. Celem podejmowanych działań jest stworzenie sieci dodatkowych połączeń z sąsiednimi miejscowościami oraz wewnątrz miasta, dla mieszkańców obszaru rewitalizacji, w tym poprzez współpracę z prywatnymi przewoźnikami.</p>	PU.12	COR
2.3 Skuteczna ochrona środowiska naturalnego	<p>ZIELONA MSZANA DOLNA</p> <p>Realizacja działań promujących i wspierających zachowania proekologiczne, wśród różnych grup wiekowych, podejmowanych zarówno przez gminę, jak i organizacje społeczne</p>	PU.13	COR

i poprawienie jakości powietrza	<p>czy przedsiębiorców. Działania mają na celu budowanie i umacnianie troski o środowisko naturalne oraz zapobieganie negatywnym skutkom zmiany klimatu.</p> <p>W tym zakresie podejmowane będą m.in.:</p> <ol style="list-style-type: none"> Działania edukacyjne mające na celu ukształtowanie i ugruntowanie zachowań proekologicznych wśród mieszkańców, w tym: <ul style="list-style-type: none"> → projekty edukacyjne w szkołach, → warsztaty dla mieszkańców z różnych grup wiekowych związane z promowaniem postaw proekologicznych, → wystawy, gry terenowe czy pikniki ekologiczne, organizowane przy okazji innych wydarzeń kulturalnych lub sportowych, → edukacja ekologiczna mieszkańców w zakresie jakości paliwa używanego do opał, realizowana w szczególności w okresie jesienno-zimowym. Działania mające na celu ograniczenie niskiej emisji oraz emisji gazów cieplarnianych, w tym: <ul style="list-style-type: none"> → realizacja programów na rzecz instalacji i stosowania przez mieszkańców i przedsiębiorców Odnawialnych Źródeł Energii (OZE), → realizacja programów termomodernizacyjnych, → wymiana źródeł ciepła na ekologiczne w budynkach użyteczności publicznej, → realizacja programów w zakresie wymiany źródeł ciepła w gospodarstwach domowych. Uzupełnienie istniejącej sieci wodno-kanalizacyjnej ze szczególnym uwzględnieniem obszaru rewitalizacji (źródła wody i sieć). Aktywne poszukiwanie dofinansowania na inwestycję w zakresie budowy kanalizacji w ciągu ulicy Słonecznej, schodzącej do centrum miasta, tj. na obszarze rewitalizacji. Budowa zielono-niebieskiej infrastruktury, w tym zrównoważonych systemów odwadniających, systemów małej retencji czy zielonych wiat przystankowych lub wprowadzanie tzw. łąk ekologicznych. 		
CEL 3: KONKURENCYJNA I WRAŻLIWA SPOŁECZNIE GOSPODARKA			
KIERUNKI	PRZEDSIĘWZIĘCIA	NR	OR
3.1 Atrakcyjny, skuteczny i dopasowany do dynamicznego rynku pracy oraz współczesnych wyzwań system kształcenia	<p>EDUKACJA NA PLUS</p> <p>Realizacja działań, przyczyniających się do podnoszenia jakości edukacji formalnej i nieformalnej, w tym poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> → tworzenie narzędzi wspierania uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, → podejmowanie działań na rzecz podnoszenia kompetencji uniwersalnych uczniów, → realizację działań mających na celu rozwój zainteresowań i uzdolnień dzieci i młodzieży w szkole i poza nią, → włączanie dzieci i młodzieży w pozaszkolną działalność społeczno-kulturalną, → stworzenie i implementację planów rozwoju dla szkół miejskich, opisujących plan działań w tym zakresie w perspektywie minimum 3 lat (plan wspólny opracowywany dla szkół lub indywidualnie przez każdą ze szkół). 	PU.14	COR

<p>3.2 Kreowanie warunków dla rozwoju biznesu i promocja przedsiębiorczości</p>	<p>PRZEDSIĘBIORCZY MIESZKAŃCY Zestaw działań mających na celu wsparcie dla lokalnych przedsiębiorców oraz osób zainteresowanych założeniem własnej działalności gospodarczej, w tym m.in:</p> <ul style="list-style-type: none"> → tworzenie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, uwzględniających miejsca do rozwoju istniejących lub powstawania nowych inwestycji; → wspieranie/ sprzyjanie rozwojowi istniejących podmiotów gospodarczych, w tym w zakresie innowacyjnych pomysłów i/lub opartych na endogenicznych zasobach; → podejmowanie działań na rzecz wzmocnienia ekosystemu przedsiębiorczości w mieście, w tym poprzez współpracę z przedsiębiorcami (np. stworzenie pakietu promocyjnego czy folderu informacyjnego dla potencjalnych inwestorów); → prowadzenie szkoleń/doradztwa w zakresie zakładania, prowadzenia i rozwijania własnego biznesu, informowanie o potencjalnych funduszach zewnętrznych na działalność – we współpracy z instytucjami otoczenia biznesu. 	<p>PU.15</p>	<p>COR</p>
<p>3.3 Dalsza identyfikacja i rozwój oferty opartej o lokalne zasoby i dziedzictwo przyrodnicze oraz kulturowe, mogące przyczynić się do rozwoju i komercjalizacji usług czasu wolnego</p>	<p>ATRAKCYJNA OFERTA TURYSTYCZNA Podejmowanie działań wykorzystujących potencjał obszaru rewitalizacji dla budowania oferty turystycznej oraz inwestowanie w infrastrukturę okołoturystyczną, w tym:</p> <ul style="list-style-type: none"> → ożywienie placu targowego poprzez m.in. organizację wydarzeń społeczno-kulturalnych o różnej tematyce czy festiwalu rzemiosła i handmade, → wytyczenie i organizacja we współpracy z właścicielami i zarządcami gruntów ścieżek spacerowo-rowerowych, ścieżek edukacyjnych, tras biegowych itp. <p>Wszystkie prowadzone działania opisywane będą na podstronie dot. turystyki na portalu gminnym.</p>	<p>PU.16</p>	<p>COR</p>
<p>3.4 Poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy i minimalizowanie negatywnych skutków bezrobocia</p>	<p>REWITALIZACYJNY PAKIET DLA RYNKU PRACY Przedsięwzięcie zakłada aktywną współpracę z Powiatowym Urzędem Pracy w Limanowej, w ramach dostępnych środków z Funduszu Pracy oraz realizowanych projektów aktywizacyjnych. W ramach pakietu przewiduje się działania, mające na celu aktywizację zawodową osób pozostających bez zatrudnienia i/lub zagrożonych wykluczeniem społecznym (w tym osoby znajdujące się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy), takiej jak:</p> <ul style="list-style-type: none"> → Wprowadzenie, w miarę możliwości, systemu preferencji dla działań aktywizacyjnych dla mieszkańców obszaru rewitalizacji, → Wspieranie innowacyjnych pomysłów na działalność gospodarczą i tworzenie atrakcyjnych miejsc pracy, zwłaszcza dla młodych ludzi, poprzez m.in.: <ul style="list-style-type: none"> • zestaw działań mających na celu kształtowanie pomysłów na biznes, w oparciu o twórcze formy/ warsztaty i system doradztwa, z uwzględnieniem wykorzystania endogenicznych potencjałów i istniejącą lokalnie sieć sprzedaży towarów/usług; • ukierunkowanie istniejącego strumienia dotacji na tworzenie działalności gospodarczej, w miarę możliwości z uwzględnieniem wykorzystania endogenicznych potencjałów i istniejącą lokalnie sieć sprzedaży towarów/usług (lub w miarę możliwości utworzenie nowego programu dotacyjnego). 	<p>PU.17</p>	<p>COR</p>

	<p>→ Intensyfikacja działań mających na celu aktywizację zawodową osób w wieku 55+, zwłaszcza długotrwale pozostających bez pracy, m.in. poprzez tworzenie i rozwój spółdzielni socjalnych.</p> <p><i>Przedsięwzięcie komplementarne do zadań realizowanych w ramach przedsięwzięcia REWITALIZACYJNY PAKIET SPOŁECZNY.</i></p>		
--	--	--	--

Przedsięwzięcia znajdujące się na liście podstawowej, są przedsięwzięciami celu publicznego określonego w art. 6 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami. Wśród przedsięwzięć podstawowych zaplanowane są projekty typu A,B,C oraz D, o których mowa w Szczegółowym Opisie Osi Priorytetowych Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 – w ramach opisu 11 Osi Priorytetowej: Rewitalizacja Przestrzeni Regionalnej.

6.3 OPIS PRZEDSIĘWZIĘĆ PODSTAWOWYCH

Poniżej opisano podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne, których realizacja jest kluczowa dla osiągnięcia założonych celów Gminnego Programu Rewitalizacji, w tym związanych ze zwiększeniem włączenia społecznego i aktywności mieszkańców obszaru rewitalizacji oraz poprawy jakości ich życia.

Numer przedsięwzięcia	Nazwa przedsięwzięcia	
PP.01	CENTRUM KULTURY I TRADYCJI GÓRALI ZAGÓRZAŃSKICH	
Podmiot realizujący	Partnerzy	Planowany okres realizacji
Miasto Mszana Dolna	Miejski Ośrodek Kultury	2021-2027
Potencjalne źródła finansowania		Szacunkowa wartość
Program „Kultura” Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego 2014-2021 Działanie 1: Poprawa zarządzania dziedzictwem kulturowym		9 000 000,00 zł środki własne: 160 000,00 zł
Cel szczegółowy, na realizację którego odpowiada przedsięwzięcie		
1.4 Wzmocnienie oraz promocja społecznego i gospodarczego wymiaru kultury i dziedzictwa		
Opis przedsięwzięcia	Wskazanie problemów, na których rozwiązanie ukierunkowane jest przedsięwzięcie	
	<p>Przestrzenno-funkcjonalne: Braki w infrastrukturze kulturalnej – brak kina, sali widowiskowej, sal zajęciowych – powoduje ograniczenia w przygotowaniu różnorodnej oferty kulturalnej. Problem ten wynika w głównej mierze z faktu, iż obecna siedziba Miejskiego Ośrodka Kultury w Mszanie Dolnej mieści się w budynku dzierżawionym, który nie był remontowany od wielu lat. Aktualnie budynek jest w bardzo złym stanie i wymaga gruntownego remontu. Ilość osób, która może uczęszczać na zajęcia jest mocno ograniczona ze względu na brak możliwości lokalowych (MOK aktualnie posiada trzy małe salki zajęciowe). Sala widowiskowa jest w coraz gorszym stanie technicznym, a jej wyposażenie niszczeje – szczególnie fotele i podłoga. Organizowanie wydarzeń na takiej sali nie jest dla uczestników komfortowym przeżyciem. Stan sali widowiskowej nie pozwala na organizowanie wydarzeń/koncertów/przedstawień/spotkań na odpowiednim poziomie, szczególnie dla publiczności ceniących sobie również właściwe otoczenie dla kulturalnych wrażeń.</p> <p>Spoleczne: Braki w infrastrukturze uniemożliwiają poszerzenie oferty związanej z zagospodarowaniem czasu wolnego dla różnych grup wiekowych, w tym realizacji zajęć hobbistycznych i zajęć dodatkowych. Obecnie realizowana, wąska oferta, skierowana jest wyłącznie do dzieci i młodzieży szkolnej. Brak pracowni tematycznych powoduje, że osoby zainteresowane poszerzeniem swoich zdolności szukają ofert w innych ośrodkach, instytucjach bądź prywatnych pracowniach. Ponadto, nie ma możliwości skierowania oferty do osób starszych czy rodzin z małymi dziećmi. Brakuje miejsca dla działających na terenie Mszany Dolnej stowarzyszeń takich jak Polskie Towarzystwo Ludoznawcze, Towarzystwo Ziemi Mszańskiej czy Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną. W konsekwencji, widoczna jest izolacja społeczna tych osób, która przynosi nieodwracalne skutki – na wycofaniu różnych grup społecznych z aktywnego uczestnictwa w wydarzeniach tracą zarówno one, jak i instytucje (z uwagi na brak uczestników). MOK, w obecnym stanie, nie daje możliwości do odpowiedniego zachowania kultury i dziedzictwa regionu. Brakuje miejsca, w którym można byłoby zorganizować Izbę Tradycji. Efektem takich braków może być w najbliższym czasie degradacja lokalnego dziedzictwa kulturowego oraz zacieranie się poczucia lokalnej tożsamości wśród</p>	

	<p>mieszkańców. Cele wypracowane przez Polskie Towarzystwo Ludoznawcze nie znajdują odzwierciedlenia w rzeczywistości – zachowane materiały, dokumentacja, opracowania, artefakty są przechowywane w miejscu mało dostępnym dla odwiedzających. Brakuje wiedzy na temat działalności stowarzyszenia w szerszym kontekście lokalnym oraz możliwości zaprezentowania dziedzictwa, obecnie dostępnego tylko dla członków stowarzyszenia. Nie podejmuje się próby nawiązania współpracy z instytucjami szkolnymi, które mogłyby zaszcześcić w najmłodszych wiedzę o przodkach i wydobyć potencjał zgromadzonych zbiorów.</p>
	<p>Grupa docelowa</p>
	<p>Beneficjentami przedsięwzięcia będą wszyscy mieszkańcy miasta Mszana Dolna, w tym mieszkańcy obszaru rewitalizacji. To właśnie mieszkańcy najczęściej korzystają z oferowanych zajęć oraz koncertów, przedstawień i innych wydarzeń kulturalnych. W grupie docelowej przedsięwzięcia znajdują się:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dzieci i młodzież szkolna, • przedszkolaki, • rodziny z małymi dziećmi, • młodzież studiująca i pracująca, • osoby samotne, • osoby z niepełnosprawnościami, • organizacje pozarządowe takie jak: Gorczański Hufiec ZHP, Polskie Towarzystwo Ludoznawcze, Ognisko TKKF „Lubogoszcz”, Koło Terenowe PTTK, Stowarzyszenie LAMA, Towarzystwo Ziemi Mszańskiej – Zagórzeński Uniwersytet Trzeciego Wieku, Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów- Zarząd Rejonowy, Związek Kombatanów RP i Więźniów Politycznych, kluby sportowe: KS Turbacz, Stowarzyszenie „Budujemy Sukces” - Akademia Sportu Bonito, UKS Beskid, UKS Koryo, • nieformalnie działające grupy teatralne oraz chóry. <p>Obecnie, większość z wymienionych powyżej organizacji pozarządowych korzysta z jednego pomieszczenia udostępnionego przy Urzędzie Miasta, które powoduje znaczne ograniczenia takie jak konieczność działania w wyznaczonych ramach czasowych, tak by nie przeszkadzać sobie nawzajem i pracy instytucji.</p> <p>Z kina w bardzo dużym stopniu będą korzystać dzieci i młodzież szkolna. Działalność kina sprawi, że zorganizowanie seansu będzie dla szkoły mniej absorbujące. W celu obejrzenia filmu, nie będzie potrzeby zorganizowania całonocnej wycieczki do Krakowa. Znacznie obniży to koszty organizacji takiego seansu, a dzieci będą mogły dużo częściej obcować w ten sposób z kulturą. Kolejną grupą, która skorzysta na kinie na miejscu będzie młodzież i osoby dorosłe. Obecnie obserwowane jest duże zainteresowanie mieszkańców miasta ofertą kinową sąsiedniej miejscowości.</p> <p>W Mszanie Dolnej działa również kilka grup śpiewaczych, które dzięki nowej siedzibie MOK będą miały możliwość spotykania się w o wiele lepszych warunkach niż dotychczas. Członkiniami tych grup są panie, które aktywizują swój czas wolny po zakończeniu zawodowej aktywności. Możliwość prób a potem również zaprezentowanie się z wypracowanym materiałem w innej niż dotychczas przestrzeni kulturalnej może przyciągnąć również inne osoby i zachęcić je by poszukały odpowiedniej oferty dla siebie. Zapewnienie odpowiednich warunków lokalowych może poszerzyć grono uczestników, którzy docenią potencjał miejsca i nowych możliwości.</p> <p>Nową grupą docelową staną się również seniorzy, którzy będą mieli możliwość stworzenia swojego klubu i spędzania czasu w ciekawy sposób. Należy tu podkreślić również dostępność miejsca z udogodnieniami dla osób z ograniczeniami związanymi z wiekiem i niepełnosprawnością. Nowa siedziba MOK będzie posiadać większy parking, windę i podjazdy dla osób poruszających się na wózkach. Obserwujemy duże zainteresowanie dodatkowymi spotkaniami organizowanymi dla seniorów. Aktywnie</p>

	<p>i chętnie pojawiają się oni na okolicznościowych spotkaniach typu andrzejki, spotkania wigilijne, spotkania karnawałowe, ostatki. MOK stworzy dla nich dodatkową możliwość uczestniczenia w wydarzeniach skierowanych specjalnie do nich.</p> <p>Z obiektu będą mogli również korzystać mieszkańcy dwóch sąsiednich gmin: Gminy Mszana Dolna oraz Gminy Niedźwiedź.</p>
	<p>Szczegółowy opis przedsięwzięcia – zakres zadań planowanych do realizacji</p>
	<p>Przedsięwzięcie obejmuje:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. wybudowanie kina i sali widowiskowej spełniającej kilka funkcji: kina, sali teatralnej, sali wykładowej, miejsca spotkań mieszkańców, 2. wybudowanie sal na realizację zajęć dodatkowych: tanecznych, plastycznych, komputerowych, ceramicznych, muzycznych, sportowych (sztuki walki, fitness, gimnastyka artystyczna i korekcyjna), 3. stworzenie izby regionalnej, 4. stworzenie przestrzeni wystawienniczej, 5. stworzenie miejsca na integrację społeczną mieszkańców, w tym grup wykluczonych tj. seniorzy, osoby niepełnosprawne. <p>Budynek będący przedmiotem inwestycji, znajduje się przy ulicy Spadochroniarzy. Przeznaczenie terenu na podstawie Planu Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Mszana Dolna obejmuje m.in. usługi kultury. Budynek składać się będzie z 3 kondygnacji nadziemnych i 1 podziemnej. Powierzchnia użytkowa to 2124,44 m². W zakres inwestycji wchodzi rozbudowa obiektu istniejącego o salę widowiskową wraz z niezbędnym zapleczem oraz podpiwniczenie części w obrębie sceny, dostosowanie obiektu dla osób niepełnosprawnych oraz obowiązujących przepisów. Obiekt zostanie dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.</p> <p>Projekt zakłada remont istniejącego obiektu, rozbudowanego w I etapie inwestycji o salę widowiskową mieszczącą 216 osób wraz z zapleczem socjalnym. Budynek ukształtowany został jednorodnie pod względem stylistyki i charakteru, tworząc harmonijną całość.</p> <p>Przedmiotowy zakres rzeczowy projektu::</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Roboty budowlane, w tym działania infrastrukturalne związane z wykonaniem, zakupem, montażem lub instalacją: podkładów betonowych, płyt fundamentowych, tynkowania ścian, okładzin zewnętrznych ścian i sufitów, wykończenia podłóg, balustrad, okładzin akustycznych, elewacji, rampy zewnętrznej, stolarki, wyposażenia, dźwigu osobowego; 2. Instalacje elektryczne, w tym działania infrastrukturalne związane z wykonaniem, zakupem, montażem lub instalacją: przyłączy energetycznych, tablic, kabli, przewodów, osprzętu, instalacji odgromowej i uziemienia, pomiarów pomontażowych, klap oddymiających, LAN, telewizji dozorowej, sygnalizacji włamania; 3. Instalacje sanitarne, w tym działania infrastrukturalne związane z wykonaniem, zakupem, montażem lub instalacją: kanalizacji sanitarnej zewnętrznej i przyłączy, kanalizacji deszczowej, instalacji wodociągowej, instalacji kanalizacyjnej, instalacji C.O. i C.T., klimatyzacji, wentylacji mechanicznej, centrali wentylacyjnych, instalacji gazowej, instalacji OZE; <p>Technologia widowiskowa, w tym:</p> <ol style="list-style-type: none"> a. Zakupy sprzętu w ramach tzw. działań miękkich: zakup i montaż kinotechniki (bez ekranu kinowego, okablowania głośnikowego, kabli głośnikowych miedzianych, systemu nagłośnienia kinowego), zakup i montaż sterowania oświetleniem, zakup i montaż sztankietów oświetleniowych, zakup i montaż elektroakustyki (bez wyciągarek elektrycznych); b. Działania infrastrukturalne: zakup i montaż kinotechniki (ekranu kinowego, okablowania głośnikowego, kabli głośnikowych miedzianych, systemu nagłośnienia kinowego), zakup i montaż mechaniki sceny, zakup i montaż

okotowania, zakup i montaż oświetlenia scenicznego, zakup i montaż elektroakustyki (wyciągarki elektryczne).

Planowana oferta kulturalna:

- MIĘDZYPOKOLENIOWO - Wymiana doświadczeń i wiedzy między pokoleniami. Dziadkowie uczą wnuki, wnuki uczą Babcie i Dziadków. Nauka szycia, „igła z nitką”, nauka haftu, szydełkowania, wyplatania koszyków w zamian za naukę nowych technologii: obsługa komputera, telefonu, ściąganie zdjęć, korzystania z aplikacji itp.
- POD SKRZYDŁAMI ANIOŁA - Integracja międzypokoleniowa – wspólne twórcze warsztaty wokally-instrumentalne z finałowym koncertem, dla mieszkańców miasta z różnych grup: seniorzy wraz z dziećmi, członkowie chóru, młodzież szkolna. Wszyscy podczas warsztatów pracować będą z profesjonalnymi muzykami i przygotowują wspólny program koncertu galowego.
- ZAGÓRZAŃSKIE SPOTKANIA CHÓRÓW - Spotkania chórów działających na naszym terenie na wspólnych warsztatach i koncertach prezentujących wypracowany repertuar, wymiana doświadczeń, prezentacja dorobku artystycznego i umiejętności wykonawczych zespołów, podnoszenie poziomu wykonawczego amatorskich zespołów chórnych, dzielenie się doświadczeniem, nawiązywanie kontaktów
- MIĘKKO PO MCHU - Warsztaty kreatywne dla dzieci łączące sztukę z ekologią: eko mozaika, eko fashion, landart, mszańska mandala, eko frotaż, eko print – zajęcia z batiku
- PRACOWNIA SZTUKI NIEBYWAŁEJ - Stworzenie pracowni dla osób niepełnosprawnych z elementami warsztatów z sztuki sensorycznej (zajęcia z piaskiem kinetycznym, dotykowe badanie form, uwrażliwianie poprzez dźwięki, barwy, muzykę). Warsztaty dla dzieci i dorosłych inaczej patrzących na świat
- GALERIA „MSCHENA” - Galeria na wystawy artystów lokalnych i ponadlokalnych, organizacja wystaw malarskich, grafiki, fotografii, ceramiki, rękodzieła
- PLENERY ARTYSTYCZNE „ZAGÓRZAŃSKI PEJZAŻ” - Spotkania artystów w Mszanie, organizacja plenerów z wykorzystaniem górskiego otoczenia i malowniczego pejzażu z finałowym wernisażem prezentującym powstałe dzieła
- PRACOWNIA „JARMARK” - Pracownia dla mieszkańców, mszański „misz masz”, różne rodzaje kreatywnych pracowni otwartych dla mieszkańców, pracownie powstaną z inicjatywy młodzieżowej rady : teatralne, wokalne, rysunku i malarstwa, fotografii dla dorosłych i dla dzieci, dla najmłodszych, pracownia rzeczy zbędnych (majsterkowanie, nauka świata) rękodzieło, zajęcia tworzenia np. mydełkowe
- ZAGÓRZAŃSKI TRÓJKĄT - Przegląd, prezentacja ofert kulturalnych z trzech gmin Gminy Mszana Dolna, Gminy Niedźwiedź oraz Miasta Mszana Dolna
- ZAGÓRZAŃSKA PALMA – warsztaty rękodzieła połączone z konkursem palm wielkanocnych. Nauka tworzenia kwiatów i ozdób z bibuły, nauka robienia palm zgodnie z zagórzańską tradycją, symbolika kwiatów i wykorzystanie naturalnych materiałów
- ZAPLEĆ DZIECKU WIANEK - warsztaty tworzenia wianków na Oktawę Bożego Ciała, tradycja związana z błogosławieństwem dzieci
- BUKIET Z BABCIĄ - Warsztaty florystyczne – poznawanie ziół i kwiatów do tworzenia bukietów na święto Matki Bożej Zielnej, symbolika roślin i ich znaczenie w bukiecie
- BOŻE NARODZENIE W BESKIDZIE WYSPOWYM - Warsztaty kulinarne – wypieki świąteczne (pierniki) oraz warsztaty tworzenia ozdób świątecznych, poznawanie zwyczajów związanych z Bożym Narodzeniem
- DYSKUSYJNY KLUB FILMOWY - Spotkania DKF odbywające się raz w miesiącu dla koneserów sztuki filmowej, poszukujących seansów spoza standardowego repertuaru filmowego

	<ul style="list-style-type: none"> • PORANKI FILMOWE DLA NAJMŁODSZYCH - Spotkania z filmem dla najmłodszych, wybór filmów animowanych, filmów dla młodszej widowni z odpowiednią oprawą – np. często takie seanse odbywają się w tylko w lekko zaciemnionej sali kinowej, w zależności od przedziału wiekowego wybór filmów dobierany jest pod kątem czasu projekcji, np. nie dłużej niż godzina • MSZANA KRĘCI - Warsztaty fotograficzne i filmowe • FESTIWAL FILMÓW PRZYRODNICZYCH „SALAMANDRA” - Przegląd filmów przyrodniczych we współpracy z Gorczańskim Parkiem Narodowym, spotkania z twórcami, konkurs publiczności na najlepszy film, edukacja przyrodnicza • KREDENS Z PAMIĄTKAMI - Sklepek sprzedający wyroby i rękodzieło regionu zagórzańskiego • SPACER HISTORYCZNY - Spacer historyczny – spacer śladami żydowskich mieszkańców • SPACER EDUKACYJNY - Spacer edukacyjny pograniczem dwóch pasm górskich <p>Poza ofertą opisaną powyżej, w dalszym ciągu realizowane będą stałe formy zajęć prowadzonych dotychczas w Miejskim Ośrodku Kultury:</p> <ul style="list-style-type: none"> • nauka gry na instrumentach (gitara, pianino, skrzypce, akordeon), • warsztaty wokalne, • warsztaty ceramiczne, • zajęcia taneczne dla dzieci, młodzieży i dorosłych, • koła teatralne dla dzieci i młodzieży, • aktywną działalność Chóru Gospel Mszana Dolna, • aktywną działalność regionalnych grup śpiewaczych, • organizowanie koncertów, przedstawień teatralnych oraz pokazów tanecznych. <p>Przez co najmniej 6 dni w tygodniu wyświetlane będą seanse kinowe. Przez co najmniej 5 dni w tygodniu czynna będzie Izba Regionalna. W każdym miesiącu będzie można organizować wystawy tematyczne (obrazów, fotografii, rękodzieła, regionalizmów). W budynku mogą działać niezależnie dwie klubokawiarnie – jedna dla młodzieży, druga dla seniorów. Raz w roku organizowane będą: Mini Talent Show, Zagórzańskie Spotkania Chórów „Laudate Dominum”, warsztaty Gospel, warsztaty teatralne, obchody związane ze świętami – Obchody Konstytucji 3 maja, Święto Niepodległości 11 listopada, Dni Mszany Dolnej, Międzynarodowy Festiwal Orkiestr Dętych, Ogólnopolski Konkurs Poetycki i Literacki im. Ks. Kan. J. Jamroza „O autentyczną wiarę” i „O ludzkie serce człowieka”.</p> <p>Dzięki nowym możliwościom lokalowym, które będzie dawał nowy budynek, oferta może zostać poszerzona, co jednocześnie umożliwi udział w zajęciach większej grupie mieszkańców Miasta Mszana Dolna.</p>
	<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji</p>
	<p>Głównym problemem Miasta Mszana Dolna jest niska dostępność oferty kulturalnej dla lokalnej społeczności oraz brak zasobów lokalowych i kadrowych oraz zaplecza technicznego do ochrony i prezentacji dziedzictwa kulturowego. Z tego powodu nie ma możliwości wykorzystania lokalnego potencjału (społecznego, turystycznego, artystycznego) i zasobów kulturalnych, co sprawia, że poziom zarządzania dziedzictwem kulturowym w Mszanie Dolnej jest bardzo niski.</p> <p>Wdrożenie w życie opisywanego projektu pozwoli przede wszystkim na rozwój kulturalny lokalnej społeczności, a jednocześnie uczyni Miasto Mszana Dolna bardziej atrakcyjnym turystycznie.</p>
<p>Komplementarność przedsięwzięcia</p>	<p>Kontynuacja przedsięwzięcia z lat 2007-2013:</p> <p>nie dotyczy</p> <p>Komplementarność projektu z przedsięwzięciami w ramach perspektywy 2014-2020:</p>

	Przebudowa budynku przeznaczonego na nowy MOK – stan surowy zamknięty	
Lokalizacja przedsięwzięcia	Lokalizacja przedsięwzięcia	Miasto Mszana Dolna obręb ewidencyjny Śródmieście: <ul style="list-style-type: none"> działka ewidencyjna 4972/2 objęta księgą wieczystą NS2L/00034171/0 działka ewidencyjna 4973/1 objęta księgą wieczystą NS2L/00023187/5
	Podobszar rewitalizacji, na terenie którego realizowane będzie przedsięwzięcie	PODOBSZAR REWITALIZACJI 1
	Lokalizacja przedsięwzięcia poza obszarem rewitalizacji	nie dotyczy
	Uzasadnienie realizacji przedsięwzięcia poza obszarem rewitalizacji	nie dotyczy
	Podobszar rewitalizacji, do którego mieszkańców skierowane jest przedsięwzięcie	CAŁY OBSZAR REWITALIZACJI

Numer przedsięwzięcia	Nazwa przedsięwzięcia	
PP.02	KŁADKI ŁĄCZĄCE MIASTO (PIESZO-ROWEROWE)	
Podmiot realizujący	Partnerzy	Planowany okres realizacji
Miasto Mszana Dolna	Partnerzy prywatni - przedsiębiorcy: właściciel galerii, właściciel gruntu na ul. Orkana	2020-2030
Potencjalne źródła finansowania		Szacunkowa wartość
<ul style="list-style-type: none"> budżet miasta środki Urzędu Marszałkowskiego związane z rozbudową ścieżek rowerowych na terenie Małopolski wkład finansowy prywatnego przedsiębiorcy 		3 000 000,00 zł
Cel szczegółowy, na realizację którego odpowiada przedsięwzięcie		
2.1 Kreowanie funkcjonalnych i przyjaznych przestrzeni publicznych, sprzyjających powstawaniu i pielęgnacji więzi społecznych, ułatwiających codzienne funkcjonowanie rodzinne i zawodowe		
Opis przedsięwzięcia	Wskazanie problemów, na których rozwiązanie ukierunkowane jest przedsięwzięcie	
	<p>Przestrzenno-funkcjonalne: Występowanie naturalnej przeszkody w postaci rzeki, która biegnie przez miasto Mszana Dolna stwarza zasadniczy problem z dostępnością do infrastruktury miejskiej takiej jak stadion lekkoatletyczny z funkcją boiska wielofunkcyjnego, dla mieszkańców lewobrzeżnej części miasta. Mieszkańcy tej strony miasta mają również utrudniony dostęp do wydarzeń organizowanych po prawej stronie od rzeki. W przyszłości, po prawej stronie od rzeki powstanie Centrum Kultury i Tradycji Górali Zagórzańskich – miejsce gdzie funkcjonować będzie sala kinowo-widowiskowa, izba regionalna i dwie klubokawiarnie. Dostęp do tego miejsca również będzie utrudniony. Nie ma również połączenia parku miejskie i placu targowego z zagospodarowanymi miejscami rekreacyjno-wypoczynkowymi przy ulicy Zielonej na prawym brzegu potoku Mszanka.</p> <p>Kolejnym problemem jest niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru: na terenie stadionu miejskiego pojawia się coraz ciekawszy wachlarz oferty skierowanej dla aktywnie spędzających czas mieszkańców, zarówno zimą (lodowisko) jak i latem: organizowane Dni Mszany Dolnej, siłownia zewnętrzna. Niebawem, stadion zostanie wyremontowany i poszerzona zostanie jego funkcja lekkoatletyczna. Miejsce z tak dużym potencjałem rekreacyjnym powinno być łatwo dostępne, jednak obecnie nie jest z uwagi na naturalną granicę rzeki.</p>	

	<p>Innym problemem w tym przypadku są pojawiające się weekendowo zatory komunikacyjne w okolicy głównego skrzyżowania w centrum miasta. Dla mobilnego mieszkańca, który z lewobrzeżnej części miasta chce dotrzeć na prawobrzeżną część, gdzie znajduje się stadion miejski jest to utrudnienie. Wybudowanie kładki pieszo-rowerowej w miejscu omijającym główny zator komunikacyjny daje duże możliwości: pojawia się mobilizacja by odległość pokonać pieszo, krótszą drogą przez kładkę. Być może możliwość pokonania odległości przez kładkę sprawi, że mieszkańcy zrezygnują z samochodów na rzecz rowerów, co w przyszłości może stać się korzyścią dla miasta w postaci niższej emisji oraz większej aktywności fizycznej mieszkańców.</p> <p>Społeczne: Izolacja dwóch części miasta – prawobrzeżnej i lewobrzeżnej – powoduje, że mieszkańcy przyzwyczajeni są do funkcjonowania w swojej najbliższej strefie życiowej, nie poszerzają swoich obszarów społecznych. Taki podział miasta nie sprzyja kontaktom i integracji wśród mieszkańców. Powoduje również dużo niższą dostępność oferty niwelującej społeczne wykluczenie.</p>
	<p>Grupa docelowa</p>
	<p>Beneficjentami przedsięwzięcia będą wszyscy mieszkańcy miasta Mszana Dolna, w tym mieszkańcy obszaru rewitalizacji. W grupie docelowej przedsięwzięcia znajdą się:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dzieci i młodzież, która będzie mogła korzystać z bezpiecznego połączenia, z daleka od zakorkowanego centrum, • rodziny z małymi dziećmi, wśród których przewiduje się wzrost poczucia bezpieczeństwa ze względu na możliwość kontroli i nadzoru nad dziećmi przemieszczającymi się w bezpiecznym ciągu pieszo-rowerowym, z daleka od poruszających się samochodów oraz możliwość przemieszczenia się bezpiecznie z wózkami, • seniorzy (zwłaszcza mieszkańcy bloków przy ul. Starowiejskiej), dla których korzystne będzie (z uwagi na zdrowotne i kondycyjne ograniczenia) skrócenie dystansu do Centrum Kultury i Tradycji Górali Zagórzańskich (CKiTGZ) oraz lepsza dostępność do oferty takiej jak kino czy klubokawiarnie. <p>Poza mieszkańcami Miasta Mszana Dolna z kładek skorzystają:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mieszkańcy okolicznych gmin poprzez poszerzenie możliwości spędzenia dodatkowego czasu w mieście Mszana Dolna poza przyjazdem tylko na zakupy – możliwość dotarcia do centrum miasta, skorzystanie z oferty centrum handlowego po lewobrzeżnej części miasta, pozostawienie samochodu w bezpiecznej odległości i pokonanie odległości pieszo do CKiTGZ przez kładkę, • turyści korzystający ze ścieżek rowerowych poprzez możliwości jakie zaoferuje CKiTGZ poza rekreacją zatrzymać turystów na dłużej: zwiedzenie izby regionalnej, możliwość skorzystania z aktualnej oferty (kino, koncert, wydarzenie), regeneracja w klubokawiarni, • turyści, którzy odwiedzają nasze miasto i korzystają z transportu publicznego – dworzec autobusowy oraz dworzec busów znajduje się na lewobrzeżnej części miasta, kładka ułatwi szybsze przemieszczanie się na prawy brzeg do CKiTGZ, • beneficjenci GOPS i MOPS poprzez możliwość skorzystania z bezpiecznego przejścia komunikacyjnego (z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej na ul. Spadochroniarzy do Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej na ul. Starowiejska.
	<p>Szczegółowy opis przedsięwzięcia – zakres zadań planowanych do realizacji</p>
	<p>Kładki pieszo-rowerowe na rzece Mszance połączą dwie części miasta i ułatwią komunikację pomiędzy dwoma brzegami.</p> <p>Pierwsza z kładek zaplanowana jest w okolicach centrum handlowego (Galeria Echo Centrum, Biedronka, Rossmann) oraz dworca autobusowego i łączyć ma część handlową z częścią gdzie znajduje się stadion, kościół p.w. Św. Michała Archanioła, Urząd Miasta, Policja, Urząd Gminy, Biblioteka Miejska, Ośrodek Zdrowia. To połączenie miasta na wysokości ulic Starowiejskiej i Spadochroniarzy pozwoli na</p>

	<p>przemieszczanie się z ominięciem mostu przy głównym skrzyżowaniu. Kładka będzie mieć długość 80 m i pełnić funkcję pieszo-rowerową – z wydzielonym pasem na ruch rowerowy. Kładka posiadać będzie odpowiednie zjazdy uwzględniające potrzeby osób z niepełnosprawnościami czy osób z wózkami dziecięcymi. Przewiduje się zamontowanie oświetlenia zarówno na kładce jak i przy niej, by zapewnić bezpieczeństwo osobom korzystającym z kładki oraz montaż dodatkowych ławek i koszy na obu końcach kładki.</p> <p>Druga kładka zaplanowana jest na wysokości ul. Orkana i ul. Zielonej i poprowadzona zostanie za placem targowym. Ma ona prowadzić do planowanej na tamtym terenie kolejnej strefy rekreacyjnej dla mieszkańców i turystów. Po jednej stronie rzeki znajduje się park miejski oraz plac targowy z handlową częścią zadaszoną MÓJ RYNEK, gdzie w soboty organizowane są targi staroci. Kładka pozwoli na skorzystanie z atrakcji znajdujących się przy ul. Zielonej tj.: miasteczko rowerowe i workout park. Kładka będzie miała długość 75 m oraz docelowo pełnić będzie funkcję pieszo-rowerową, z wydzielonym pasem na ruch rowerowy. Kładka posiadać będzie odpowiednie zjazdy uwzględniające potrzeby osób z niepełnosprawnościami czy osób z wózkami dziecięcymi. Przewiduje się zamontowanie oświetlenia zarówno na kładce jak i przy niej, by zapewnić bezpieczeństwo osobom korzystającym z kładki oraz montaż dodatkowych ławek i koszy na obu końcach kładki.</p> <p>Obie kładki mają ułatwić korzystanie z tras rowerowych biegnących przez miasto, poprzez wykorzystanie alternatywnych dróg o mniejszym natężeniu ruchu samochodowego, tak by dotrzeć do trasy rowerowej VELO RABA czy w bezpieczny sposób dotrzeć do miejskich ścieżek rowerowych przy rzece Mszanka.</p> <p>Trasa VELO RABA to zaprojektowana trasa prowadząca od Rabki w stronę Krakowa wzdłuż rzeki Raby. Trasa prowadząca z Rabki do Mszany Dolnej wskazuje również alternatywną trasę prowadzącą przez Olszówkę, Niedźwiedź do Mszany Dolnej, by następnie połączyć się z główną trasą i dalej przez Kasinkę Małą wzdłuż Raby w kierunku Krakowa. Trasa VELO RABA od strony gminy Niedźwiedź poprowadzona jest niefortunnie przez główny ciąg komunikacyjny Mszany Dolnej. Dzięki kładkom pieszo-rowerowym oraz własnym miejskim ścieżkom rowerowym, możliwe będzie bezpieczne przemieszczenie się turystów na tym odcinku trasy. W ten sposób możliwe będzie poprowadzenie ruchu rowerowego z dala od ruchu samochodowego. Przejazd przez miejskie trasy rowerowe będzie zdecydowanie bezpieczniejszy i zapewni większy komfort przemieszczania się przez zielone tereny wzdłuż rzeki.</p>
	<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji</p>
	<p>Realizacja przedsięwzięcia przyniesie rezultaty w postaci:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zwiększenia migracji mieszkańców miasta pomiędzy dwoma obszarami oddzielonymi rzeką, • zwiększenia dostępności stadionu miejskiego z całą ofertą dla mieszkańców lewobrzeżnej części miasta, • ułatwienia dotarcia do centrum handlowego mieszkańcom z prawobrzeżnej części miasta, bez konieczności przekraczania mostu, • zapewnienia bezpieczeństwa w komunikacji – wyłącznie ruch pieszy, rowerowy, szybsze przemieszczanie się w obrębie centrum miasta. <p>Przy dalszym rozwoju miasta oraz realizacji budowy Centrum Kultury i Tradycji Górali Zagórzańskich przy stadionie miejskim, idea budowy kładek wydaje się niezbędna by ożywić ruch mieszkańców w tym kierunku. Poza zaspokajaniem potrzeb konsumpcyjnych konieczne wydaje się wytworzenie ruchu w kierunku przestrzeni rekreacyjnej i kulturalnej, by w przyszłości utrwalić korzystanie z powstałych zasobów.</p>
	<p>Kontynuacja przedsięwzięcia z lat 2007-2013:</p>

Komplementarność przedsięwzięcia	Rewitalizacja miasta zaplanowana na lata 2007-2013 zakładała powstanie kładki łączącej dwie części miasta. Niestety nie udało się pozyskać funduszy na realizację tego przedsięwzięcia.	
	Komplementarność projektu z przedsięwzięciami w ramach perspektywy 2014-2020: nie dotyczy	
Lokalizacja przedsięwzięcia	Lokalizacja przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> • Kładka I – nr działki 831/20 – rzeka Mszanka • Kładka II – nr działki 831/20 – rzeka Mszanka
	Podobszar rewitalizacji, na terenie którego realizowane będzie przedsięwzięcie	PODOBSZAR REWITALIZACJI 1
	Lokalizacja przedsięwzięcia poza obszarem rewitalizacji	nie dotyczy
	Uzasadnienie realizacji przedsięwzięcia poza obszarem rewitalizacji	nie dotyczy
	Podobszar rewitalizacji, do którego mieszkańców skierowane jest przedsięwzięcie	CAŁY OBSZAR REWITALIZACJI

Numer przedsięwzięcia	Nazwa przedsięwzięcia	
PP.03	ŚCIEŻKI ROWEROWE	
Podmiot realizujący	Partnerzy	Planowany okres realizacji
Miasto Mszana Dolna	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Marszałkowski Woj. Małopolskiego • LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA „Piękna Ziemia Gorczańska” • Państwowe Gospodarstwo Wodne WODY POLSKIE 	2020-2030
Potencjalne źródła finansowania		Szacunkowa wartość
<ul style="list-style-type: none"> • budżet miasta • środki Urzędu Marszałkowskiego Woj. Małopolskiego związane z rozbudową ścieżek rowerowych na terenie Małopolski • środki Urzędu Marszałkowskiego Woj. Małopolskiego dla LGD 		1 500 000,00 zł
Cel szczegółowy, na realizację którego odpowiada przedsięwzięcie		
1.3 Wzmocnienie oraz promocja społecznego i gospodarczego wymiaru sportu		
Opis przedsięwzięcia	Wskazanie problemów, na których rozwiązanie ukierunkowane jest przedsięwzięcie	
	Społeczne: <ul style="list-style-type: none"> • brak możliwości korzystania z prostej formy rekreacji • niewystarczająca oferta w zakresie rekreacji ruchowej • potrzeba zadbania o zdrowie mieszkańców, ich kondycję, rekreację, możliwość spędzenia czasu wolnego na powietrzu Przestrzenno-funkcjonalne: <ul style="list-style-type: none"> • potrzeba zapewnienia bezpieczeństwa rowerzystom, którzy obecnie korzystają z tych samych tras komunikacyjnych co samochody • niski poziom bezpieczeństwa w ruchu pieszym Środowiskowe: <ul style="list-style-type: none"> • duże zanieczyszczenie powietrza spowodowane emisją komunikacyjną Techniczne: <ul style="list-style-type: none"> • brak dostępności infrastruktury rekreacyjnej • niewystarczająca baza sportowo-rekreacyjna 	

	<ul style="list-style-type: none"> • brak ścieżek rowerowych, w tym wzdłuż rzek, które stanowiłyby alternatywę dla ruchu samochodowego, jednocześnie pozwalając na użytkowanie rowerów w celach rekreacyjnych
	<p>Grupa docelowa</p>
	<p>Beneficjentami przedsięwzięcia będą wszyscy mieszkańcy miasta Mszana Dolna, w tym mieszkańcy obszaru rewitalizacji. W grupie docelowej przedsięwzięcia znajdują się:</p> <ul style="list-style-type: none"> • dzieci i młodzież (możliwość nauki i korzystania z bezpiecznego ciągu rowerowego, unikanie kolizji i poprawa bezpieczeństwa), • osoby dorosłe (możliwość skorzystania z roweru w celach komunikacyjnych i rekreacyjnych), • seniorzy (możliwość skorzystania z roweru w celach komunikacyjnych i rekreacyjnych wpływających pozytywnie na stan zdrowia i zachowanie aktywności fizycznej). <p>Poza mieszkańcami Miasta Mszana Dolna ze ścieżek skorzystają:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mieszkańcy okolicznych gmin (połączenie ciągów tras rowerowych z sąsiadującymi gminami da możliwość bezpiecznego przemieszczania się między gminami, uatrakcyjni trasę rowerową biorąc pod uwagę jej długość), • turyści korzystający ze ścieżek rowerowych (możliwość pokonywania bezpiecznie dłuższych dystansów – oferta dla zaawansowanej grupy, która pokonuje rowerem większe odległości).
	<p>Szczegółowy opis przedsięwzięcia – zakres zadań planowanych do realizacji</p>
	<p>Realizacja przedsięwzięcia obejmuje stworzenie ścieżki rowerowej, która będzie przedłużeniem ścieżki już funkcjonującej wzdłuż rzeki Mszanki. Istniejąca ścieżka rowerowa prowadzi wzdłuż lewego brzegu Mszanki od plaży miejskiej do miejsca gdzie rzeka Mszanka wpada do rzeki Raby na granicy miasta i gminy Mszana Dolna. Trasa ta ma długość 2200 m. Przedłużenie tej trasy wzdłuż rzeki Mszanki możliwe jest tylko w górę rzeki.</p> <p>Nowa ścieżka rozpoczynać się będzie na prawym brzegu rzeki na wysokości końca kładki przy ul. Spadochroniarzy i prowadzić będzie wzdłuż ul. Spadochroniarzy z bezpiecznym przejazdem pod mostem przy głównym skrzyżowaniu w centrum miasta, dalej na ul. Zieloną do drugiej kładki na rzece. Nowa trasa rowerowa poprowadzona będzie „od kładki do kładki” po prawobrzeżnej części rzeki Mszanki. Wzdłuż ul. Spadochroniarzy trasa rowerowa może być połączona z częścią spacerową dla mieszkańców – pozwala na to szerokość terenu. Przedłużenie tej trasy dalej wymaga przejścia pod mostem drogowym – aż do wysokości ul. Zielonej, gdzie również można zaproponować ścieżkę dwutorową, zarówno dla ruchu rowerowego jak i pieszego aż do wysokości drugiej kładki na rzece.</p> <p>Nowe połączenie da możliwości skorzystania z wielu atrakcji znajdujących się na istniejącej jak i planowanej trasie ścieżki, takich jak: plaża miejska, stadion, nowe atrakcje rekreacyjne przy ul. Zielonej (miasteczko rowerowe, street workout park), park miejski.</p> <p>W ramach dofinansowania ze środków LGD, zaplanowane są dwie stacje naprawcze dla rowerów oraz infrastruktura rowerowa – stojaki, ławki i tablice informacyjne w miejscach niedaleko kładek pieszo-rowerowych i ścieżek rowerowych. Jedna stacja naprawcza ma powstać w okolicy centrum handlowego przy ul. Starowiejskiej, druga stacja przy ul. Orkana na placu targowym. Realizacja tego projektu odbywa się we współpracy z kilkoma Lokalnymi Grupami Działania, które na swoim terenie planują ustawić infrastrukturę dla turystów rowerowych niedaleko głównych tras typu VELO RABA czy VELO DUNAJEC.</p> <p>Miejskie trasy rowerowe dają możliwość połączenia ich z innymi ponadregionalnymi trasami rowerowymi np. VELO-RABA. W ten sposób możliwe będzie poprowadzenie ruchu rowerowego z dala od ruchu samochodowego. Przejazd przez miejskie trasy rowerowe będzie zdecydowanie bezpieczniejszy i zapewni większy komfort przemieszczania się przez zielone tereny wzdłuż rzeki.</p>

	<p>Podobnie jak w przypadku powstałej już ścieżki, planuje się instalację elementów małej infrastruktury – ławek, stojaków na rowery i koszy. Planuje się też montaż słupków ograniczających wjazd na ścieżkę rowerową dla quadów czy samochodów.</p> <p>Z uwagi na specyfikę terenu przeznaczoną na zaplanowaną trasę rowerową, realizacja zadania możliwa jest po podpisaniu umowy dzierżawy gruntu z Państwowym Gospodarstwem Wodnym WODY POLSKIE</p>	
	<p>Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji</p> <ul style="list-style-type: none"> • zwiększenie sportowej i rekreacyjnej aktywności mieszkańców • zwiększenie ruchu rowerowego • większe zainteresowanie turystyczne nowopowstałą ścieżką 	
Komplementarność przedsięwzięcia	Kontynuacja przedsięwzięcia z lat 2007-2013:	
	nie dotyczy	
	Komplementarność projektu z przedsięwzięciami w ramach perspektywy 2014-2020:	
	W perspektywie 2014-2020 oddano ścieżkę rowerową dla bardziej wymagających użytkowników – wydaje się ona jednak zdecydowanie za krótka i wymaga kontynuacji.	
Lokalizacja przedsięwzięcia	Lokalizacja przedsięwzięcia	<ul style="list-style-type: none"> • Działka ewid.831/20 – rzeka Mszanka • Działka ewid.4671 – potok Porębianka • Działka ewid.1137/1 – rzeka Raba
	Podobszar rewitalizacji, na terenie którego realizowane będzie przedsięwzięcie	PODOBSZAR REWITALIZACJI 1
	Lokalizacja przedsięwzięcia poza obszarem rewitalizacji	Kontynuacja ścieżki rowerowej wzdłuż brzegów rzeki Mszanka, potok Porębianka.
	Uzasadnienie realizacji przedsięwzięcia poza obszarem rewitalizacji	Poszerzenie sieci tras rowerowych oraz połączenie z innymi trasami wyznaczonymi ponadregionalnie.
	Podobszar rewitalizacji, do którego mieszkańców skierowane jest przedsięwzięcie	CAŁY OBSZAR REWITALIZACJI
DODATKOWE INFORMACJE:		
<p>Realizacja przedsięwzięcia będzie wymagała wydzielenia działek nabrzeżnych z działek należących do spółki Wody Polskie. Proces ten może być czasochłonny, dlatego też dla terminowości realizacji projektu kluczowe będzie wcześniejsze zaplanowanie i przeprowadzenie tych działań.</p> <p>Z uwagi na charakter przedsięwzięcia – ścieżki rowerowe obejmujące wiele kilometrów trasy – częściowo będzie ono zlokalizowane poza obszarem rewitalizacji. Ograniczenie biegu ścieżki wyłącznie do terenów znajdujących się w obszarze rewitalizacji wpłynęłoby znacznie na opłacalność i zasadność realizacji zadania. Poprowadzenie ścieżek rowerowych przez tereny biegnące poza obszarem rewitalizacji pozwoli na pełniejszą realizację celów programu (i tutaj wskazanie którego) i podniesie funkcjonalność inwestycji. Realizacja przedsięwzięcia częściowo poza wyznaczonym obszarem rewitalizacji pozwoli na skorzystanie z jego efektów większej ilości odbiorców.</p>		

Numer przedsięwzięcia	Nazwa przedsięwzięcia	
PP.04	REWITALIZACJA PARKU W ZAKRESIE PRZYJAZNEGO MIEJSCA	
Podmiot realizujący	Partnerzy	Planowany okres realizacji
Miasto Mszana Dolna	<ul style="list-style-type: none"> • Urząd Marszałkowski Woj. Małopolskiego • Konserwator Zabytków 	2020-2030
Potencjalne źródła finansowania		Szacunkowa wartość
<ul style="list-style-type: none"> • budżet miasta • dofinansowanie z nowej perspektywy unijnej na lata 2021-2027 		2 000 000,00 zł
Cel szczegółowy, na realizację którego odpowiada przedsięwzięcie		
2.1 Kreowanie funkcjonalnych i przyjaznych przestrzeni publicznych, sprzyjających powstawaniu i pielęgnacji więzi społecznych, ułatwiających codzienne funkcjonowanie rodzinne i zawodowe		
Opis przedsięwzięcia	Wskazanie problemów, na których rozwiązanie ukierunkowane jest przedsięwzięcie	
	Przestrzenno-funkcjonalne: <ul style="list-style-type: none"> • brak urozmaiconej infrastruktury rekreacyjnej dla najmłodszych • niewykorzystanie wybetonowanego placu w południowej części parku • niewystarczająca różnorodność oferty kulturalnej • brak dostępności do infrastruktury rekreacyjnej • niewystarczająca baza sportowo-rekreacyjna Techniczne: <ul style="list-style-type: none"> • brak toalet w parku • miejsce objęte nadzorem i ochroną Konserwatora Zabytków (zabytek wpisany do rejestru) Społeczne: <ul style="list-style-type: none"> • park postrzegany jako miejsce mało atrakcyjne • niewystarczająca ilość miejsc zacienionych 	
	Grupa docelowa	
	Beneficjentami przedsięwzięcia będą wszyscy mieszkańcy miasta Mszana Dolna, w tym mieszkańcy obszaru rewitalizacji. W grupie docelowej przedsięwzięcia znajdują się: <ul style="list-style-type: none"> • rodziny z dziećmi, które do tej pory korzystały z placu zabaw, posiadać będą poszerzony obszar rekreacji i zapewnione toalety, • seniorzy: poza siłownią zewnętrzną możliwość innej rekreacji i relaksu, • organizacje sportowe – możliwość organizacji dodatkowych zajęć sportowych poza biegami tematycznymi i okolicznościowymi, • organizacje pozarządowe, które będą chciały realizować ofertę kulturalną w parku (organizowane jest Kino Letnie – seanse plenerowe w okresie wakacji) Poza mieszkańcami Miasta Mszana Dolna ze ścieżek skorzystają: <ul style="list-style-type: none"> • mieszkańcy okolicznych gmin, którzy przyjeżdżają skorzystać z jednej strony z oferowanych w parku atrakcji wydarzeń, np. Piknik Rodzinny organizowany z okazji Dnia Dziecka czy wspomnianych wcześniej biegów i kina letniego, z drugiej - z sąsiedniego placu targowego (mogą oni skorzystać z rozszerzonej oferty parku miejskiego przedłużając swój pobyt w mieście) • turyści – w okresie wakacji korzystają z oferty kina letniego, organizują sobie czas wolny w parku korzystając z dostępnych urządzeń 	
	Szczegółowy opis przedsięwzięcia – zakres zadań planowanych do realizacji	
Po ostatniej rewitalizacji parku miejskiego odnowione zostały alejki spacerowe, wymienione oświetlenie oraz mała architektura – ławki i kosze. Powstał nowy plac zabaw z atrakcjami dla większych i mniejszych dzieci wraz z betonowymi stołami do tenisa stołowego. Obecna zielona przestrzeń parku przedzielona jest alejkami na kilka stref, które w naturalny sposób dostosowane są do swoich funkcji. Patrząc na park od wejścia do ul. Orkana w zachodniej części znajdują się pomniki: jeden większy		

upamiętniający bohaterów z czasów II wojny światowej i czasy komunizmu, drugi - mniejszy - żołnierzy zamordowanych w Katyniu. Ta część traktowana jest raczej jako strefa spokoju, ciszy i kontemplacji, nie przewidywane są tu żadne zmiany. To część najbardziej zacieniona, z dużą ilością drzew będących pozostałością z dawnego parku podworskiego.

Część środkową parku wyznacza ustawiona wzdłuż alejki siłownia zewnętrzna. To pusty teren zielony na którym planujemy poszerzenie infrastruktury rekreacyjnej dla najmłodszych w postaci linowego pająka do wspinania się z bezpiecznym podłożem. Miejsce przeznaczone do usytuowania tej atrakcji to część środkowa parku, powyżej na wzniesieniu znajduje się już istniejący plac zabaw dla dzieci.

Dwie zielone połacie parku znajdujące się na wschodniej części w okolicy Miejskiego Przedszkola nr 2 są najczęściej wykorzystywane jako miejsce do organizacji imprez plenerowych Pikniku Rodzinnego czy Kina Letniego. Istnieje tu dostęp do prądu a wybrukowana część tuż przy granicy z terenem przedszkola umożliwia rozłożenie sprzętu niezbędnego do organizacji takich wydarzeń. Tylko w tym miejscu możliwe jest zlokalizowanie ogólnodostępnych toalet, również dla osób niepełnoprawnych – z uwagi na dostęp do kanalizacji. Przewidziana lokalizacja to niedaleko wejścia do parku tuż przy przedszkolu. Toalety będą czynne 24 h na dobę, objęte monitoringiem, z możliwym wejściem na zamek monetowy.

Również infrastruktura wykorzystywana do organizacji koncertów letnich, wydarzeń plenerowych (amfiteatr lub scena plenerowa) może być zlokalizowana w części wybrukowanej parku. Stałe ławki dla widowni mogą zostać postawione na dwóch wolnych zielonych przestrzeniach. Planowane jest także stworzenie odpowiedniego nasypu ziemnego by ustawić na nim ławki jak na widowni (po konsultacjach z architektem przestrzeni).

Ponadto, planowane jest doposażenie parku o infrastrukturę dla seniorów. Wzdłuż ul. Orkana park od głośnej ulicy oddzielony jest murem oraz zielonym żywopłotem. Na całej długości zagospodarowane są miejsca z ławeczkami, koszami i nowym oświetleniem. Jest to teren zacieniony. By zwiększyć jego atrakcyjność planowane jest ustawienie kilku stołów do gry w szachy oraz stworzenie miejsca relaksu i wypoczynku poprzez ustawienie kilku zapachowych pergoli z pnącymi kwiatami lub stworzenie ogrodu różanego.

Aby zwiększyć atrakcyjność parku, planowane jest stworzenie warunków dla powstania letniej kawiarni, w której poza sprzedażą napojów, mogłyby odbywać się koncerty kameralne czy występy lokalnych muzyków. Działalność gastronomiczna wydaje się niezbędnym elementem do zorganizowania przy działającym amfiteatrze/scenie plenerowej. Do tej pory w przypadku Kina Letniego sprawdzał się food truck oferujący burgery, popcorn i napoje na czas seansów. Przy okazji koncertów niezbędna wydaje się jednak sprzedaż opierająca się raczej na działalności kawiarnianej: kawa, napoje, ciasta, drobne przekąski. W tym momencie możliwe jest prowadzenie takiego punktu mobilnego, również przez prywatny podmiot gospodarczy, co zdecydowanie podniesie atrakcyjność miejsca. To również możliwość na pobudzenie lokalnej przedsiębiorczości i stworzenie nowych miejsc pracy, nawet sezonowych.

Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji

- stworzenie funkcjonalnej i estetycznej przestrzeni
- poszerzenie oferty rekreacyjnej dla mieszkańców z każdej grupy wiekowej
- zapewnienie odpowiedniej infrastruktury w przestrzeni miejskiej
- zadbanie o estetyczny wygląd małej architektury miejskiej: dodatkowe ławki, kosze, oświetlenie

Komplementarność przedsięwzięcia	Kontynuacja przedsięwzięcia z lat 2007-2013:	
	Rewitalizacja parku miejskiego w ramach poprzedniej perspektywy pozwoliła na uporządkowanie terenu, zagospodarowanie przestrzeni pod kątem wydzielenia nowych alejek spacerowych i oświetlenia oraz zorganizowania nowego placu zabaw dla dzieci.	
	Komplementarność projektu z przedsięwzięciami w ramach perspektywy 2014-2020:	
	nie dotyczy	
Lokalizacja przedsięwzięcia	Lokalizacja przedsięwzięcia	Działka ewid.4342 objęta księgą wieczystą NS2L/00028246/2
	Podobszar rewitalizacji, na terenie którego realizowane będzie przedsięwzięcie	PODOBSZAR REWITALIZACJI 1
	Lokalizacja przedsięwzięcia poza obszarem rewitalizacji	nie dotyczy
	Uzasadnienie realizacji przedsięwzięcia poza obszarem rewitalizacji	nie dotyczy
	Podobszar rewitalizacji, do którego mieszkańców skierowane jest przedsięwzięcie	CAŁY OBSZAR REWITALIZACJI

Numer przedsięwzięcia	Nazwa przedsięwzięcia	
PP.5	ZAGOSPODAROWANIE BULWARÓW RZECZNYCH – UL. ZIELONA	
Podmiot realizujący	Partnerzy	Planowany okres realizacji
Miasto Mszana Dolna	<ul style="list-style-type: none"> Urząd Marszałkowski Woj. Małopolskiego Koło Łowieckie „Grunwald” 	2020-2030
Potencjalne źródła finansowania		Szacunkowa wartość
<ul style="list-style-type: none"> budżet miasta budżet obywatelski województwa małopolskiego 		3 000 000,00 zł
Cel szczegółowy, na realizację którego odpowiada przedsięwzięcie		
2.1 Kreowanie funkcjonalnych i przyjaznych przestrzeni publicznych, sprzyjających powstawaniu i pielęgnacji więzi społecznych, ułatwiających codzienne funkcjonowanie rodzinne i zawodowe		
Opis przedsięwzięcia	Wskazanie problemów, na których rozwiązanie ukierunkowane jest przedsięwzięcie	
	Przestrzenno-funkcjonalne: <ul style="list-style-type: none"> brak dostępu do atrakcyjnej infrastruktury sportowo-rekreacyjnej z której mogliby korzystać mieszkańcy, w tym młodzież Społeczne: <ul style="list-style-type: none"> Izolacja dwóch części miasta, prawobrzeżnej i lewobrzeżnej, po jednej stronie rzeki na wysokości ul. Zielonej funkcjonuje park miejski, plac targowy i targiem staroci, warto wykorzystać miejski teren po drugiej stronie rzeki na infrastrukturę, z której mogłaby skorzystać młodzież 	
	Grupa docelowa	
	Beneficjentami przedsięwzięcia będą wszyscy mieszkańcy miasta Mszana Dolna, w tym mieszkańcy obszaru rewitalizacji. W grupie docelowej przedsięwzięcia znajdują się: <ul style="list-style-type: none"> dzieci, młodzież szkolna, która wskazuje na braki w infrastrukturze rekreacyjnej skierowanej dla swojej grupy, związanej z nowymi trendami w rekreacji i sportowym trybie życia takich jak workout park – wielofunkcyjne urządzenia, które cieszą się dużą popularnością wśród młodych ludzi, zachęcają do ćwiczeń w dużej mierze opartej na lekkoatletyce i sile własnych mięśni, młodzi ludzie po zakończeniu edukacji. 	

	<p>Poza mieszkańcami Miasta Mszana Dolna z bulwarów rzecznych skorzystają:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mieszkańcy okolicznych gmin (dostęp do atrakcyjnej infrastruktury rekreacyjnej niedostępnej w sąsiednich miejscowościach), • turyści: poprzez zwiększenie atrakcyjności miasta i poszerzenie oferty rekreacyjnej. 	
	Szczegółowy opis przedsięwzięcia – zakres zadań planowanych do realizacji	
	<p>Przedsięwzięcie obejmuje stworzenie na miejskim terenie przy ul. Zielonej infrastruktury przeznaczonej dla młodzieży: skate parku, street workout parku i miasteczka rowerowego. Lokalizacja obejmuje teren starej strzelnicy, który został dwa lata temu wyczyszczony i wyplantowany. To atrakcyjne miejsce z możliwością powstania infrastruktury, która wymaga większej powierzchni. Pusta przestrzeń daje duże możliwości projektowe. Wybór miasteczka rowerowego i street workout parku to odpowiedź na zapotrzebowanie grupy młodzieży, która wyraża zapotrzebowanie na miejsce rekreacji odpowiednie dla swojej grupy wiekowej i jej zainteresowań. Przy miasteczku rowerowym i street workout parku zamontowane zostanie oświetlenie, monitoring, ławki, kosze oraz stojaki na rowery. W miarę możliwości, planowane jest również zamontowanie lamp solarnych, które posiadają możliwość doładowania telefonów oraz punktu z możliwością zrobienia zdjęcia i wysłania widokówki.</p> <p>Zaprojektowane w tym miejscu miasteczko rowerowe wpisze się w dwa inne przedsięwzięcia rewitalizacyjne – ścieżki rowerowe (PP.3) i kładki pieszo-rowerowe na rzece Mszanka (PP.2).</p>	
	Prognozowane rezultaty wraz ze sposobem ich oceny i zmierzenia w odniesieniu do celów rewitalizacji	
	<ul style="list-style-type: none"> • poszerzenie oferty rekreacyjnej dla mieszkańców miasta • zapewnienie odpowiedniej infrastruktury rekreacyjnej w przestrzeni miejskiej 	
Komplementarność przedsięwzięcia	Kontynuacja przedsięwzięcia z lat 2007-2013:	
	nie dotyczy	
	Komplementarność projektu z przedsięwzięciami w ramach perspektywy 2014-2020:	
	nie dotyczy	
Lokalizacja przedsięwzięcia	Lokalizacja przedsięwzięcia	działka ewidencyjna 4703/18 objęta księgą wieczystą NS2L/00031920/5
	Podobszar rewitalizacji, na terenie którego realizowane będzie przedsięwzięcie	PODOBSZAR REWITALIZACJI 1
	Lokalizacja przedsięwzięcia poza obszarem rewitalizacji	nie dotyczy
	Uzasadnienie realizacji przedsięwzięcia poza obszarem rewitalizacji	nie dotyczy
	Podobszar rewitalizacji, do którego mieszkańców skierowane jest przedsięwzięcie	CAŁY OBSZAR REWITALIZACJI

7. HARMONOGRAM REALIZACJI ORAZ RAMY FINANSOWE I ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Poniżej zaprezentowano harmonogram wdrażania przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz szacowane koszty ich realizacji, ze wskazaniem potencjalnego źródła ich finansowania.

PRZEDSIĘWZIĘCIE		Okres realizacji	Wartość inwestycji [zł]	Źródła finansowania
PP.1	CENTRUM KULTURY I TRADYCJI GÓRALI ZAGÓRZAŃSKICH	2021-2027	9 000 000	<ul style="list-style-type: none"> Program „Kultura” Mechanizm Finansowy EOG 2014-2021 Działanie 1: Poprawa zarządzania dziedzictwem kulturowym
PP.2	KŁADKI ŁĄCZĄCE MIASTO (PIESZO-ROWEROWE)	2020-2030	3 000 000	<ul style="list-style-type: none"> budżet miasta środki UMWM na rozbudowę ścieżek rowerowych na terenie Małopolski wkład finansowy prywatnego przedsiębiorcy
PP.3	ŚCIEŻKI ROWEROWE	2020-2030	1 500 000	<ul style="list-style-type: none"> budżet miasta środki RPO WM na rozbudowę ścieżek rowerowych na terenie Małopolski środki RPO WM dla Lokalnych Grup Działania
PP.4	REWITALIZACJA PARKU W ZAKRESIE PRZYJAZNEGO MIEJSCA	2020-2030	2 000 000	<ul style="list-style-type: none"> budżet miasta RPO WM na lata 2021-2027
PP.5	ZAGOSPODAROWANIE BULWARÓW RZECZNYCH – UL. ZIELONA	2020-2030	3 000 000	<ul style="list-style-type: none"> budżet miasta budżet obywatelski województwa małopolskiego
WARTOŚĆ WSZYSTKICH PRZEDSIĘWZIĘĆ:			18 500 000 zł	

Wstępna analiza w zakresie kosztów realizacji przedsięwzięć uzupełniających, pozwala oszacować ich koszt na 18 500 000 zł. Kwota ta jednak może ulec zmianie, w wyniku pozytywnej lub negatywnej weryfikacji wniosków o dofinansowanie tych przedsięwzięć, składanych przez interesariuszy Programu, w ramach dostępnych instrumentów finansowych. Środki na realizację przedsięwzięć uzupełniających mogą pochodzić z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Funduszu Spójności, środków krajowych lub prywatnych. Istotnym elementem będzie też finansowanie przedsięwzięć tzw. miękkich, ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego.

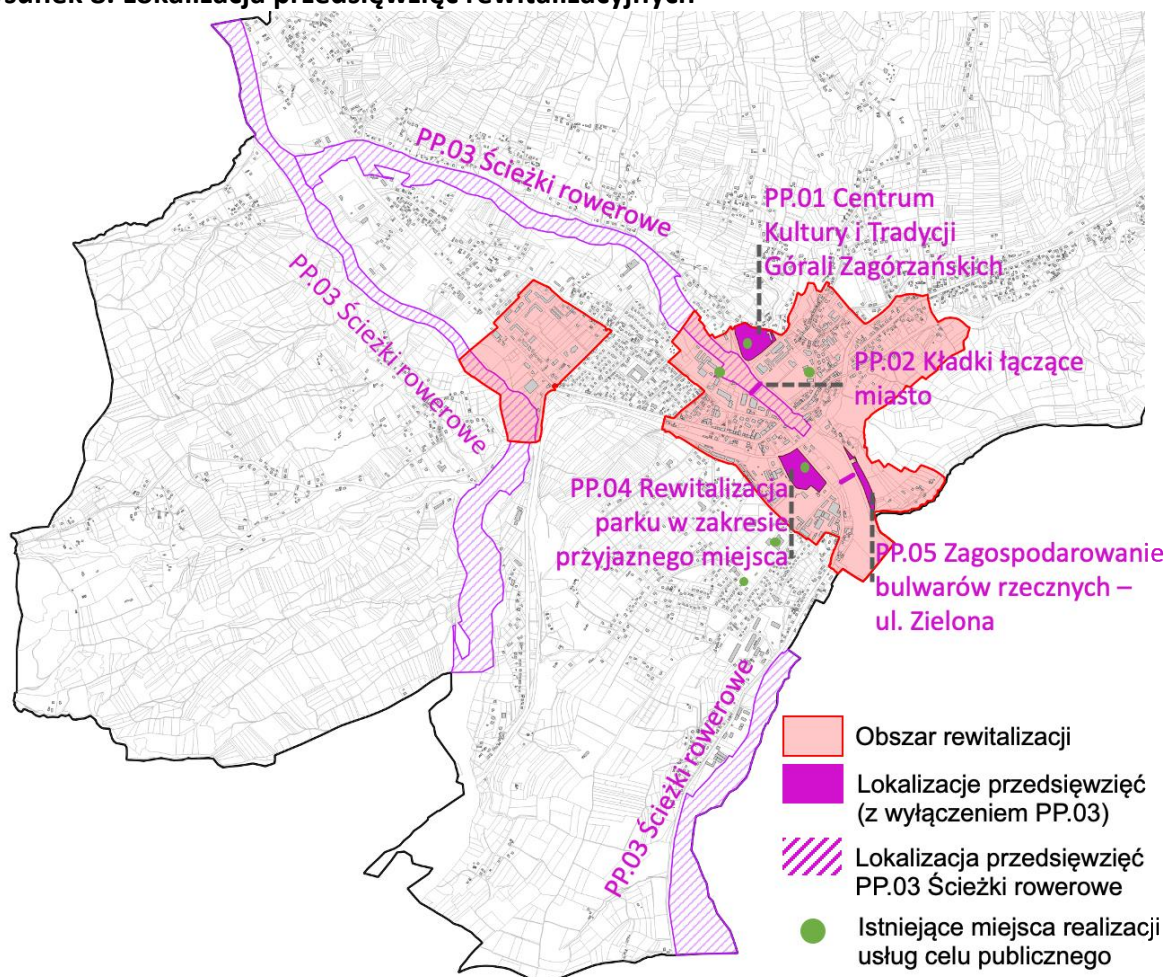
8. ROZMIESZCZENIE ORAZ KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

8.1 ROZMIESZCZENIE PRZESTRZENNE PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH I KIERUNKI ZMIAN FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNYCH

Aby kompleksowo zaplanować i zrealizować przedsięwzięcia rewitalizacyjne, konieczne jest ich dostosowanie do zróżnicowanych potrzeb różnych grup wiekowych oraz uwzględnienie wymiaru przestrzennego. Tworzona w ramach realizacji sieć usług, ma na celu zapewnienie relatywnie równomiernego dostępu do usług dla wszystkich mieszkańców gminy, w szczególności tych, którzy dotychczas mieli ten dostęp ograniczony. Należy zauważyć, iż dla projektowanej sieci usług, punktem odniesienia są mieszkańcy poszczególnych podobszarów rewitalizacji.

Poniższa mapa prezentuje miejsca realizacji usług celu publicznego istniejące obecnie oraz te, które zaplanowano w ramach rewitalizacji, wraz z określeniem kierunków zmian funkcjonalno-przestrzennych w kluczowych dla Programu aspektach.

Rysunek 8. Lokalizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Mszana Dolna

Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji sporządzony na mapie w skali co najmniej 1:5000 opracowanej z wykorzystaniem treści mapy zasadniczej, stanowi załącznik nr 2 do Gminnego Programu Rewitalizacji.

8.2 KOMPLEMENTARNOŚĆ PROBLEMOWA

Zapewnienie komplementarności problemowej, oznacza konieczność realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wzajemnie dopełniających się, które sprawią, że Program będzie oddziaływał na oba podobszary rewitalizacji kompleksowo, we wszystkich sferach (społecznej, gospodarczej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej i środowiskowej). Planowane do realizacji projekty podstawowe są odpowiedzią na zidentyfikowane problemy społeczne i zmagają się z likwidacją przyczyn ich występowania. Koncentracja (w miejscach, gdzie mieszkańcy odczuwają szczególnie potrzebę zmian) i kompleksowość (całościowe spojrzenie na problemowe obszary) interwencji przyczyni się do osiągnięcia synergii efektów działań i poprawę jakości życia mieszkańców obszarów rewitalizowanych i całej gminy. W ramach Programu, zaproponowano przedsięwzięcia o charakterze inwestycyjnym oraz szereg przedsięwzięć tzw. „miękkich”, które mają odpowiadać na zidentyfikowane problemy, z którymi mierzy się lokalna społeczność.

Aby zapewnić komplementarność problemową, niezbędne jest ponad to powiązanie działań rewitalizacyjnych z innymi decyzjami strategicznymi Miasta, co będzie skutkowało większą skutecznością i koordynacją tematyczną prowadzonych interwencji.

8.3 KOMPLEMENTARNOŚĆ PRZESTRZENNA

Dotychczasowe działania Miasta koncentrowały się na budowie atrakcyjnego z punktu widzenia usług publicznych centrum miasta (np. stworzenie plaży miejskiej i bulwarów; przebudowa stadionu i utworzenie tam nowej siedziby MOK), które rozpoczęły się rozszerzać na pozostałe obszary (np. budowa ścieżki rowerowej od oczyszczalni w kierunku plaży, budowa orlika).

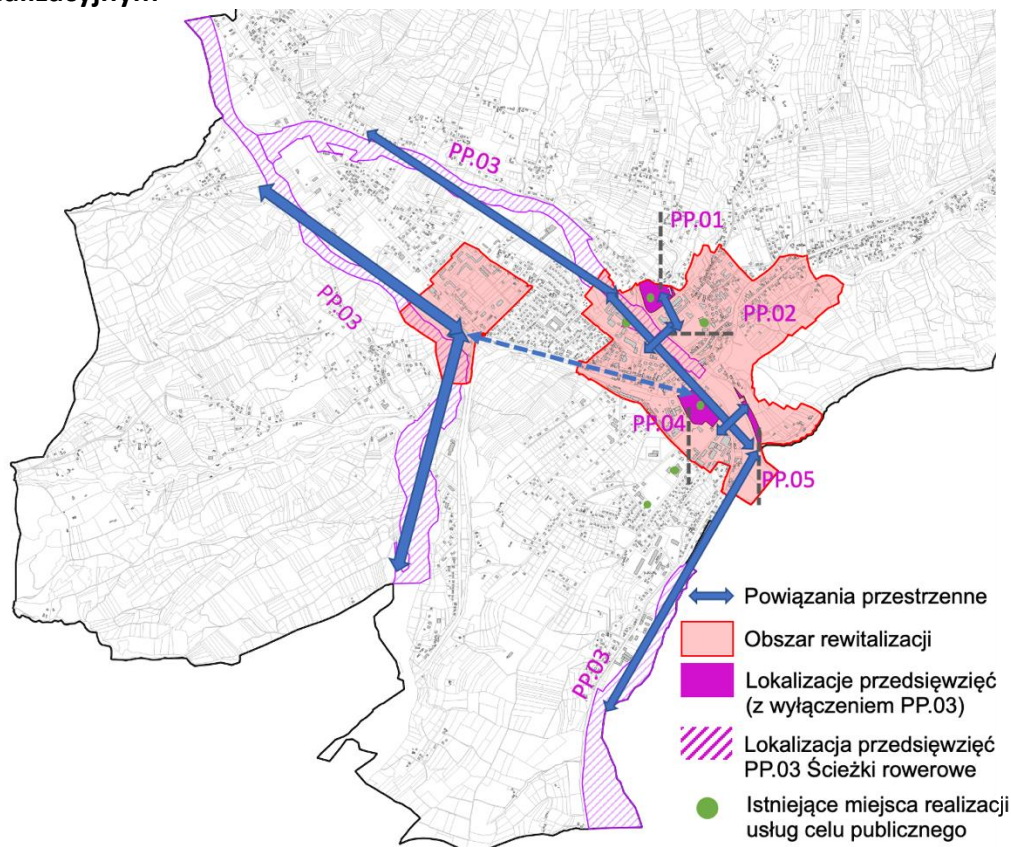
Planowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne mają na celu dalszą realizację przyjętych kierunków rozwoju:

- 1) w zakresie budowy atrakcyjności obszaru centralnego poprzez stworzenie Centrum Kultury i Tradycji Górali Zagórzańskich w nowym budynku MOK oraz rewitalizację parku w zakresie przyjaznego miejsca;
- 2) w zakresie rozszerzania atrakcyjności pozostałych obszarów Miasta poprzez stworzenie sieci ścieżek rowerowych i połączenie ich ze ścieżkami o znaczeniu ponadregionalnym.

Równocześnie planowane dwie inwestycje: budowa kładek pieszo-rowerowych, łączących dwie strony centrum miasta oraz zagospodarowanie bulwarów rzecznych przy ul. Zielonej, między innymi o stanowiska rowerów na wynajem, służących do zwiedzania miasta i korzystania z nowych ścieżek rowerowych, przyczynią się do wzmocnienia zarówno centrum jak i pozostałych obszarów Miasta.

Na poniższym rysunku przedstawiono zakładane powiązania przestrzenne, jakie zostaną wykreowane lub wzmocnione przez przedsięwzięcia rewitalizacyjne.

Rysunek 9. Powiązania przestrzenne i ich wzmocnienie dzięki przedsięwzięciom realizacyjnym

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Mszana Dolna

8.4 KOMPLEMENTATNOŚĆ MIĘDZYKRESOWA

Miasto Mszana Dolna od lat prowadzi działania, mające na celu poprawę sytuacji społeczno-gospodarczej, w tym pozyskując środki zewnętrzne na realizację projektów. Dotychczas działa się to głównie poprzez realizację Programu Rewitalizacji Miasta Mszana Dolna na lata 2007 – 2022. Dotychczasowa rewitalizacja była realizowana w szerokim spektrum przestrzennym, jeśli chodzi o obszar miasta. Niemal wszystkie planowane działania zostały zrealizowane, w tym dzięki pozyskaniu środków zewnętrznych w poprzedniej perspektywie 2007-2013 oraz trwającej 2014-2020. Częściowo działania są też już realizowane w 2020 roku, m.in. przebudowa Biblioteki Miejskiej w Centrum Wiedzy, Kultury oraz Życia Społecznego ze środków Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego, czy Modernizacja stadionu sportowego ze środków Ministerstwa Sportu, a także przy wsparciu powiatu i zaangażowaniu środków własnych (budynek socjalno-sportowy w stanie surowym, czeka na kontynuację, którą przewidziano przy wsparciu mechanizmu finansowego Europejskiego Obszaru Gospodarczego). Działania w wymierny sposób wpłynęły na poprawę sytuacji i rozwiązanie diagnozowanych problemów społecznych, gospodarczych, środowiskowych i technicznych.

Nowy Program zakłada rozwinięcie/ dopełnienie projektów na tych obszarach, gdzie przedsięwzięcia nie były realizowane lub nie przyniosły zakładanego skutku, interwencje na nowych obszarach, gdzie zdiagnozowano największą koncentrację problemów, jednocześnie działania ukierunkowane na wzmacniania spójności przestrzennej i społecznej, aby efekty rewitalizacji były dostępne dla znacznie większej liczby mieszkańców (m.in. inwestycje związane z bazą kultury, tworzeniem miejsc aktywności i integracji, jak parki, place zabaw, bulwary rzeczne, wzmacnianie integralności miasta poprzez rozwój ścieżek i budowę kładek pieszo-rowerowych).

Przedsięwzięcia zaplanowane w Gminnym Programie Rewitalizacji Miasta Mszana Dolna na lata 2020-2027, stanowią rozwinięcie/dopełnienie projektów zrealizowanych w ramach poprzedniej i obecnej perspektywy finansowej (2007-2013 oraz 2014-2020). Poniżej zaprezentowano wyniki analizy komplementarności międzyokresowej:

NAZWA PRZEDSIĘWZIĘCIA	OKRES REALIZACJI	PRZEDSIĘWZIĘCIE KOMPLEMENTARNE PLANOWANE DO REALIZACJI W RAMACH GPR
CEL 1: AKTYWNE I ZAANGAŻOWANE SPOŁECZEŃSTWO O WYSOKIM KAPITALE SPOŁECZNYM		
Organizacja imprez kulturalnych promujących miasto szereg imprez lokalnych i ponadlokalnych, m.in. Dni Mszany, Międzynarodowy Konkurs Taneczny, Międzynarodowy Przegląd Orkiestr, koncerty chórów Laudate Domine, Mini Talent Show, biegi masowe, Odkryj Beskid Wyspowy	2009 – 2022	<ul style="list-style-type: none"> • PU.5 AKTYWNA INTEGRACJA • PU.6 MSZANA DOLNA JAKO STOLICA ZAGÓRZAN • PU.7 KULTURA CZASU WOLNEGO • PU.9 CZAS WOLNY CZASEM INTEGRACJI • PU.16 ATRAKCYJNA OFERTA TURYSTYCZNA
Organizowanie na bieżąco przez MOPS kursów i szkoleń dla osób w trudnej sytuacji życiowej	2010 – 2022	<ul style="list-style-type: none"> • PU.1 REWITALIZACYJNY PAKIET SPOŁECZNY
Przebudowa oraz dokończenie budowy drugiego skrzydła budynku „Sokoła” (zadanie w trakcie), przebudowa Biblioteki Miejskiej w Centrum Wiedzy, Kultury oraz Życia Społecznego	2009 – 2012	<ul style="list-style-type: none"> • PU.5 AKTYWNA INTEGRACJA • PU.6 MSZANA DOLNA JAKO STOLICA ZAGÓRZAN • PU.7 KULTURA CZASU WOLNEGO • PU.9 CZAS WOLNY CZASEM INTEGRACJI
Modernizacja stadionu sportowego wraz z dokończeniem budowy budynku socjalno-sportowego (zadanie w trakcie realizacji - budynek socjalno-sportowy w stanie surowym)	2011 – 2012	<ul style="list-style-type: none"> • PU.5 AKTYWNA INTEGRACJA
CEL 2: BEZPIECZNE ŚRODOWISKO ŻYCIA I FUNKCJONALNA PRZESTRZEŃ PUBLICZNA		
Poprawa bezpieczeństwa publicznego poprzez zakup fotoradaru i montaż instalacji monitoringu wizyjnego w mieście	2010	<ul style="list-style-type: none"> • PU.8 PRZYJAZNA I INKLUZYWNA PRZESTRZEŃ MIEJSKA
Rewitalizacja centrum miasta Mszana Dolna wraz z przywróceniem funkcji Rynku - wymiana płyty rynku, trójkąt lawendy, kilka drzew	2009 – 2011	<ul style="list-style-type: none"> • PU.8 PRZYJAZNA I INKLUZYWNA PRZESTRZEŃ MIEJSKA
Modernizacja budynku Zespołu Szkół Miejskich Nr 1 - wymiana stolarki okiennej i termomodernizacja	2009 – 2010	<ul style="list-style-type: none"> • PU.10 DOSTĘPNE I ESTETYCZNE BUDYNKI PUBLICZNE

Budowa i remonty dróg wraz z chodnikami i oświetleniem (realizowane na bieżąco) w tym kompleksowe prace dotyczące ulicy Krakowskiej	2010 – 2015	• PU.11 BEZPIECZNI W RUCHU DROGOWYM
Budowa alternatywnego ujęcia wody i sieci wodociągowej na terenie miasta Mszana Dolna – 3 studnie/ujęcia nad rzeką, a następnie Stacja Uzdatniania Wody Raba i Stacja Uzdatniania Wody Mszanka	2015 – 2016	• PU.13 ZIELONA MSZANA DOLNA
Budowa sieci kanalizacji sanitarnej na terenie miasta Mszana Dolna wykonana została kanalizacja wzdłuż ulicy Słoneczna (2 km)	2015 – 2020	• PU.13 ZIELONA MSZANA DOLNA
Termomodernizacja budynku mieszkalnego Spółdzielni Mieszkaniowej „Młodzieżowa”	2009 – 2010	• PU.13 ZIELONA MSZANA DOLNA
Instalacja solarów, modernizacja instalacji c.o. i c.w.u., założenie termoszczelnych wejść do klatek schodowych budynku mieszkalnego Spółdzielni Mieszkaniowej „Oświata”	2009	• PU.13 ZIELONA MSZANA DOLNA
Modernizacja dawnych i obecnych mieszkalnych budynków komunalnych	2010 – 2015	• PU.1 REWITALIZACYJNY PAKIET SPOŁECZNY
Montaż baterii słonecznych na budynkach gminnych (Szkoła nr 1) oraz mieszkalnych	2014 – 2016	• PU.13 ZIELONA MSZANA DOLNA
Opracowanie koncepcji kładki dla pieszych na rzece Mszance	2012	• PP.2 KŁADKI ŁĄCZĄCE MIASTO (PIESZO-ROWEROWE)
Budowa ogólnodostępnych placów zabaw i boisk sportowych – plac zabaw w parku	2014 – 2015	• PP.4 REWITALIZACJA PARKU W ZAKRESIE PRZYJAZNEGO MIEJSCA
Modernizacja drogi wojewódzkiej przebiegającej przez teren miasta Mszana Dolna – modernizacja części ulicy Krakowskiej, nowe rondo na Orkana	2016 – 2017	• PU.11 BEZPIECZNI W RUCHU DROGOWYM
Modernizacja dróg powiatowych przebiegających przez teren miasta Mszana Dolna	2015 – 2016	• PU.11 BEZPIECZNI W RUCHU DROGOWYM
Budowa chodników – Orkana, Zarabie	2007 – 2022	• PU.11 BEZPIECZNI W RUCHU DROGOWYM
CEL 3: KONKURENCYJNA I WRAŻLIWA SPOŁECZNIE GOSPODARKA		
Działania gospodarcze o charakterze informacyjno-promocyjnym świadczone na bieżąco w Urzędzie Miasta oraz Urzędzie Pracy	2010 – 2022	• PU.17 REWITALIZACYJNY PAKIET DLA RYNKU PRACY
Wyznaczenie terenów w Planie Zagospodarowania Przestrzennego pod działalność przemysłową (zmiana planu w kontekście ułatwień dla przedsiębiorców, tzn. zmiany części opisowej, dotyczące m.in. wielkości kubatury budynków gospodarczych i procentu zieleni)	2015 – 2020	• PU.15 PRZEDSIĘBIORCZY MIESZKAŃCY

9. SYSTEM ZARZĄDZANIA I WDRAŻANIA PROGRAMU

Zarządzanie realizacją Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Mszana Dolna na lata 2020-2027 stanowi zadanie Burmistrz Miasta Mszana Dolna. Instytucjonalną strukturę systemu zarządzania i wdrażania GPR tworzą odpowiednie komórki Urzędu Miejskiego w Mszanie Dolnej oraz gminne jednostki organizacyjne, w tym:

- Referat Inwestycji,
- Miejski Ośrodek Kultury,
- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej,
- Szkoły, dla których organem prowadzącym jest Miasto Mszana Dolna.

Ponadto, w celu zapewnienia stałego nadzoru nad wdrażaniem przedsięwzięć i prowadzeniem działań rewitalizacyjnych, zaangażowani będą:

- 1) Koordynator Rewitalizacji - powołany, po zatwierdzeniu GPR,
- 2) Zespół zadaniowy ds. rewitalizacji - powołany, po zatwierdzeniu GPR,
- 3) Komitet Rewitalizacji - powołany zgodnie z Ustawą o rewitalizacji.

ZAKRES ZADAŃ I ODPOWIEDZIALNOŚCI

KOORDYNATOR REWITALIZACJI

W związku z tym, że zaplanowane przedsięwzięcia pozostają w kompetencjach różnych podmiotów, do zadań Koordynatora należeć będzie ścisła koordynacja oraz inicjowanie współpracy między stronami odpowiedzialnymi za wdrażanie Programu. Koordynator odpowiadać będzie za bieżącą i operacyjną realizację zapisów GPR, w tym za inicjowanie oraz określenie we współpracy z Burmistrz i poszczególnymi komórkami, zadań przypisanych do danego przedsięwzięcia rewitalizacyjnego.

Do zadań Koordynatora należeć będzie bieżące zarządzanie realizacją GPR, a w szczególności:

- 1) inicjowanie i koordynacja działań zmierzających do zrealizowania przedsięwzięć podstawowych zaplanowanych w Gminnym Programie Rewitalizacji zgodnie z **harmonogramem realizacji** Programu oraz ramami finansowymi,
- 2) nadzór/monitoring działań, za które odpowiadają poszczególne jednostki, w tym:
 - tworzenie rocznych planów operacyjnych realizacji działań zapisanych w GPR, wraz z określeniem zadań i kluczowych realizatorów,
 - koordynacja współpracy między jednostkami organizacyjnymi gminy czy organizacjami pozarządowymi,
 - pozyskiwanie partnerów do realizacji przedsięwzięć zaplanowanych w GPR,
 - działania na rzecz zwiększenia włączenia organizacji społecznych we wdrożenie GPR,
- 3) rekomendowanie zmian w zakresie procedur związanych z realizowanymi zadaniami przez poszczególne komórki/ jednostki organizacyjne, niezbędnymi dla sprawnej realizacji działań rewitalizacyjnych oraz ich wdrożenie,
- 4) monitoring oraz przygotowywanie zmian w GPR, w tym rekomendowanych przez Zespół zadaniowy ds. rewitalizacji i /lub Komitet ds. rewitalizacji.
- 5) przygotowywanie sprawozdań z realizacji GPR, przedkładanych Burmistrz Miasta i Komitetowi Rewitalizacji).

Pracę Koordynatora Rewitalizacji nadzoruje bezpośrednio Burmistrz Miasta lub wyznaczona przez niego osoba.

ZESPÓŁ ZADANIOWY DS. REWITALIZACJI

Będzie wsparciem merytorycznym dla Koordynatora Rewitalizacji. Do jego zadań należą w szczególności:

- 1) dbałość o osiągnięcie założonych w GPR celów,
- 2) ewaluacja wdrażania GPR,
- 3) podejmowanie decyzji strategicznych dla realizacji zapisów GPR,
- 4) rekomendowanie zmian w zakresie procedur związanych z realizowanymi zadaniami przez poszczególne komórki/ jednostki organizacyjne, niezbędnymi dla sprawnej realizacji działań rewitalizacyjnych,
- 5) podejmowanie współpracy poprzez oddelegowane komórki/jednostki organizacyjne, z instytucjami których wsparcie, może przyczynić się do zwiększenia efektywności realizacji działań rewitalizacyjnych.

W skład Zespołu zadaniowego ds. rewitalizacji wejdą: Burmistrz Miasta Mszana Dolna oraz przedstawiciele najważniejszych komórek/jednostek organizacyjnych, w tym Koordynator ds. Rewitalizacji. **Zespół zadaniowy ds. rewitalizacji odpowiada za nadzór merytoryczny nad realizacją zapisów GPR** i podejmowanie kluczowych decyzji dotyczących procesu rewitalizacji. W sprawach dotyczących interpretacji zgodności realizowanych działań z założeniami GPR będzie zasięgał opinii Komitetu Rewitalizacji.

Zespół zadaniowy ds. rewitalizacji spotykać się będzie minimum raz na kwartał.

KOMITET REWITALIZACJI

Funkcję opiniotwórczo-doradczą wobec Burmistrz Miasta Mszana Dolna, w zakresie prowadzenia działań rewitalizacyjnych pełni **Komitet Rewitalizacji**. Zadaniem Komitetu jest wypracowanie opinii i stanowisk, które mają pomóc Burmistrz Miasta w prawidłowym ukształtowaniu jego przebiegu. Forum Komitetu stanowi również pole do dyskusji na temat planowanych rozwiązań, sposobu ich realizacji oraz ewaluacji Gminnego Programu Rewitalizacji. Komitet stanowi ponadto łącznik między organami gminy a pozostałymi interesariuszami rewitalizacji, stanowiąc jeden ze środków zapewnienia partycypacyjnego charakteru rewitalizacji. Komitet Rewitalizacji spotykać się będzie minimum raz na 6 miesięcy.

KOSZTY ZARZĄDZANIA GMINNYM PROGRAMEM REWITALIZACJI

Jako kluczowe dodatkowe koszty związane z zarządzaniem procesem rewitalizacji w Mieście Mszana Dolna, do 2027 roku, uwzględnia się:

Koordynator rewitalizacji: zaangażowanie średnio na poziomie 1/5 etatu (lata 2020-2027)	
Koszt (7 lat x 12 miesięcy):	58 800 zł
Spotkania Komitetu Rewitalizacji: 2 spotkania rocznie (lata 2020-2027)	
Koszt (7 lat x 2 spotkania)	2 800 zł
ŁĄCZNIE (2020-2027)	61 600 zł

Warto jednak zauważyć iż część realizowanych działań, związanych będzie z realizacją zadań własnych Miasta.

10. SYSTEM MONITOROWANIA, OCENY I AKTUALIZACJI PROGRAMU

10.1 SYSTEM MONITOROWANIA GPR

Monitorowanie GPR polegać będzie na systematycznych i ciągłym zbieraniu i analizowaniu zestawu wskaźników, które pozwalają określić stopień realizacji programu. Celem monitorowania jest bieżące weryfikowanie czy Program realizowany jest zgodnie z planem. Weryfikacja danych pozyskanych w ramach czynności monitorowania pozwala na zidentyfikowanie trudności lub nieprawidłowości we wdrażaniu Programu oraz – w razie konieczności – korygowanie podejmowanych działań.

Przyczyną nieprawidłowego wdrażania mogą być zmieniające się uwarunkowania wewnętrzne (w mieście), jak i zewnętrzne (np. zmiana polityki regionalnej czy krajowej). Stały monitoring pozwala zatem zidentyfikować pojawiające się problemy, zdiagnozować przyczyny ich powstania oraz określić sposoby rozwiązania i przeciwdziałania im. Sensowne zaplanowanie działań i określenie osób/zespołów/instytucji/organizacji odpowiedzialnych za prowadzenie monitoringu, pozwala na optymalne zarządzanie programem.

System monitorowania GPR musi umożliwiać dokonywanie obiektywnych pomiarów wskaźników, w przyjętych na wstępie odstępach czasu, dzięki czemu możliwa będzie ocena efektywności realizowanych przedsięwzięć (ewaluacja) w określonych terminach. Monitorowanie GPR będzie prowadzone w zakresie rzeczowym i finansowym, bazując na dostarczanych z odpowiednich jednostek danych:

- zakres rzeczowy – zbieranie i analiza danych pozwalających ocenić stan wdrażania GPR w danym okresie i poziom realizacji wskaźników;
- zakres finansowy – gromadzenie i analiza danych finansowych z realizacji przedsięwzięć, pozwalających ocenić stan zaangażowania finansowego we wdrażaniu Programu.

Monitoring wdrażania GPR powinien być ponadto prowadzony na dwóch poziomach:

- strategicznym – związanym z realizacją całego Programu oraz
- operacyjnym – pokazującym stan realizacji poszczególnych przedsięwzięć/projektów.

Okresowe sprawozdania z realizacji GPR będą stanowić podstawę do kontynuacji zaplanowanych działań, lub wskażą na konieczność korekt.

10.2 INSTYTUCJE/OSOBY ODPOWIEDZIALNE ZA PROWADZENIE MONITORINGU

Gminny Program Rewitalizacji wdrażany będzie w latach 2020-2027 w różnych lokalizacjach na terenie miasta Mszana Dolna. Przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji, stanowią wyzwanie dla całej gminy - władz samorządowych, jednostek gminnych, partnerów prywatnych i społecznych (organizacje pozarządowe) oraz mieszkańców. Wszystkich wymienionych można nazwać interesariuszami procesu wdrażania GPR.

Instytucjonalnie za proces monitoringu, ale też wdrażania, oceny i aktualizacji GPR odpowiedzialni są:

- Rada Miejska,
- Burmistrz Miasta,
- Komitet Rewitalizacji,
- Zespół zadaniowy ds. rewitalizacji (opisany szerzej w rozdziale 9),

- Koordynator Rewitalizacji – (opisany szerzej w rozdziale 9),
- Jednostki gminne, będące realizatorami niektórych przedsięwzięć,
- Inni wykonawcy i partnerzy (biznesowi, społeczni) będący realizatorami przedsięwzięć.

Monitoring wdrażania Programu realizowany będzie w ramach struktury Urzędu Miejskiego w Mszanie Dolnej. Poszczególne osoby i zespoły oraz jednostki gminne prowadzić będą bieżący monitoring własnych przedsięwzięć. Monitoring swoich przedsięwzięć prowadzić będą również biznesowi i społeczni wykonawcy i partnerzy. Będą oni zobligowani, zgodnie z prowadzonym przez miasto systemem monitoringu, do przekazywania danych, koniecznych do monitorowania. Za całość procesu monitorowania GPR, odpowiedzialny będzie Koordynator rewitalizacji przy wsparciu Komitetu Rewitalizacji.

10.3 REALIZACJA MONITORINGU

Aby maksymalnie uprościć proces monitoringu i ograniczyć koszty gromadzenia danych, powinien być on oparty na wskaźnikach określonych w GPR i polegać na śledzeniu i analizie osiągnięcia wskaźników produktu i rezultatu określonych w niniejszym rozdziale.

Monitoring finansowy powinien polegać na gromadzeniu i analizie informacji o pozyskaniu i wykorzystaniu, w odpowiednich okresach, środków finansowych (zewnętrznych, gminnych i prywatnych) na realizację poszczególnych przedsięwzięć i całego programu. W razie niemożności pozyskania finansowania z zaplanowanego w GPR źródła, należy wprowadzać korekty, pozwalające na realizację projektu np. przy wykorzystaniu innych źródeł finansowania. **Monitorowanie na poziomie strategicznym** będzie obejmowało przede wszystkim pomiar wskaźników.

Proces monitoringu powinien być realizowany w sposób ciągły. Komitet Rewitalizacji, zgodnie z przyjętym Regulaminem, będzie spotykał się nie rzadziej niż raz na pół roku. Zatem sprawozdania ze stanu wdrażania GPR powinny być sporządzane w takich cyklach. Komitet Rewitalizacji, który tworzy „pomost” tj. forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy, na podstawie półrocznego sprawozdania może formułować opinie i zalecenia co do stanu wdrażania programu. Przed końcem roku, Komitet Rewitalizacji, w porozumieniu z Koordynatorem rewitalizacji, formułuje zalecenia i opinie dotyczące wdrażania GPR w kolejnym roku, które należy uwzględnić w opracowywanym corocznie planie operacyjnym. Istotne jest, aby sprawozdanie z wdrażania GPR, spotkanie Komitetu i wnioski po nim, pojawiły się przed zamknięciem budżetu gminy na kolejny rok, a to z uwagi na możliwość wystąpienia konieczności przesunięcia środków gminnych.

Aby skutecznie monitorować Program, należy szukać odpowiedzi na następujące pytania (zarówno przy realizacji poszczególnych przedsięwzięć, jak i później – sumarycznie – dla całego GPR):

- Czy podejmowane działania prowadzą do uzyskania zaplanowanego rezultatu i produktu?
- Czy działanie wymaga przeformułowania?
- Czy osiągnięte rezultaty prowadzą do osiągnięcia celów?
- Czy środki finansowe są uruchamiane zgodnie z harmonogramem?
- Czy interesariusze zachowują się zgodnie z oczekiwaniami?

Podstawą systemu monitoringu i oceny realizacji programu będzie ciągły dialog pomiędzy interesariuszami procesu rewitalizacji. Dodatkowo ważnym narzędziem będzie coroczna analiza statystyki dla Gminy dotyczącej kluczowych aspektów społecznych (bezrobocie, pomoc społeczna, liczba organizacji pozarządowych), która ma na celu obserwowanie zjawisk społecznych w Gminie i rozstrzyganie, czy nie dochodzi do zwiększania i przemieszczania problemów. Dane te, powinny być prezentowane min. raz do roku Komitetowi Rewitalizacji.

Aby umożliwić śledzenie wdrażania Programu różnym interesariuszom, raporty monitoringowe powinny być umieszczane na stronie gminnej, w zakładce „Rewitalizacja”.

10.4 WSKAŹNIKI REALIZACJI GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

CEL 1: AKTYWNE I ZAANGAŻOWANE SPOŁECZEŃSTWO O WYSOKIM KAPITALE SPOŁECZNYM		
WSKAŹNIKI REZULTATU		
LP.	OPIS WSKAŹNIKA	POMIAR
WR.1.1	Liczba ofert aktywizacyjnych, mających na celu zwiększenie włączenia społecznego osób znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji, korzystających ze wsparcia Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej	<ul style="list-style-type: none"> • Rok bazowy: 2020 • Miernik: liczba ofert • Źródło danych: Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej
WR.1.2	Liczba ofert kulturalnych, skierowanych do różnych grup wiekowych (warsztaty, zajęcia, wydarzenia)	<ul style="list-style-type: none"> • Rok bazowy: 2020 • Miernik: liczba ofert • Źródło danych: UM Mszana Dolna, MOK/CKiTGZ
WR.1.3	Wzrost wydatków miasta na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (z wyłączeniem wydatków majątkowych inwestycyjnych) na 1 mieszkańca	<ul style="list-style-type: none"> • Rok bazowy: 2020 • Miernik: zł • Źródło danych: UM Mszana Dolna – budżet
WSKAŹNIKI PRODUKTU		
LP.	OPIS WSKAŹNIKA	POMIAR
WP.1.1	Długość wyznaczonych/wybudowanych ścieżek rowerowych	<ul style="list-style-type: none"> • Rok bazowy: 2020 • Miernik: metr • Źródło danych: UM Mszana Dolna
WP.1.2	Liczba pomieszczeń oddanych do użytkowania na potrzeby prowadzenia zajęć kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych dla mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> • Rok bazowy: 2020 • Miernik: sztuka • Źródło danych: UM Mszana Dolna
CEL 2: BEZPIECZNE ŚRODOWISKO ŻYCIA I FUNKCJONALNA PRZESTRZEŃ PUBLICZNA		
WSKAŹNIKI REZULTATU		
LP.	OPIS WSKAŹNIKA	POMIAR
WR.2.1	Wyższa świadomość mieszkańców odnośnie konieczności wdrażania zachowań proekologicznych, zwłaszcza związanych ze sposobem ogrzewania gospodarstwa domowego	<ul style="list-style-type: none"> • Rok bazowy: 2020 • Miernik: liczba wymienionych źródeł ciepła/liczba zamontowanych instalacji OZE • Źródło danych: UM Mszana Dolna
WSKAŹNIKI PRODUKTU		
LP.	OPIS WSKAŹNIKA	POMIAR

WP.2.1	Liczba wybudowanych kładek pieszo-rowerowych na rzece Mszance	<ul style="list-style-type: none"> • Rok bazowy: 2020 • Miernik: sztuka • Źródło danych: UM Mszana Dolna
WP.2.2	Liczba nowych miejsc spędzania czasu wolnego oraz integracji mieszkańców	<ul style="list-style-type: none"> • Rok bazowy: 2020 • Miernik: miejsce (sztuka) • Źródło danych: UM Mszana Dolna, protokoły odbioru, zdjęcia
WP.2.3	Liczba przedsięwzięć mających na celu wzrost świadomości mieszkańców w zakresie zachowań proekologicznych	<ul style="list-style-type: none"> • Rok bazowy: 2020 • Miernik: liczba zajęć/spotkań/warsztatów • Źródło danych: UM Mszana Dolna
CEL 3: KONKURENCYJNA I WRAŻLIWA SPOŁECZNIE GOSPODARKA		
WSKAŹNIKI REZULTATU		
LP.	OPIS WSKAŹNIKA	POMIAR
WR.3.1	Liczba osób aktywnie poszukujących pracy lub wsparcia w założeniu/prowadzeniu działalności gospodarczej	<ul style="list-style-type: none"> • Rok bazowy: 2020 • Miernik: osoba (sztuka) • Źródło danych: PUP Limanowa

10.5 OCENA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

Monitoring jest kluczowym źródłem informacji potrzebnych do dokonania ewaluacji (oceny) realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji. Zgodnie z zapisami art. 22 Ustawy o rewitalizacji, Gminny Program Rewitalizacji podlega ocenie aktualności i stopnia realizacji, dokonywanej przez Burmistrza co najmniej raz na 3 lata, zgodnie z systemem monitorowania i oceny określonym w tym programie. Ocena sporządzona przez Burmistrza podlegać będzie zaopiniowaniu przez Komitet Rewitalizacji oraz ogłoszeniu na stronie podmiotowej gminy w Biuletynie Informacji Publicznej. W przypadku stwierdzenia, że GPR wymaga zmiany, Burmistrz wystąpi do Rady Miejskiej z wnioskiem o jego zmianę. Do wniosku dołącza opinię Komitetu Rewitalizacji.

Pierwsza ewaluacja – ocena realizacji przyjętych wskaźników – zostanie opracowana do 3 lat po zatwierdzeniu GPR i odnosić się będzie do wartości bazowej wskaźników, które zostaną określone w pierwszym roku realizacji GPR.

Ponadto ewaluacja powinna zostać przeprowadzona na zakończenie realizacji programu. Wówczas możliwe będzie porównanie wielkości wskaźników na wejściu, z aktualnymi na koniec realizacji Programu. Taka ocena, wzmocniona o ewentualne wyniki badania społecznego oraz zgodna z kryteriami ewaluacji, pozwoli na wykazanie efektów, które zostały osiągnięte poprzez interwencję.

11. PARTNERSTWO I PARTYCYPACJA NA RZECZ PLANOWANIA I REALIZACJI GPR

Ustawa o rewitalizacji z 9 października 2015 roku zmieniła sposób myślenia o procesie rewitalizacji. Odnowa miejscowości, ukierunkowana na estetyzację, jak postrzegano rewitalizację w myśl poprzednich regulacji prawnych, zwróciła się ku społeczeństwu – szczególnie interesariuszom obszaru rewitalizacji – dając im możliwość współdecydowania o tym w jakiej Gminie chcą żyć.

Partycypacja społeczna jest bardzo ważnym elementem działań rewitalizacyjnych: „obejmuje przygotowanie, prowadzenie i ocenę rewitalizacji w sposób zapewniający aktywny udział

*interesariuszy, w tym przez uczestnictwo w konsultacjach społecznych oraz w pracach Komitetu Rewitalizacji*¹².

Interesariusze procesu rewitalizacji są na tyle ważną grupą, że ustawodawca postanowił wyszczególnić szereg działań, które należy podjąć, aby umożliwić im aktywny udział w procesie tworzenia i realizacji GPR, są to:

- *„poznanie potrzeb i oczekiwań interesariuszy oraz dążenie do spójności planowanych działań z tymi potrzebami i oczekiwaniami.*
- *prowadzenie, skierowanych do interesariuszy, działań edukacyjnych o procesie rewitalizacji, w tym o istocie, cechach, zasadach prowadzenia rewitalizacji, wynikających z ustawy oraz o przebiegu tego procesu,*
- *inicjowanie, umożliwianie i wspieranie działań służących rozwijaniu dialogu między interesariuszami oraz ich integracji wokół rewitalizacji,*
- *zapewnienie udziału interesariuszy w przygotowaniu dokumentów dotyczących rewitalizacji, w szczególności gminnego programu rewitalizacji,*
- *wspieraniu inicjatyw zmierzających do zwiększenia udziału interesariuszy w przygotowaniu i realizacji gminnego programu rewitalizacji,*
- *zapewnienie w czasie przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy*¹³.

Odpowiedzialność za prowadzenie konsultacji (uspołeczniania procesu) ponosi Burmistrz Miasta Mszana Dolna. Zgodnie z założeniami ustawowymi w procesie zadbano o to, aby interesariusze mieli pełny dostęp do informacji o prowadzonych konsultacjach i możliwość wypowiedzi oraz zgłoszenia własnych wniosków/sugestii dotyczących prowadzonego procesu.

11.1 PARTYCYPACJA W PRACACH NAD GPR

I ETAP – WYZNACZENIE OBSZARU ZDEGRADOWANEGO I REWITALIZACJI

Poniżej opisano formy włączania społeczności lokalnej w I etap prac nad GPR tj. wyznaczenia obszaru zdegradowanego i rewitalizacji.

1. **Warsztaty diagnostyczne i konsultacyjne** – dwa otwarte spotkania z interesariuszami procesu rewitalizacji, w tym z mieszkańcami, przedstawicielami sektora społecznego oraz gospodarczego. Celem warsztatów było zaprezentowanie idei rewitalizacji, poinformowanie mieszkańców o rozpoczętym procesie prac nad Programem Rewitalizacji oraz zaprezentowanie i poznanie opinii mieszkańców i innych interesariuszy procesu na temat wyników analiz przestrzennych przygotowanych przez ekspertów. Podczas warsztatów, uczestnicy pracowali w grupach, posługując się mapami z wstępnie wyznaczonymi obszarami zdegradowanymi i rewitalizacji. Uczestnicy identyfikowali problemy i obszary kryzysowe, występujące na poszczególnych terenach miasta. Zastosowaną formą pracy warsztatowej była dyskusja, a także praca w grupach z mapami, podczas której mieszkańcy wskazywali miejsca o szczególnym dla nich znaczeniu: sprzyjające spotkaniom/integracji społecznej oraz obszary problemowe wymagające zmiany (wraz z dodatkowym opisem).

¹² Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, Dz. U. 2015 poz. 1777.

¹³ Ibidem.

- 2. Badania społeczne** prowadzone drogą tradycyjną (ankiety papierowe) oraz elektroniczną (formularz do wypełnienia on-line). Celem badania było poznanie problemów, potrzeb i preferencji mieszkańców w zakresie rozwoju ich miasta, a także ustalenie priorytetowych przedsięwzięć, których realizacja wpłynęłaby na podniesienie jakości ich życia. Przyjęto założenie, że o ile wyciąganie wniosków z diagnozy i prognozowanie zmian jest po części zadaniem eksperckim, o tyle diagnozowanie stanu obecnego, a już szczególnie artykułowanie potrzeb, jest przede wszystkim zadaniem mieszkańców. Przyjęcie takiej perspektywy pozwoliło na zbudowanie dokumentu uwzględniającego problemy i oczekiwania lokalnej społeczności.

W badaniu udział wzięły 242 osoby. W badaniu mogły brać udział osoby, które ukończyły 15 r. ż. Największą grupę respondentów stanowiły osoby, które mieszkają i pracują w mieście. Drugą największą grupą były osoby mieszkające w Mszanie Dolnej, lecz pracujące poza nią.

W celu rozpowszechnienia ankiety, umieszczono ją w zakładce „Rewitalizacja”, umieszczonej na stronie <https://mszana-dolna.eu>. Istniała również możliwość wypełnienia formularza papierowego i pozostawienia go w Urzędzie. Ankiety rozdyskrebowano również w jednostkach gminnych.

- 3. Konsultacje społeczne** projektu *Uchwały Rady Miejskiej w Mszanie Dolnej w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Miasta Mszana Dolna* oraz projektu *Uchwały Rady Miejskiej w Mszanie Dolnej w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji dla Miasta Mszana Dolna*.

Informacje o konsultacjach umieszczane były każdorazowo, w terminie nie krótszym niż siedem dni, przed datą ich rozpoczęcia, na stronie internetowej miasta, w stworzonej specjalnie w tym celu zakładce „Rewitalizacja” (znajdującej się pod adresem <https://mszana-dolna.eu/rewitalizacja>). Uwagi do projektów uchwał można było składać poprzez pobranie formularza oraz pozostawienie go w Urzędzie.

W ramach konsultacji, przeprowadzono cztery spotkania z interesariuszami rewitalizacji:

- 27 sierpnia 2019 r., w godz. 12:00-13:30 odbył się warsztat konsultacyjny w sprawie projektu *Uchwały Rady Miejskiej w Mszanie Dolnej w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji dla Miasta Mszana Dolna*;
- 27 sierpnia 2019 r., w godz. 13:30-15:30 odbył się warsztat konsultacyjny w sprawie projektu *Uchwały Rady Miejskiej w Mszanie Dolnej w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Miasta Mszana Dolna*;
- 29 sierpnia 2019 r. w godz. 15:00-15:30 odbyła się debata społeczna w sprawie projektu *Uchwały Rady Miejskiej w Mszanie Dolnej w sprawie określenia zasad wyznaczania składu oraz zasad działania Komitetu Rewitalizacji dla Miasta Mszana Dolna*;
- 29 sierpnia 2019 r. w godz. 15:30-16:30 odbyła się debata społeczna w sprawie projektu *Uchwały Rady Miejskiej w Mszanie Dolnej w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji na terenie Miasta Mszana Dolna*.

Na spotkaniach oprócz prac nad projektami uchwał, mieszkańcy pracowali w podgrupach metodą warsztatową i określili kluczowe problemy i potencjały, jakie w ich ocenie można zdiagnozować na podobszarach rewitalizacji. Najważniejsze wnioski płynące z przeprowadzonych w gminie spotkań zostały zaprezentowane w raportach z warsztatów oraz wykorzystane w pogłębionej analizie podobszarów rewitalizacji oraz identyfikacji kluczowych wyzwań dla obszaru rewitalizacji.

Konsultacje podsumowane zostały w raporcie, w którym zebrano wszystkie zgłaszane przez mieszkańców uwagi. Raport umieszczony został na stronie internetowej Miasta (<https://mszana-dolna.eu>) oraz na BIP.

II ETAP – OPRACOWANIE GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI

Poniżej opisano formy włączania społeczności lokalnej w II etap prac nad GPR tj. opracowaniu Gminnego Programu Rewitalizacji.

1. Spotkania konsultacyjne (wydobywcze) – dwa otwarte spotkania poświęcone kluczowym wyzwaniom obszaru rewitalizacji i propozycjom rozwiązań zidentyfikowanych problemów. Wśród form i metod warsztatowych, dobierano takie, które mogły najefektywniej przyczynić się do zidentyfikowania rozwiązań problemów w przestrzeni obszarów rewitalizacji: używano map, matryc problemów i potencjałów poszczególnych podobszarów, mieszkańcy pracowali w grupach, w kontekście potrzeb/problemów poszczególnych grup społecznych czy potencjałów (praca nad fizykami projektów). Spotkania odbyły się 13 i 26 listopada 2019 r.

2. Badania społeczne prowadzone drogą tradycyjną (ankiety papierowe) oraz elektroniczną (formularz do wypełnienia on-line). Badania te miały na celu pogłębienie diagnozy w zakresie problemów występujących na terenie miasta oraz – przede wszystkim – identyfikację i hierarchizację propozycji przedsięwzięć (zadań) rewitalizacyjnych.

W badaniu udział wzięło 171 osób. W badaniu mogły brać udział osoby, które ukończyły 15 r. ż. W celu rozpowszechnienia ankiety, umieszczono ją w zakładce „Rewitalizacja”, umieszczonej na stronie <https://mszana-dolna.eu>. Istniała również możliwość wypełnienia formularza papierowego i pozostawienia go w Urzędzie. Ankietę rozdystrybuowano również jednostkach gminnych.

Najważniejsze wnioski płynące z przeprowadzonych spotkań i badań zostały zaprezentowane w raportach oraz wykorzystane w:

- pogłębionej analizie podobszarów rewitalizacji,
- identyfikacji kluczowych wyzwań dla obszaru rewitalizacji,
- identyfikacji i określeniu przedsięwzięć mających stanowić odpowiedź na zidentyfikowane problemy.

3. Spotkania Komitetu Rewitalizacji odbyły się 6 grudnia 2019 r. oraz 4 marca i 22 maja 2020 r. Podczas spotkań ostatecznie zdefiniowano cele, przedsięwzięcia rewitalizacyjne, wskaźniki (jako miary sukcesu programu), sposób monitorowania postępów w realizacji GPR oraz włączania interesariuszy w proces realizacji programu,

a także opracowano założenia dotyczące procesu konsultacji społecznych projektu Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Mszana Dolna na lata 2020-2027.

4. Konsultacje społeczne projektu *Uchwały Rady Miejskiej w Mszanie Dolnej w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Mszana Dolna na lata 2020-2027*, odbyły się w dniach 6 czerwca - 6 lipca 2020 r.

Informacja o konsultacjach upubliczniona została w terminie nie krótszym niż siedem dni przed dniem ich przeprowadzenia.

Formy konsultacji objęły:

- zbieranie pisemnych i elektronicznych uwag mieszkańców (poprzez specjalny formularz zgłoszeniowy),
- przeprowadzenie ankiety skierowanej do mieszkańców Miasta Mszana Dolna,
- spotkanie konsultacyjne, które z uwagi na sytuację epidemiologiczną zorganizowane zostało w formie wideokonferencji, 17 czerwca 2020 r.

11.2 PARTYCYPACJA WE WDRAŻANIU GPR

Partycypacja ma również kluczowe znaczenie na dalszych etapach prowadzenia prac nad GPR, takich jak monitorowanie, wdrażanie i ocena procesu. Głos interesariuszy rewitalizacji reprezentowany jest przez powołany w mieście Komitet Rewitalizacji. Komitet jest organem stanowiącym „forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji oraz pełni funkcję opiniodawczo/ doradczą wójta”¹⁴.

Na pierwszym posiedzeniu, członkowie Komitetu wybierają spośród swojego składu, tak zwane Prezydium Komitetu, w skład którego wchodzi Przewodniczący Komitetu i dwóch Zastępców Przewodniczącego Komitetu. Wybór Prezydium Komitetu następuje w głosowaniu jawnym zwykłą większością głosów spośród powołanych członków Komitetu, przy wymaganej obecności przynajmniej połowy członków Komitetu.

Komitet jest jednym z organów odpowiedzialnych za monitorowanie procesu wdrażania i realizacji GPR.

Podstawą systemu monitorowania jest ciągły dialog pomiędzy interesariuszami procesu rewitalizacji. Ma on kluczowe znaczenie dla doskonalenia projektu w trakcie jego realizacji, to też kolejne etapy partycypacji, tym razem służącej śledzeniu postępów (lub zauważeniu ich braku) w procesie działań na rzecz przyjętych celów.

Komitet współpracuje również z Zespołem zadaniowym ds. rewitalizacji, który składać się będzie z Burmistrza Miasta Mszana Dolna oraz przedstawicieli najważniejszych komórek/jednostek organizacyjnych, w tym Koordynatora Rewitalizacji, mających na celu wdrażanie operacyjne założeń GPR.

Komitet Rewitalizacji tworzy „pomost” – forum współpracy i dialogu interesariuszy z organami gminy, na podstawie półrocznego sprawozdania może formułować opinie i zalecenia co do stanu wdrażania programu. Przed końcem roku, Komitet Rewitalizacji w porozumieniu z zespołem zadaniowym i koordynatorem ds. rewitalizacji, formułuje zalecenia i opinie dotyczące wdrażania GPR w kolejnym roku.

¹⁴ Ustawa z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji, Dz. U. 2015 poz. 1777.

Partnerstwo w procesie monitorowania odbywać się będzie między innymi poprzez ewaluację projektów, której dokonywać będą również biznesowi i społeczni wykonawcy i partnerzy. Będą oni zobligowani, zgodnie z prowadzonym przez Gminę systemem monitoringu, do przekazywania we wskazanych okresach, koniecznych do analiz danych, które będą podstawą do przygotowywanych sprawozdań okresowych. Za całość procesu monitorowania GPR, odpowiedzialny będzie koordynator rewitalizacji przy wsparciu Komitetu Rewitalizacji.

Reasumując należy podkreślić, że **partycypacja społeczna jest wpisana w proces rewitalizacji jako fundament działań na każdym etapie tego procesu** (diagnozowanie, programowanie, wdrażanie, monitorowanie). Osadza się to na rozumieniu potrzeby skonsolidowania wysiłków różnych podmiotów na rzecz obszaru rewitalizacji i jest ważnym warunkiem sukcesu. Dlatego w zaprezentowanym podejściu partycypacja ukierunkowana jest na możliwie dojrzałe jej formy, a więc nieograniczające się jedynie do informacji czy konsultacji działań władz lokalnych, ale dążące do zaawansowanych metod partycypacji, takich jak współdecydowanie czy kontrola obywatelska.

12. OPIS POWIĄZAŃ GPR Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI I PLANISTYCZNYMI GMINY ORAZ KONIECZNE ZMIANY PRAWNE

12.1 ANALIZA DOKUMENTÓW STRATEGICZNYCH

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Mszana Dolna na lata 2020-2027 jest dokumentem planistycznym, wyznaczającym cele i kierunki działań dla gminy w zakresie rewitalizacji. Ze względu na poprzedzający stworzenie GPR proces diagnozowania obszaru gminy i zbieżność obszarów diagnozy z zakresem diagnostycznym innych dokumentów planistycznych, jest on w wielu punktach zgodny z celami i kierunkami działań przyjętymi w tych dokumentach.

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA MSZANA DOLNA NA LATA 2020-2030 jest jednym z podstawowych dokumentów planistycznych samorządu gminy, wyznaczającym najważniejsze obszary i cele długofalowej polityki rozwoju, sposoby ich realizacji (kierunki działań), a także metody i narzędzia weryfikacji osiągniętych rezultatów. W systemie zarządzania polityką rozwoju, Strategia pełni kluczową rolę jako generalny plan postępowania władz gminy, ale również jako narzędzie komunikowania się i partnerskiej współpracy ze społecznością lokalną oraz partnerami gminy. Jest narzędziem wspierania pozytywnych przemian wewnętrznych, wykorzystywania szans rozwojowych i niwelowania barier pojawiających się w otoczeniu.

Strategia Rozwoju oraz Gminny Program Rewitalizacji Miasta Mszana Dolna wykazują zgodność w wielu istotnych punktach, w tym przede wszystkim w zakresie tworzenia miejsc do spędzania czasu wolnego, dbałości o bezpieczeństwo mieszkańców, zwiększanie komfortu ich życia oraz wzmacniania partycypacji społecznej. Założenia GPR znajdują swoje odzwierciedlenie w kierunkach wskazywanych w Strategii, co potwierdza poprawność analiz i wysuwanych na ich podstawie wniosków dotyczących stanu gminy i potrzeb lokalnej społeczności.

GMINNA STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W MIEŚCIE MSZANA DOLNA NA LATA 2013-2020 jest dokumentem, do stworzenia i realizacji którego Gminę zobowiązuje ustawa o pomocy społecznej. Dokument ten określa cele z zakresu polityki społecznej, której zadaniem jest zabezpieczenie podstawowych potrzeb materialnych jak i niematerialnych wszystkich grup społecznych, przy szczególnym uwzględnieniu rodzin. Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych podobnie jak GPR skupia się szczególnie na diagnozowaniu i wskazywaniu kierunków działań mających na celu rozwiązywanie problemów lokalnej społeczności. W związku z tym dokumenty wykazują zbieżność zwłaszcza w zakresie kierunków działań zaproponowanych w celu pierwszym GPR tj. AKTYWNE I ZAANGAŻOWANE SPOŁECZEŃSTWO O WYSOKIM KAPITALE SPOŁECZNYM. Szczególnie mocno podkreślone tu zostały działania związane z koniecznością wzmocnienia bezpieczeństwa społecznego i zdrowotnego mieszkańców, w tym w kontekście nowych wyzwań strukturalnych i demograficznych.

Opisana powyżej zbieżność celów została zaprezentowana w tabeli poniżej.

GMINNY PROGRAM REWITALIZACJI MIASTA MSZANA DOLNA NA LATA 2020-2027

		CEL 1: AKTYWNE I ZAANGAŻOWANE SPOŁECZEŃSTWO O WYSOKIM KAPITALE SPOŁECZNYM				CEL 2: BEZPIECZNE ŚRODOWISKO ŻYCIA I FUNKCJONALNA PRZESTRZEŃ PUBLICZNA			CEL 3: KONKURENCYJNA I WRAŻLIWA SPOŁECZNIE GOSPODARKA			
		1.1 Wzmocnienie bezpieczeństwa społecznego i zdrowotnego mieszkańców, w tym w kontekście nowych wyzwań strukturalnych i demograficznych	1.2 Inkubowanie i stwarzanie warunków dla rozwoju organizacji pozarządowych, inicjatyw indywidualnych i grupowych na rzecz społ. lokalnej oraz potencjału działających w nich mieszkańców	1.3 Wzmocnienie oraz promocja społecznego i gospodarczego wymiaru sportu	1.4 Wzmocnienie oraz promocja społecznego i gospodarczego wymiaru kultury i dziedzictwa	2.1 Kreowanie funkcjonalnych i przyjaznych przestrzeni publicznych, sprzyjających powstawaniu i pielęgnacji więzi społecznych, ułatwiających codzienne funkcjonowanie rodzinne i zawodowe	2.2 Poprawa dostępności i bezpieczeństwa komunikacyjnego	2.3 Skuteczna ochrona środowiska naturalnego i poprawienie jakości powietrza	3.1 Atrakcyjny, skuteczny i dopasowany do dynamicznego rynku pracy oraz współczesnych wyzwań system kształcenia	3.2 Kreowanie warunków dla rozwoju biznesu i promocja przedsiębiorczości	3.3 Dalsza identyfikacja i rozwój oferty opartej o lokalne zasoby i dziedzictwo przyrodnicze oraz kulturowe, mogące przyczynić się do rozwoju i komercjalizacji usług czasu wolnego	3.4 Poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy i minimalizowanie negatywnych skutków bezrobocia
CEL 1: Podnoszenie poziomu życia mieszkańców zagrożonych wykluczeniem	1. Rozwój systemu pomocy osobom niepełnosprawnym											
	2. Zapewnienie osobom starszym możliwie długiej egzystencji społecznej i rozwój integracji międzypokoleniowej											
	3. Wsparcie osób ubogich i znajdujących się w sytuacji kryzysu											
CEL 2: Wzmocnienie działań promujących zatrudnienie oraz aktywizujących poruszanie się po rynku pracy	1. Upowszechnianie współpracy w zakresie zadań związanych z aktywizacją na rynku pracy											
	2. Zapobieganie bezrobociu wśród młodzieży											
	3. Likwidacja luki kompetencyjnej											

CEL 3: Wsparcie dziecka i rodziny w prawidłowym funkcjonowaniu społecznym	1. Uwrażliwienie na sytuację rodzin wielodzietnych, niepełnych oraz znajdujących się w kryzysie (finansowym i emocjonalnym)												
	2. Przeciwdziałanie przemocy w rodzinie												
	3. Budowa systemu profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień												
	4. Utworzenie i wdrożenie modelowych zachowań reagowania na sytuacje kryzysowe rodziny												
CEL 4: Zabezpieczenie warunków do skutecznej realizacji działań na rzecz wdrażania Strategii	1. Stworzenie zintegrowanego systemu rozwiązywania problemów społecznych												
	2. Rozwój potencjału MOPS												
	3. Zapewnienie warunków skutecznego wdrażania zapisów Strategii												

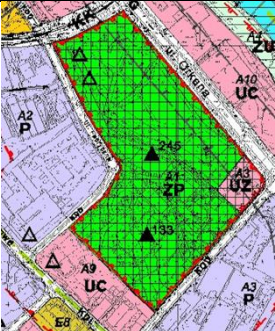
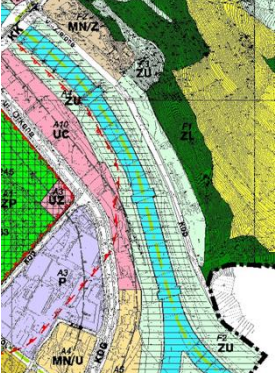
STRATEGIA ROZWOJU MIASTA MSZANA DOLNA NA LATA 2020-2030		CEL 1: AKTYWNE I ZAANGAŻOWANE SPOŁECZEŃSTWO O WYSOKIM KAPITALE SPOŁECZNYM				CEL 2: BEZPIECZNE ŚRODOWISKO ŻYCIA I FUNKCJONALNA PRZESTRZEŃ PUBLICZNA			CEL 3: KONKURENCYJNA I WRAŻLIWA SPOŁECZNIE GOSPODARKA				
		1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	3.1	3.2	3.3	3.4	
CEL 1: Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka lokalna	1.1 Różnicowanie gospodarki lokalnej i wsparcie przedsiębiorczości.												
	1.2 Rozwój rekreacji-turystyki, sportu i stworzenie miejsc do spędzania czasu wolnego.												
	1.3 Zwiększanie dostępności komunikacyjnej i transportowej miasta.												

CEL 2: Rozwój zrównoważony, wrażliwy na problemy, potrzeby i oczekiwania mieszkańców	2.1 Skuteczna polityka prorodzinna i zdrowotna.												
	2.2 Efektywna, dostosowana do współczesnych wyzwań polityka oświatowa.												
	2.3 Ochrona i promocja dziedzictwa oraz zwiększenie uczestnictwa w kulturze.												
	2.4 Dbłość o bezpieczeństwo mieszkańców.												
	2.5 Ochrona środowiska naturalnego i zwiększenie komfortu życia mieszkańców.												
CEL 3: Współpraca na rzecz rozwoju	3.1 Nowoczesne zarządzanie publiczne.												
	3.2 Aktywizacja i partycypacja społeczna oraz rozwój współpracy.												

12.2 ANALIZA ZGODNOŚCI ZAMIERZEŃ PROJEKTOWYCH Z MPZP/SUIKZP

Poniżej zaprezentowano analizę przedsięwzięć podstawowych, planowanych do realizacji, w celu weryfikacji poprawności przyjętych rozwiązań z Miejscowymi Planami Zagospodarowania Przestrzennego/Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego.

Lp.	Przedsięwzięcie / Projekt	Lokalizacja	Rysunek MPZP/SUIKZP	Opis funkcji w MPZP/SUIKZP	Konkluzja / uwagi
1	PP.1 CENTRUM KULTURY I TRADYCJI GÓRALI ZAGÓRZAŃSKICH	4972/2 4973/1		Tereny sportu i rekreacji 2. Przeznaczenie dopuszczalne obejmuje: 3) usługi handlu i gastronomii, kultury, obsługi turystyki i zarządzania związane z przeznaczeniem podstawowym;	Zamierzenie zgodne z MPZP
2	PP.2 KŁADKI ŁĄCZĄCE MIASTO (PIESZOROWEROWE)	831/20 (rzeka)		Tereny wód powierzchniowych - dopuszcza się możliwość prowadzenia ciągów komunikacyjnych i innych inwestycji liniowych po uprzednim uzyskaniu zgody administratora cieku	Zamierzenie zgodne z MPZP
3	PP.3 ŚCIEŻKI ROWEROWE	831/20 (rzeka Mszanka) i działki sąsiednie 4671 (potok Porąbianka) i działki sąsiednie 1137/1 (rzeka Raba) i działki sąsiednie		Tereny wód powierzchniowych, dopuszczające ulokowanie urządzeń związanych z wypoczynkiem i turystyką Tereny zieleni urządzonej wraz z urządzeniami rekreacji i turystyki Tereny zieleni nieurządzonej, na które są dopuszczone ciągi spacerowe i urządzenia sportowo-rekreacyjne	Zamierzenie zgodne z MPZP. Zamierzenie planowane na działkach nie należących do Gminy. Wymaga wydzielenia działek na potrzeby realizacji przedsięwzięcia.

Lp.	Przedsięwzięcie / Projekt	Lokalizacja	Rysunek MPZP/SUiKZP	Opis funkcji w MPZP/SUiKZP	Konkluzja / uwagi
4	PP.4 REWITALIZACJA PARKU W ZAKRESIE PRZYJAZNEGO MIEJSCA	4324		Zieleń parkowa, objęta ochroną dóbr kultury przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków	Zamierzenie zgodne z MPZP natomiast wymaga akceptacji Konserwatora Zabytków
5	PP.5 ZAGOSPODAROWANIE BULWARÓW RZECZNYCH – UL. ZIELONA	4703/18		Tereny zieleni urządzonej wraz z urządzeniami rekreacji i turystyki	Zamierzenie zgodne z MPZP

Przeprowadzona analiza zgodności zaplanowanych w GPR działań z Miejscowym Planem Zagospodarowania Przestrzennego oraz Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania przestrzennego wykazała zgodność działań z tymi dokumentami.

Należy przy tym mieć na uwadze, że:

- Realizacja przedsięwzięcia PP.3 „Ścieżki rowerowe” będzie wymagała wydzielenia działek nabrzeżnych z działek należących do spółki Wody Polskie. Proces ten może być czasochłonny, dlatego też dla terminowości realizacji projektu kluczowe będzie wcześniejsze zaplanowanie i przeprowadzenie tych działań;
- Realizacja przedsięwzięcia PP.4 „Rewitalizacja Parku w zakresie przyjaznego miejsca” będzie wymagała uzgodnień i zgód Konserwatora Zabytków, ponieważ obiekt został objęty ochroną dóbr kultury przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

13. ZAŁĄCZNIKI

Załącznik nr 1 do Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Mszana Dolna na lata 2020-2027	Dokument diagnozy potwierdzającej spełnienie przez obszar zdegradowany i rewitalizacji przesłanek ich wyznaczenia
Załącznik nr 2 do Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Mszana Dolna na lata 2020-2027	Załącznik graficzny przedstawiający podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji sporządzony na mapie w skali co najmniej 1:5000 opracowanej z wykorzystaniem treści mapy zasadniczej.

14. SPIS TABEL I RYSUNKÓW

Spis tabel

Tabela 1. Zestawienie podstawowych danych dla jednostek grupy porównawczej – stan na koniec 2018 roku	8
Tabela 2. Analizowane wskaźniki cząstkowe.....	11
Tabela 3. Parametry podobszarów rewitalizacji na tle miasta.....	29

Spis rysunków

Rysunek 1. Proces wyznaczania obszarów zdegradowanych i obszarów rewitalizacji	11
Rysunek 2. Hipotetyczna unitaryzacja wskaźnika cząstkowego dla trzech obszarów referencyjnych .	13
Rysunek 3. Mszana Dolna oraz jej położenie w powiecie limanowskim.....	16
Rysunek 4. Wyznaczony obszar zdegradowany na tle wskaźnika koncentracji problemów społecznych w mieście Mszana Dolna	27
Rysunek 5. Wyznaczony obszar rewitalizacji.....	28
Rysunek 6. Podobszar rewitalizacji 1: Centrum, Rynek, Dwór i Folwark, Piłsudskiego-Ścibory.....	30
Rysunek 7. Podobszar rewitalizacji 2: Osiedle Krakowska	34
Rysunek 8. Lokalizacja przedsięwzięć rewitalizacyjnych.	67
Rysunek 9. Powiązania przestrzenne i ich wzmocnienie dzięki przedsięwzięciom realizacyjnym.....	69